

Läänemaa aastaraamat 2011

Lääne Maavalitsus

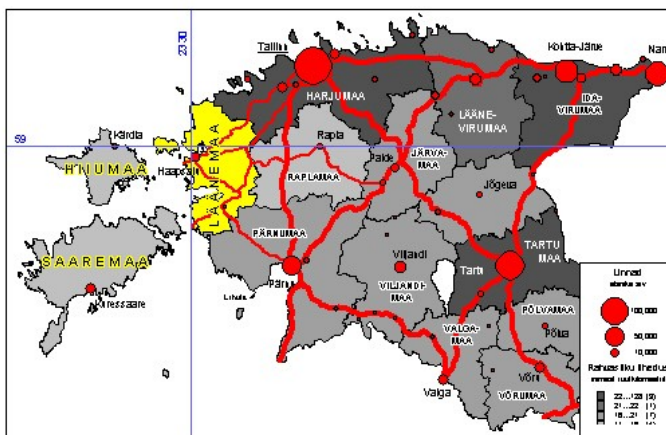
SISUKORD

1.ASEND JA ÜLDISELOOMUSTUS.....	4
2.RAHVASTIK	5
2.1.Rahvastikuandmed.....	5
2.2.Ränne.....	9
3.LÄÄNEMAA OMAVALITSUSTE LIIT.....	10
4.LÄÄNEMAA OMAVALITSUSED.....	15
4.1.Haapsalu linn.....	15
4.2.Hanila vald.....	22
4.3.Kullamaa vald.....	25
4.4.Lihula vald.....	29
4.5.Martna vald.....	31
4.6.Noarootsi vald.....	35
4.7.Nõva vald.....	39
4.8.Oru vald.....	42
4.9.Ridala vald.....	45
4.10.Risti vald.....	47
4.11.Taebla vald.....	50
4.12.Vormsi vald.....	53
5.RAHANDUS.....	55
6.ARENDUSTEGEVUS.....	58
6.1.Maakonna arengustrateegia	58
6.2.Maakonna arengustrateegia seireraport 2011. a kohta.....	61
6.3.Lääne maakond riiklike ja Euroopa Liidu toetuste saajana.....	71
6.4.Projektid	73
6.5.Maakondlike arendusrahade kasutamine 2011. a.....	74

6.6. Investeeringutoetused hasartmängumaksust.....	77
6.7. Hajaasustuse veeprogramm.....	78
6.8. Kohaliku omaalgatuse programm	78
7. LÄÄNEMAA ARENDUSKESKUS.....	86
7.1. Tegevused ettevõtlusvaldkonnas.....	86
7.2. Tegevused mittetulundusühenduste valdkonnas.....	88
7.3. Tegevused omavalitsuste valdkonnas.....	89
8. LÄÄNEMAA ELUKESKKONNA TULEVIKU- uuringute SIHTASUTUS.....	91
9. MTÜ KODUKANT LÄÄNEMAA.....	91
10. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (PRIA)	96
11. MAJANDUS.....	97
11.1. Ülevaade Läänemaa ettevõtlusest.....	97
11.2. Läänemaa väljavaated energia tootmisel.....	103
11.3. Ühistransport.....	104
12. TURISM.....	109
12.1. Mittetulundusühing Läänemaa Turism.....	109
12.2. Haapsalu Turismiinfokeskuse (TIK) poolt teenindatud kliendid 2011. aastal	112
13. NOORSOOTÖÖ.....	118
14. KULTUUR.....	149
14.1. Aasta 2011 Läänemaa kultuurielus.....	149
14.2. Rahvakultuuri tähtsamad sündmused, ettevõtmised Läänemaal.....	152
14.3. Raamatukogud.....	161
14.4. Läänemaa Muuseum	161
14.5. Aasta 2011 Rannarootsi muuseumis	164
14.6. Eesti Kodukaunistamise Ühenduse Läänemaa komisjoni konkursi "Eesti kaunis kodu" 2011. a Läänemaa laureaadid Eesti Vabariigi presidendi vastuvõtul.....	167

1. ASEND JA ÜLDISELOOMUSTUS

Lääne maakond asub Lääne-Eesti suhteliselt hõredalt asustatud rannikul. Läänemaa on Eesti mandriosa läänepoolseim maakond ning jääb kõrvale Eestit läbivatest olulisematest magistraalteedest. Läänemaa sadamate - Rohuküla ja Virtsu - kaudu toimub ühendusepidamine Hiiu ja Saare maakonna ning Vormsiga. Maakonna asendist Eestis annab ülevaate alljärgnev joonis.

Lääne maakonna...

... pindala on 2 394 km² s.o 5,3 % Eesti territooriumist

... ulatus põhjast lõunasse on 79 km (koos Osmussaarega 85 km)

... ulatus idast läände on 45,5 km (koos Harilaiuga 64 km)

... mandriosa rannajoone pikkus on 399 km (möödetud 1:20000 kaardil) või 365 km (möödetud 1:50000 kaardil). Toodud pikkuste oluline erinevus viitab Läänemaa ranniku madalale reljeefile ja rannajoone tugevale liigendatusele. Rannajoone kuju ja pikkus sõltuvad kohati väga oluliselt merevee tasemest.

... koosseisus on 237 saart (ka laiud, rahud, kared) summaarse pindalaga 107,7 km² (saarte pindala moodustab 4,5% maakonna pindalast, saared ja järved on loendatud ja arvatatud 1:50000 mõõtkavas Eesti baaskaardi alusel). Saarte summaarne rannajoone pikkus on 266 km. Suuremad saared on: Vormsi 92,64 km², Osmussaar 4,92 km², Tauksi 2,91 km², Hobulaid 0,82 km², Liia 0,66 km² ja Pasilaid 0,53 km². Alaliselt elatakse Vormsil ja nüüd ka Osmussaarel. Hobulaiul on suvemajad.

... territooriumil asub täielikult või osaliselt 30 üle 25 km² suuruse valgala jõge. Neist on valgala ulatuse järgi suuremad Kasari jõgi 3 210 km², Vihterpalu jõgi 479 km², Liivi jõgi 257

km², Tuudi jõgi 201 km², Rannamõisa jõgi 186 km², Vanamõisa jõgi 140 km², Taebla jõgi 107 km² ja Nõva jõgi 106 km².

... territooriumil asub 185 järve (ka "mered", augud, laksud, lahed, viigid) summaarse pindalaga 1 191 ha (ca 0,5% maakonna pindalast). Neist suuremad on Sutlepa meri 298 ha, Veskijärv 186 ha, Võõla meri 69 ha, Kasselaht 67 ha, Hindaste järv 60 ha, Prestvik 37 ha, Karjatsimeri 31 ha ja Lepaauk 25 ha.

Läänemaad ümbritseb enamasti selgekujuline looduslik piirivööde, läänes Väinameri ja põhjas Läänemeri ning Soome laht, kirdes ja kagus vastu Harju- ja Pärnumaad laialdased sooja rabaalad. Maakonna idapiiri keskosas jätkuvad tihedalt asustatud ja teestatud alad samalaadseina Harju ja Rapla maakonnas. Piki seda ala kulgevad ka põhilised ühendusteel Tallinna ja Kesk-Eesti suunas.

Lääne maakonnas elas 1. jaanuaril 2012. a 26 880 inimest. See on 392 võrra vähem, kui 1. jaanuaril 2011. aastal.

Läänemaal on 2 linna: Haapsalu ja Lihula; 6 alevikku: Palivere, Paralepa, Risti, Taebla, Uuemõisa ja Virtsu ning 233 küla. Halduslikult jaguneb Läänemaa 12 omavalitsuseks – 11 vallaks ja üheks linnaks.

2. RAHVASTIK

2.1. Rahvastikuandmed

Rahvastiku arvestuse andmebaasi põhjal elas 1. jaanuaril 2012. a Läänemaal 26 880 inimest, neist 49% mehi ja 51% naisi.

Linn, vald	Elanike arv 01.01.2011	Elanike arv 01.01.2012	Saldo	Mehi	Naisi
Haapsalu linn	11295	11168	-127	4961	6207
Hanila vald	1646	1612	-34	823	789
Kullamaa vald	1220	1189	-31	623	566
Lihula vald	2593	2569	-24	1290	1279
Martna vald	965	905	-60	462	443

Noarootsi vald	896	876	-20	476	400
Nõva vald	407	396	-11	215	181
Oru vald	926	912	-14	484	428
Ridala vald	3411	3417	6	1745	1672
Risti vald	894	890	-4	441	449
Taebla vald	2620	2545	-75	1276	1269
Vormsi vald	399	401	2	231	170
Kokku valdades	15977	15712	-265	8066	7646
Kokku maakonnas	27272	26880	-392	13027	13853

Sündimus

Maakonnas registreeriti 2011. a 224 sündi. Poisse sündis 116 ja tüdrukuid 108. Üksikemadel sündis 9 ja vabaabielust 143 last. Seega sündis registreeritud abieludest 32% lastest.

Esimesi lapsi sündis 80, teisi 84, kolmandaid 41, neljandaid 13, viiendaid 5 ja kuuendaid 1 laps. Noorim sünnitaja oli 17-aastane ja vanim 42-aastane. Kaksikuid sündis kaks paari – 1 paar poisse ja 1 segapaar.

Populaarsemad poiste nimed olid Rasmus, Oliver, Hendrik, Karl, Erik, Martin ja Mattias ning tütarlaste nimed Laura, Sandra ja Liisa.

Sünnid	Sünde 2010. a	Sünde 2011. a	Saldo
Haapsalu linn	98	89	-9
Hanila vald	9	11	2
Kullamaa vald	8	7	-1
Lihula vald	13	16	3
Martna vald	9	5	-4
Noarootsi vald	6	4	-2

Nõva vald	1	2	1
Oru vald	11	6	-5
Ridala vald	42	28	-14
Risti vald	9	15	6
Taebla vald	19	21	2
Vormsi vald	0	2	2
Kokku valdades	127	117	-10
Kokku maakonnas	225	206	-19
Mujalt	14	18	4
Kokku	239	224	-15

Suremus

Maakonnas registreeriti 308 surmajuhtumit. Maakonnas suri 141 meest ja 167 naist.

Surmad	Surmasid 2010. a	Surmasid 2011. a	Saldo
Haapsalu linn	111	104	-7
Hanila vald	18	19	1
Kullamaa vald	20	25	5
Lihula vald	35	34	-1
Martna vald	11	21	10
Noarootsi vald	10	13	3
Nõva vald	4	4	0
Oru vald	16	8	-8
Ridala vald	22	33	11
Risti vald	4	6	2
Taebla vald	31	19	-12
Vormsi vald	7	2	-5

Kokku valdades	178	184	6
Kokku maakonnas	289	288	-1
Mujalt	23	20	-3
Kokku	312	308	-4

Siin ei ole arvestatud neid sünde-surmasid, mis on registreeritud väljaspool maakonda.

Abielustatistika

Maakonnas registreeriti 2011. a 92 abielu, neist 9 kirikus. Paare, kus nii pruut kui peigmees astusid abiellu esmakordselt, registreeriti 49. Noorim peigmees oli 19 ja pruut samuti 19-aastane. Vanim peigmees oli 72 ja pruut 63-aastane. Mitmendat korda astusid abiellu 34 meest ja 29 naist. Üks ühine laps oli 17 paaril, kaks last 8 paaril ja kolm last 3 paaril. Kõige enam oli abiellujate hulgas 25–30-aastaseid mehi ja 23–30-aastasi naisi. Perekonnaseisuosakonnas lahutati 28 abielu. Kõige enam lahutati 6–10 aastat kestnud abielusid.

live

2011. aastal oli loomulik iive maakonnas –3,0. Suurim sündivus – 16,9 sündi 1 000 elaniku kohta oli Risti vallas ja suurim surevus – 23,2 surma 1 000 elaniku kohta oli Martna vallas. Väikseim sündivus – 4,6 sündi 1 000 elaniku kohta oli Noarootsi vallas ja väikseim surevus – 5,0 surma 1 000 elaniku kohta oli Vormsi vallas. Suurim iive – 10,2 oli Risti vallas ja väikseim, –17,7 oli Martna vallas.

Kõik arvutused on tehtud Läänemaal koostatud kannete alusel.

Linn, vald	Sünnid 2011. a	Surmad 2011. a	Elanike arv 01.01.2012	Sündimus 1000 el kohta	Suremus 1000 el kohta	live 1000 el kohta 2010. a
Haapsalu linn	89	104	11168	8	9,3	-1,3
Hanila vald	11	19	1612	6,8	11,8	-5
Kullamaa	7	25	1189	5,9	21	-15,1

vald						
Lihula vald	16	34	2569	6,2	13,2	-7
Martna vald	5	21	905	5,5	23,2	-17,7
Noarootsi vald	4	13	876	4,6	14,8	-10,2
Nõva vald	2	4	396	5,1	10,1	-5
Oru vald	6	8	912	6,6	8,8	-2,2
Ridala vald	28	33	3417	8,2	9,7	-1,5
Risti vald	15	6	890	16,9	6,7	10,2
Taebla vald	21	19	2545	8,3	7,5	0,8
Vormsi vald	2	2	401	5	5	0
Kokku valdades	117	184	15712	7,4	11,7	-4,3
Kokku maakonnas	206	288	26880	7,7	10,7	-3
Mujalt	18	20				
Kokku	224	308				

2.2. Ränne

Linn, vald	Saabujate arv	Lahkujate arv	Meh iive	Sisene ränne
Haapsalu linn	363	467	-104	207
Hanila vald	58	83	-25	29
Kullamaa vald	28	44	-16	8
Lihula vald	234	74	160	74
Martna vald	11	53	-42	11

Noarootsi vald	30	44	-14	3
Nõva vald	7	11	-4	6
Oru vald	20	30	-10	2
Ridala vald	159	141	18	44
Risti vald	24	35	-11	15
Taebla vald	47	117	-70	35
Vormsi vald	34	33	1	4
Kokku valdades	652	665	-13	231
Kokku maakonnas	1015	1132	-117	960

Andmed on võetud AS Andmevarast.

3. LÄÄNEMAA OMAVALITSUSTE LIIT

Läänemaa Omavalitsuste Liit (LOVL) tegutseb alates 1992. aastast. 1995. aastast kinnitati ametisse tegevdirektor ning samal aastal moodustus ka iseseisev büroo. Tööle võeti raamatupidaja ja Põhja-Läänemaa regiooni ehitusinspektor. Samuti asuti otsima Lõuna-Läänemaa regiooni ehitusinspektorit. Viimane asus tööle 1998. aastast. Seoses keskkonna- ja jäätmemajanduse probleemide päevakorda kerkimisega võeti 2008. aastal tööle keskkonnaspetsialist.

2011. aastal töötas LOVL-i büroo vähendatud koosseisuga. I poolaastal oli peale tegevdirektori ametis veel keskkonnaspetsialist ja üks ehitusinspektor. II poolaastal, pärast tegevdirektori lahkumist, jäi büroo kaheliikmeliseks ning senine keskkonnaspetsialist asus täitma ka tegevdirektori ülesandeid.

LOVL-i põhikirja järgi korraldab juhatuse esimees liidu organite tegevust, eestseisuse ja omavalitsuste päeva tööd, kutsub kokku ja juhatab nende koosolekuid ning esindab liitu vajadusel teiste isikute ees liidu esimees. Esimehe äraolekul asendab teda üks aseesimeestest.

Liidu täitev-korraldavat tegevust ja jooksvat asjaajamist korraldab liidu büroo, mida juhib tegevdirektor. Tegevdirektori ja spetsialistide tegevuse aluseks on põhikirja, omavalitsuste päeva ja eestseisuse poolt kinnitatud ametijuhendid ning juhtorganite otsused.

LIIKMESKOND

Alates liidu asutamisest on kõik maakonna omavalitsused kuulunud Läänemaa Omavalitsuste Liidu koosseisu. Ka 2011. aasta alguse seisuga olid kõik Läänemaa omavalitsused Läänemaa Omavalitsuste Liidu liikmed.

LIIKMETE ESINDAJAD

2011. aastal on jätkunud liikmete esindajate osalemine mitmetes vabariiklike ja maakondlike organisatsioonide juhatustes, nõukogudes ja komisjonides.

ORGANISATSIOON	ESINDAJA NIMI
Läänemaa Arenduskeskuse (LAK) nõukogu	Peeter Vikman
LAK-i nõukogu	Riho Erismaa
LETS-i nõukogu	Rein Kruusmaa
LETS-i nõukogu	Arno Peksar
LETS-i nõukogu	Jaanus Karilaid
SA Läänemaa Haigla nõukogu	Ülle Erman
EMOL-i volikogu (KOV esindaja, LOVL kokkuleppe alusel)	Ülle Erman
EMOL-i volikogu (KOV esindaja, LOVL kokkuleppe alusel)	Jüri Ott
EMOL-i volikogu asendusliige (KOV esindaja, LOVL kokkuleppe alusel)	Arno Peksar
EMOL-i volikogu asendusliige (KOV esindaja, LOVL kokkuleppe alusel)	Toomas Schmidt
Läänemaa Arenduskoda	Jüri Ott
Läänemaa Arenduskoda	Urmas Sukles
Läänemaa Kultuuripärandi kaitsekomisjon	Arno Kelnik
Avatud Noortekeskuste projektikomisjon	Tiiu Aavik
MTÜ Kodukaunistamise Ühenduse konkursside Läänemaa komisjon	Aldo Tamm
Meede 3.2 taotluste hindamise Lääne maakondlik komisjon	Urmas Pau
Lääne Maavalitsuse konkursi- ja atesteerimiskomisjon	Arno Peksar
Laulu- ja tantsupeokomisjon	Ülle Erman
Spordinõukogu	Jaanus Karilaid

Kohaliku Omaalgatuse programmi maakondlik komisjon	Heikki Salm
Lääne MV ja EELK Lääne Praostkonna ühiskomisjon	Toomas Schmidt
Haapsalu Kutsehariduskeskuse nõukogu	Toomas Schmidt
Ühistransporditeenuse projekti komisjon	Peeter Vikman
Regionaalsete investeeringutoetuste andmise programmi maakondliku komisjon	Tiit Koel
Regionaalse kriisikomisjoni territoriaalne alakomisjon	Tiit Koel

LOVL-i TEGEVUS

Omavalitsuste päeva tegevus

2011. aastal toimus viis Omavalitsuste (OV) Päeva koosolekut. Neist üks oli erakorraline ja seotud uue Lääne maavanema kandidaadi tutvustamisega omavalitsustele. OV Päeva 2011. aasta tegevuste aluseks oli LOVL-i eestseisuse poolt koostatud ja esitatud päevakorrad, millised arvestasid OV Päeva ja eestseisuste otsuseid.

OV Päeva koosolekutel tegeleti järgmiste teemadega:

- kohtuti Läänemaalt riigikokku kandideerijatega;
- tegeleti kõiki omavalitsusi hõlmava korraldatud jäätmeveo ühishanke küsimustega;
- LOVL 2010. a majandusaasta aruande, eelarve täitmise aruande ning revisjonikomisjoni akti kinnitamine;
- eestseisustes 2010. a jooksul esitatud koostööprojektide eelarvete omaosaluse summade kinnitamine;
- igakuised maavanema informatsioonid;
- MTÜ Kodukant Läänemaaga seotud küsimuste arutelu;
- kohtumine regionaalministriga;
- kohtumine AS Eesti Post esindajatega;
- LOVL-i strateegia ja tegevuskava koostamise algatamine;
- erinevate keskkonnaprojektide rahastamise otsustamine;
- LOVL-i 2011 aasta lisaelarvete kinnitamine;
- LOVL-i 2012. a eelarve kinnitamine;

- LOVL-i eestseisuse koosseisu muutmise kinnitamine.

LOVL-i eestseisuse tegevus

LOVL-i eestseisuse koosolekuid toimus 2011. aastal kokku 8, neist üks erakorraline, kus arutati korraldatud jäätmeveo hanke peatamise ja sellele järgnenud kohtuvaidlusega seotud küsimusi. Käsitletud ja läbiarutatud temaatika oli väga laialdane.

Alljärgnevalt põhilistest:

- 2011. a eestseisuseid läbiv paljukordne teema oli jäätmemajandus, -jaam, -seadus, -lepingud, riigihange jne;
- politsei- ja päästeameti info ärakuulamine;
- igakuine maavanema informatsioon;
- LOVL-i põhikirjaga seotud küsimused;
- viidi läbi laiendatud eestseisus Hiiumaal, kus põhiteemadena arutati LAK-i ja LOVL-i 2011.–2012. aasta ühist tegevuskava ning arutleti LOVL-i juhtimismudeli, oluliste tegevuste ja muutuvvajaduste teemadel. Lisaks arutati mitmeid keskkonnavalaseid tegevusi;
- käsitleti ühisteenustega ja haldusreformiga seotud küsimusi;
- arutati 2012. aastal Helsingis toimuva Mardilaadaga seotud küsimusi;
- arutleti Läänemaa Elukeskkonna Tulevikuuuringute Sihtasutusega seotud küsimusi;
- LOVL-i 2011. aasta eelarve täitmise aruannete kuulamine;
- LOVL-i 2011. aasta lisaelarvete koostamine, heakskiitmine ja esitamine Omavalitsuste Päevale kinnitamiseks;
- LOVL-i 2012. aasta eelarve koostamine, heakskiitmine ja esitamine Omavalitsuste Päevale kinnitamiseks;
- LOVL-i pikaajalise strateegia ja tegevuskava arutelud;
- Riigikogu KOV toetusrühmaga seotud küsimused.

LOVL-i juhtkonna tegevus

Viidi läbi korralisi töökoosolekuid. Koosolekutel valmistati ette eestseisuste ja Omavalitsuste Päevade päevakordi ja valmistati ette seal arutusele tulevate teemade materjale ning tehti väiksema tähtsusega otsuseid.

LOVL-i büroo tegevus

Büroo tegeles väga paljude erinevate teemadega, koondas ja kooskõlastas ühisseisukohti mitmetes küsimustes jms. Koostöös Päästeameti Läänemaa päästeosakonnaga viidi läbi praktiline rannikureostuse reostustõrjeõppus vallavanematele ja volikogu esimeestele. Korraldati väärteomenetluse koolitus omavalitsusspetsialistidele, peeti nii keskkonnavalaseid, kui ehitusjärelvalvet puudutavaid töökoosolekuid ja lahendati erasektori ja omavalitsuste vahelisi probleeme. Keskkonna suunal valmistas büroo 2011. aastal ette uue korraldatud jäätmehanke läbiviimist. Igapäevaselt tegeleti omavalitsuste keskkonnavalaste õigusaktide koostamisega, samuti Läänemaa jäätmejaama puudutavate küsimustega. Töötati läbi ja osaleti mitme erineva kaitseala kaitseeskirja eelnõu läbitöötamise protsessis.

Büroo ehitusinspektor tegeles igapäevaselt eraisikute ja ettevõtete konsulteerimisega, objektide ülevaatusega ja õigusaktide ettevalmistamisega. 2011 aastal vormistatud ehituslubade, kasutuslubade, kirjalike nõusolekute ja projekteerimistingimuste arvud on toodud tabelis (EL-ehitusluba, KL-kasutusluba, KN-kirjalik nõusolek, PT-projekteerimistingimused):

	Hanila	Lihula	Martna	Oru	Risti	Vormsi	Noarootsi	Nõva	Kokku
EL	17	16	15	11	12	11	37	24	143
KL	36	12	9	8	7	1	27	8	108
KN	17	18	7	10	6	5	20	6	89
PT	15	16	9	11	5	14	34	17	121
	85	62	40	40	30	31	118	55	461

KOKKUVÕTE

Kokkuvõtteks võib öelda, et 2011. aastal toimusid LOVL-is mitmed muutused. Liit alustas organisatsiooni pikemaajalise strateegiadokumendi koostamist. Algasid aktiivsed arutelud omavalitsuste ühisteenuste ja haldusreformi teemadel. LOVL-i büroo koosseisus toimusid olulised muutused, ametist lahkus veidi üle aasta tööl olnud tegevjuht ning otsustati jätkate kahe inimeselise büroo koosseisuga. Alustati ülemaakondliku korraldatud jäätmeveo ühishankega, mis kahjuks küll peatati ja aasta lõpus kohtuvaidlusteni jõudis.

4. LÄÄNEMAA OMAVALITSUSED

4.1. Haapsalu linn

Vapp:

Haapsalu vapil on kujutatud Evangelist Johannese (Läänemaa ja Haapsalu kaitsepühaku) kotkas. Sama kotkas oli algselt ka Saare-Lääne piiskopkonna vapil. Hiljem lisandus linna vapile vabalinna sümbolina kindluse kujutis. Arvatud on, et ilmselt on vapil kujutatud mitte niisama abstraktset torni nagu enamasti, vaid konkreetselt Haapsalu linnust.

Lipp:

Haapsalu lipp pärineb 1930-ndatest aastatest.

Lipp koosneb kahest osast: esimene osa (1/3) koosneb kolmest võrdsest laiust - sinine, keskel valge, teine osa (2/3) samuti kolmest laiust - ülal ja all valge, keskel sinine.

Linnalipp on alaliselt heisatud linnavalitsuse hoone ees asuvasse lipumasti.

Pindala: 10,6 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2012: 11168

Kontakt:

Posti 34, Haapsalu, 90504

Telefon: 47 25300

e-post: hlv@haapsalulv.ee

Kodulehekülg:

www.haapsalu.ee

Haapsalu Kultuurimaja saal

Haapsalu Turismiinfokeskus

Veinipidu

Lasteraamatukogu

Aasta 2011 Haapsalu linnas

Vaadates tagasi 2011. aastale, torkab Haapsalus ühe suure probleemina silma jätkuv elanikkonna vähenemine.

2011. aasta lõpul elas Haapsalus 11 168 inimest. See on 1 280 inimest vähem kui 2001. aastal ning 127 võrra vähem kui 2010. aastal. Elanike arvu vähenemine on mureks enamikule Eesti omavalitsustest, sest omavalitsuste rahastamise süsteem soosib Tallinna ja selle lähiümbruse arengut ning nii sealsed linnad-vallad tõmbavadki nii meid kui enamiku Eestist tühjemaks. Haapsalu elanikke on läinud veel märkimisväärselt ka välismaale. Lisaks kutsub rõngasvald Ridala, sest seal on veel vaba maad ja paremad võimalused kodu rajamiseks.

Hoolimata sellest jätkame Haapsalus elukeskkonna parendamist. 2011. aastal lõppes kultuurikeskuse remont ning külastajad on taas tee sinna leidnud. Ehitame ka raskel ajal meile kõigile vajalikke objekte. Alustasime hooldushaigla-vanadekodu rajamisega De la Gardie lossi, Läänemaa Turism sai renoveeritud ruumid, kahasse Kaitseliiduga valmib lasketiir. Hea meel on tõdeda, et ka eraettevõtjad julgevad Haapsallu raha paigutada. Üks suurim investeering oli Rimi kaubanduskeskuse avamine.

Haapsalu on ilus, turvaline ja normaalse infrastruktuuriga linn.

Loodan, et peagi pöördub ka elanike arv tõusuteele.

Teie

Urmas Sukles

Haapsalu linnapea

TUNNUSTAMISED 2011

HAAPSALU VAPIMÄRK

Haapsalu vapimärk anti sel aastal Steni muinasjutuvõistluse korraldajatele Ann ja Ants Roosile ning Soome kodanikule Runar Nylundile, Samaaria Eesti Misjoni rajajale Haapsalus.

Maalikunstnik Ants Roos korraldab koos abikaasa Anniga Steni muinasjutuvõistlust. Ühekordsena mõeldud võistlus Sten Roosi mälestuseks on nüüdseks kestnud juba 20 aastat. Osavõtjate arv küündib üle 5000, auhinna on saanud 483 õpilast.

Runar Nylund on tegutsenud üle 20 aasta Haapsalu heaks, ta on humanitaarabi tooja, sotsiaalküsimuste nõustaja ja kultuurisidemete looja.

Konkurss „Aastaparim ehitis“

2011. aastal viis Haapsalu Linnavalitsus kuuendat korda läbi konkursi „Aasta parim ehitis“.

Igal aastal pälvib auhinna ehitis, mille puhul on tellija, projekterija ja ehitaja koostöö andnud kõige parema tulemuse.

2011. aasta jooksul valminud ehitiste hulgast valiti aasta parimaks pereelamuks Siim Saareväli pereelamu **Vee tn 13**.

Arhitekt Vallo Valge projekteris Haapsalu vanalinna muinsuskaitsealale uue ühepereelamu ja abihoone. Projekterimisel on arvestatud vanalinna puitelamutele iseloomulike mahtudega, katusekalletega, välisviimistluse materjalidega ja muu olulisega. Meeldivalt on lahendatud õueala – terrassid, haljastus, valgustus. Hoone on projekteritud nii, et majast ja rõdudelt avanevad kenad vaated vanalinnale ja Tagalahele.

Muudest ehitistest saab aasta parima ehitise nimetuse **Westmeri tn 1** kinnistul väljaehitatud jahisadam. Krundil paiknenud amortiseerunud ehitised on ümber ehitatud väikesadamat teenindavateks hooneteks. Korrastatud on kaldaäärne ja paigaldatud 30-kohaline ujukvai. Nii projekterija kui ehitaja oli OÜ BauEst.

Peale hoonete ja kai on tervikuna valmis saanud ka kinnistu heakord – rajatud teed, platsid, välisvalgustus, piire ja haljastus.

Haapsalu Linnavalitsus tunnustab Westmeri jahisadama omanikku OÜ Morobelli, kes on loonud Tagalahe kaldale meeldiva ja hästi toimiva jahisadama.

Konkurss „Värviline Haapsalu“

2011. aastal toimus Haapsalus üheksandat aastat majade ja piirdeaedade värvimise konkurs „Värviline Haapsalu“. Kõikidel aastatel on kampaaniat toetanud värvifirmad ES SADOLIN AS, AS TIKKURILA, viimasel kolmel aastal on seda teinud ka AS ESKARO.

Nii nagu ka eelmisel aastal, ei olnud osavõtt väga arvukas, kuid suurem osa lõpetas ka plaanitud tööd, ülejäänud lõpetavad järgnevatel aastatel.

Linnavalitsus premeerib sel aastal hästi värvitud majade omanikke.

- Suure töö on ära teinud perekond Kalberg. **Jalaka tn 66** kinnistul asuv mansardkorrusega puitelamu ja piirdeaed on värvitud perenaise Lydia Kalbergi õnnestunud värvilahenduse järgi.
- Kenasti on värvitud oma majad ja piirded **Koidula tn 24** omanik Vello Loomets, **Metsa tn 14** omanik Herbert Pajus, **Endla tn 10** omanik Jekaterina Koemets. Vahtra tänava äärne on saanud värskendust, sest **Vahtra tn 5** elamu puitlaudis ja piirdeaed on kenasti värvitud, omanik Rudolf Lumiste.

Preemiad antakse traditsiooniliselt üle Hans Alveri sünnipäeval 11. aprillil.

Selle aasta linnapoolne preemia paremate värvijate tunnustamiseks oli 650 eurot.

2012. aastal toimub värvimiskonkurss Haapsalus kümnendat korda.

Hans Alveri nimeline preemia

2011. aastal otsustas linnavalitsus Hans Alveri nimelise preemia anda **Jaama 8a korteriühistule** panuse eest linna kaunimaks muutmisel.

Sellel aastal kinkis linn preemiasaajatele Haapsalu kunstniku Ülo Telgmaa maali.

Legendaarse Haapsalu linnapea Hans Alveri nimelise preemia asutas 1989. aastal Haapsalu muinsuskaitseklubi ning see antakse linnakodanikele või organisatsioonile, kes on möödunud aasta jooksul Haapsalu linna kaunimaks muutmisele kaasa aidanud.

1996. aastast annab auhinda välja Haapsalu Linnavalitsus.

Haridus- ja kultuuritöötajate tunnustamine

Haapsalu linnavalitsus tunnustas 2011. aastal viit linna kultuuri- ja haridustegelast.

Tunnustust jagati viies kategoorias:

- Haapsalu aasta õpetaja – **Karin Lükk-Raudsepp**

Karin Lükk-Raudsepp töötab Haapsalu gümnaasiumi muusikaõpetajana, on tütarlastekoori Canzone üks dirigentidest ja tuntud ka kui mitmete laulukonkursside korraldaja.

- Haapsalu hariduselu edendaja – **Malle Õiglas**

Haapsalu linna algkooli direktor Malle Õiglas väärrib tunnustust õpilaste individuaalse arengu toetajana. Tema algatusel on moodustatud tasandus- ja väikeklassid, mis tagavad õpilastele võimetekohasemad õpitingimused.

- Haapsalu kultuuritegija – **Aidi Vallik**

Haapsalu kultuuritegijaks valiti kirjanik Aidi Vallik, kes 2011. aastal võitis Eesti kuuest lastekirjanduse preemiast neli raamatutega „Mina, kana, lehm ja kratt“ ja „Mannikese lugu“ ning samuti on tunnustatud teda Lääne Elus ilmuva lasterubriigi „Lehm Ljudmilla lastekas“ eest.

- Haapsalu kultuurielu edendaja – **Anneli Aken**

Haapsalu kultuurielu edendaja tiitli sai Anneli Aken, kelle eestvedamisel on lugematu arv aastaid toimunud ja toimuvad siiani Valge Daami vabaõhulavastused. Suuresti tänu neile etendustele on legend Valgest Daamist kogunud tuntust nii Eestis kui mujalgi.

- Haapsalu säravaim kultuurisündmus – **Haapsalu gümnaasiumi muusikal „Kinni läete teie!“**

Haapsalu säravaim kultuurisündmus aastal 2011 on Haapsalu gümnaasiumi muusikal „Kinni läete teie!“, mis liitis kooliperet ja pakkus silmapaistvalt kõrgetasemelise kunstielamuse 1500 vaatajale.

Sportlaste tunnustamine

Sportlastest leidsid 2011. aastal tunnustamist noorsportlased – maletaja **Ottomar Ladva** ja laskja **Karl Adam Kaustel** ning jahilaskja **Arles Taal**. Preemia saavad ka nende treenereid **Ülari Lauk** ja **Mati Seppi**.

Haapsalu linna suuremad projektid ja ehitused 2011. aastal

2011. aasta suurimaks väljakutseks oli Haapsalu Kultuurikeskuse rekonstrueerimise projekti lõpuniviimine. Pea kolme remondiaasta jooksul tuli kokku puutada mitmete probleemidega, millega taotluse esitamise ajal ei osatud arvestada, kuid nüüdseks on hoone täismahus rekonstrueeritud ning tegutseb jälle. Tagasi on kolinud ka endised asukad nagu Lääne maakonna keskraamatukogu, toimivad mitmed huviringid. Kogu ehitus läks linnale maksma ca 4,2 miljonit eurot, millest pea 2,2 miljonit oli Euroopa Regionaalarengu Fondi toetus.

Haapsalu Turismiinfokeskus avas sügisel ukсед uues asukohas – värskelt renoveeritud hoones kesklinnas. Väikeses hubases majakeses jagatakse külastajatele infot mitte ainult Haapsalu linna vaid terve Lääne maakonna turismivõimaluste kohta. Hoone rekonstrueerimist ja vajaliku sisustuse soetamist teotas Euroopa Regionaalarengu Fond, Läänemaa Omavalitsuste Liit ja Haapsalu linn.

Haapsalu Kolledži eestvedamisel rekonstrueeriti mõned Haapsalu Nikolai kooli keldrikorruse ruumid tänapäevasteks õppeklassideks.

Jätkus ka Haapsalu Noorte Huvikeskuse rekonstrueerimine, remonditi ja korrastati hoone II korruse ruumid, paigaldati tuletõkke ukсед ja I korrusele rajati ventilatsioonisüsteem.

Koostöös Kaitseliiduga alustati Haapsalu universaalhalli juurde lasketiiru rajamist, mille tööd lõppevad 2012. aastal.

Riigi Kinnisvara Aktiaseltsi eestvedamisel alustati Haapsalu Sotsiaalmaja fassaadi energiatõhusaks rekonstrueerimist.

Samuti algasid ettevalimistavad tegevused lasteaia Vikerkaar täismahus rekonstrueerimiseks energiatõhusaks hooneks, mida omakorda finantseerib suuremas osas Šveitsi riik.

KOOLIVÕRGU ÜMBERKORRALDAMINE HAAPSALU LINNAS

2011. aastal töötas Haapsalus viis kooli: Haapsalu gümnaasium (I–XII klass), Haapsalu Wiedemanni gümnaasium (VII–XII klass), Haapsalu linna algkool (I–VI klass), Nikolai kool (I–IX klass, vene õppekeelega) ja Täiskasvanute gümnaasium (VIII–XII klass, asub Kutsehariduskeskuse hoones).

Täna on Haapsalus veel piisavalt erinevate koolide vahel jagunenud lapsi. Haapsalus puudub kaasaegne õpikeskkond. Kõik koolihooned vajavad renoveerimist. Arvestades Haridus- ja Teadusministeeriumi valmisolekut luua teatud hulk riigigümnaasiumeid, alustas Haapsalu linnavalitsus läbirääkimisi riigigümnaasiumi loomiseks Haapsallu.

Alates aprillist 2010 toimusid arutelukoosolekud, mille tinglikuks nimetuseks on saanud „Tuksi“, kus osalesid Haapsalu hariduselu tundvad valdkonnaspetsialistid. Koosolekud jätkusid ka aastal 2011.

Meenutuseks

Septembris 2010 toimunud „Tuksi 2“ kokkusaamisel arutati võimalike valikusuundade üle riigigümnaasiumis. Pakuti välja kuus võimalikku õppesuunda: reaalinete, humanitaarainete, sotsiaalainete, loovainete, majandusainete ja loodusainete õppesuunad.

Novembris 2010 toimus „Tuksi 3“, kus arutati riigigümnaasiumi loomise kokkuleppe teksti ja edasiste tegevuste kava.

Novembris toimusid koolides kohtumised õpetajate, lastevanemate ja hoolekogudega, kus tutvustati koolivõrgu ümberkorralduse põhimõtteid.

„Tuksi 4“ (15.12.10) mõttetalgutel keskenduti koolikorraldusele remondiperioodiks. Arutluse all oli võimalus ühendada Haapsalu Wiedemanni gümnaasium ja Haapsalu gümnaasium üheks õppeasutuseks juba 2012. aasta sügisest. Tuues välja plusse ja miinuseid jõuti arusaamiseni, et see ei ole otstarbekas. Seega remondiperioodil töötavad Haapsalu gümnaasium ja Wiedemanni gümnaasium eraldi asutustena.

14. detsembril 2010 aastal allkirjastati kokkulepe Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Haapsalu linna vahel riigigümnaasiumi loomise osas.

„Tuksi 5“ (26.01.11) arutelu pööras veel kord tähelepanu võimalikele koolikorralduslikele variantidele. Valdavaks jäi mõte, et muuta toimivat koolivõrku nii vähe kui võimalik.

7. märtsil 2011. a toimus kohtumine Haridus- ja Teadusministeeriumi esindajate ja Riigi Kinnisvara ehituse projektjuhiga, et täpsustada kokkuleppe punktide täitmist ja ajakava. Algas riigigümnaasiumi, mis nimekonkursil sai nimeks Läänemaa Ühisgümnaasium, projekteerimine.

„Tuksi 6“ (13.12.11) võttis kokku tehtu ja tegi plaane edasiseks ehk ettevalmistusi kolimiseks.

KULTUUR AASTAL 2011

2011. aastal andis Haapsalu linnavalitsus välja linna lastepärase, joonistatud kaardi, kuhu peale on koondatud lapsi huvitavad (mängu)paigad Haapsalus, aga ka peamised lastesõbralikud turismiatraktsioonid, Haapsalu hostelid, hotellid ja väikesed kodumajutused. Teisel küljel on ristsõna, mõistatused jne. Linnakaart osutus väga populaarseks ka täiskasvanute seas ning kõik 500 eksemplari olid sügiseks otsas.

Samuti korrastati koostöös Läänemaa Turismiga Haapsalu sissesõidul olev Randsalus paiknev infotasku. Värviti ja korrastati reklaamstendid ning pandi uus linnakaart ning kogu suvine kultuurikava.

Lisaks suurematele traditsioonilistele kultuurisündmustele toimus esmakordselt Muinasjutufestival (koostöös Lääne maakonna keskraamatukoguga, laienes 2009. aasta rahvusvahelisest konverentsist) ja Haapsalu veinipidu. Nende sündmuste edukas kordaminek andis kindlust jätkamiseks.

Samuti toimus sügisvaheajal filmiürituste sarja Kutsu-Juku esimene osa, mille eesmärk on tutvustada lastele ja noortele eesti filmipärandit ning sisustada koolivaheajad hariva ja torede programmiga. Filmiürituste sari toimus koostöös Lääne maakonna keskraamatukogu, Iloni Imedemaa ja Ehte kohvikuga.

Jätkus Suvemuusika kontsertide sari Kuursaal ja toomkirikus, kus linnarahvas sai nautida mitmeid kõrgetasemelisi kontserte.

2011. aastal toimus Haapsalus kaasaegse tantsu festival „Uus tants“. Festival toimus juba 10 korda kuid esimest korda Haapsalus. Korraldajad on huvitatud, et ka järgnevatel aastatel jääks festivalipaigaks just Haapsalu.

Haapsalu linnavolikogu käivitas 2011. aastal loengutesarja „Demokraatiakool“, kus esinejateks mitmed huvitavaid lektorid erinevatest eluvaldkondadest.

Toimus ka mitmeid tasuta kultuurisündmusi linnarahvale (nt Prantsuse poistekoori kontsert, Taani Ülikooli Jazz Bigbandi ühiskontsert Canzone ja Haapsalu Bigbandiga, Kultuurikeskuse poolt Armeenia kultuuripäevad, lastehommikud jne).

Aastal 2011 oli Haapsalu Metsapealinn, mille raames toimus ka mitmeid meeleolukaid sündmusi linnarahvale (nt Läänemaa meistrivõistlused puude saagimises, lõhkumises ja riitaladumises; kontserdiprogramm, kus toimus kontsertide sarja „Eesti metsa lugu“ kontsert, linnuse laval Svjata Vatra kontsert, mis lõppes tuleetendusega jpm).

Toimus ka Missio tänunädal „Laul ja vabadus“, mille raames oli samuti palju tasuta tegevusi nii noortele kui vanadele.

Mitmel kollektiivil ja Haapsalu linna kultuuritegelasel oli 2011. aastal juubel, näiteks sai Canzone 10, Haapsalu Kammerkoor 5, puhkpilliorkester Haapsalu 30 ja Haapsalu Bigband 10 – juubelite raames anti linnakodanikele mitu tasuta kontserti, Haapsalu Bigbandi ja puhkpilliorkester Haapsalu dirigent Arne Õunapuu andis välja raamatu „30 aastat puhkpillimuusikat Haapsalus“. Hillar Tatar sai 75-aastaseks ja avas Kuke Galeriis oma juubelinäituse. Juubelit tähistasid Haapsalu kultuuritegijatest veel Toivo Tomingas (60), May Aavasalu (60), Ants Roos (70), Tiit Salumäe (60), Ilona Aasvere (50) jt.

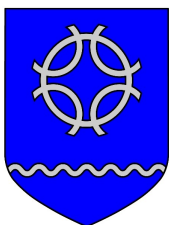
Siiri Reimann ja Aime Edasi andsid välja raamatu „Haapsalu rüüt“, mis on järjeks 2009. aastal ilmunud raamatule „Haapsalu sall“.

Haapsalu linna 2011. aasta koondeelarve

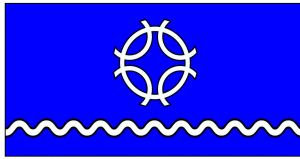
Haapsalu linna koondeelarve koondab 18 allasutuse ja 2 ametiasutuse eelarved. Koondeelarve tulude mahuks kujunes 2011. aastal 10 754 577 eurot ja kulude mahuks 11 460 843 eurot. Tulusid ületavad kulud summas 706 266 eurot kaeti finantseerimistingutega. Kuludest suurima osakaalu moodustasid personalikulud (41%), millele järgnesid majandamiskulud (28%). Investeeringutele kulus 20%, toetusteks 10% ja finantskuludeks 1% linna 2011. aasta eelarvest. Majandusaasta lõpu seisuga oli Haapsalu linnal laenukohustusi kokku 4 939 756 eurot, mis moodustab 55,6% eelarve korrigeeritud tulude mahust.

4.2. Hanila vald

Vapp:

Sinisel kilbil rõngasrist ja langetatud lainelõikeline varras; mõlemad hõbedased. Põhjendus: Hanila kirikaia vanadelt hauakividelt pärinev rõngasristi kujutis sümboliseerib viljakust - põllumehe töökuse tulemust ning jõukuse alust läbi aegade. Vapikilbi sinine värvus ja lainelõikeline varras viitavad valla mereäärsele asukohale ja paljude elanike merega seotud tegevusaladele.

Lipp:

Lipu laiuse ja pikkuse vahekord on 5,5:11 ühikut, normaalmõõtmed 82,5 x 165 cm.

Sinise ristküliku keskosas, 0,5 ühikut ülaservast asub valge rõngasrist läbimõõduga 3 ühikut; selle all 0,5 ühikut lai valge laineline horisontaalvööt, 1 ühiku kaugusel lipu allservast.

Pindala: 232 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2012: 1612

Kontakt:

Keskuse tee 3 Kõmsi küla
90102 Hanila vald

Läänemaa

Telefon: 477 2243

e-post: vv@hanila.ee

Kodulehekül:

www.hanila.ee

Virtsu praamisadam

Virtsu kalasadam

Vatla Külaselts

Kinksi Külaselts - karuse kalmistu abihoone

Aasta 2011 Hanila vallas

2011. aasta oli Hanila valla jaoks suhteliselt stabiilne aasta, eriti kui arvestada neljast eelnevast aastast koosnevat perioodi. Kõik eelarve tululiigid laekusid stabiilselt väikese tõusutrendiga. Majanduskulud kasvasid küll ka, eriti seoses kütuste hinnatõusuga, kuid võrreldes tulupoolega mitte ülemäära. Töötute arv pisisa vähenes.

Kaudselt aga anti märku, et majanduslangus ja ebakindlad ajad pole hoopiski möödas, et Hanila on ääremaa, kus pole teenindusasutuste jaoks piisavalt kliente. Asulaks, kus seekord teenuseid kokku tõmmata, valiti Virtsu alevik. Esimesena soovis AS Eesti Post sulgeda postkontori, järgmisena tuli sularahaterminali mahavõtmise ideega välja AS Swedbank. Postkontor viireleb vaikselt seni teadmata tähtajani edasi. Seejuures ei oska öelda, kas kliente pole seal sellepärast, et (kauba)valik on vilets või vastupidi. Tegemist võib olla muna ja kana juhtumiga, kus ei ole täit selgust, kumb tekkis enim. Sularahaterminaliga on asi selgem, kuna suure meediasõja tulemusel säilib selle asukoht vanas kohas Virtsu sadamahoones vähemalt 2012. aasta lõpuni.

2011. aasta muutis Hanila valla jälle jupikese mereäärsemaks omavalitsuseks. Virtsu praami- ja kaubasadam on lõpuks päris valmis ja uued vägevad laevad kurseerivad esimest täisaastat liinidel. Väina ületavate reisijate arv kasvab iga aastaga. Kuigi Ülemiste vanakese sarnast ohtu pole siinkandis karta, jätkub praamisadamas igaks juhuks väike ehitustegevus.

Püsiühenduse uuring sai ka 2011. aastal valmis, aga sellest ei ole praamiliiklusele esialgu ohtu. Tõenäoliselt on Eesti riigil järgmisel finantseerimisperioodil olulisemaid suuri objekte ning silla jaoks raha ei jätku. Eks need meiekandi natuke "rumalamad" linnud ja hülged saavad edasi vanal kursil liikuda ning nende ette ei rajata niipea ületamatut takistust.

Vald ise alustas koos kaluritega Virtsu kalasadama rekonstrueerimist. Aastavahetuseks teostatud I etapiga süvendati sadama kirdebassein, selle kaitseks taastati maakividest muulid, paigaldati sadama kirdeosa elektrijuhtmestik ja veetorustik, rajati sadamale puurkaev. Virtsu kalasadama rekonstrueerimine on aastatepikkune projekt. Kord lõplikult valmis saanuna täidab see oma rolli tõenäoliselt palju aastaid.

Nagu sadamadki, on tähtis infrastruktuur vallasisesed teed. Suuremaid riigipoolseid teedeehitusi 2011. aastal valla piires ei toimunud, mõned lootused on järgnevate aastate osas. Kuigi aasta algus oli väga lumerohke ja teedehooldusele kulus oluline osa eelarvest, suutsime korrastada Virtsus Pargi tänava koolini ulatuva teelõigu. Pargi tänav oli oma liiklusintensiivsuse kohta väga kitsas ja ohtlik. Omajagu probleeme põhjustas seal uus liikluskorraldus ja üks osa liiklejatest tahtis jalgteks määratud teelõigul kangekaelselt autoga edasi sõita.

Toimima hakkas valla ja tuulenergeetika arendajatega kahasse loodud MTÜ Hanila Valla Toetusfond, millest on kohalike arendusprojektide elluvijatel ja ürituste korraldajatel

majanduslikku tuge. Mittetulunduslik sektor on stabiilselt aktiivne ja kirjutab projektitaotlusi, mille omaosalusele ja mitteabikõlblikule osale pole kerge katet leida. Aktiivsemate taotlejatena paistavad silma Kinksi, Vatla ja Virtsu. Teistest piirkondadest tuleb esialgu projekte veel tagasihoidlikult.

Kinksi küla selts on leidnud oma niši külaplatsi arendusel ja ürituste korraldamisel. Eraldi märkimist väärivad seltsi arendustööd ja toimetused Karuse kalmistul, kus 2011. aastal rajati kalmistu abihoone.

Vatla külaselts tegutseb käsitöölal. Remonditud ja sisustatud on erinevad käsitöötoad, tegelemaks klaasi, savi ja tekstiiliga (õmblemine, kudumine, tikkimine).

Virtsu Arenguselts on lõpetanud seltsimaja remondi ja seab sihte kogu poolsaare hüvanguks, nagu pargiala, staadioni, puhkekohtade korrastamine ning ürituste korraldamine.

Arno Peksar

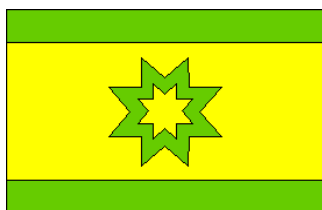
Vallavanem

4.3. Kullamaa vald

Vapp

Kuldsel kilbil roheline pügalrist, mille keskel samasuunaline ja -kujuline väiksem kuldne pügalrist. Kaarlõikelisel rohelisel vapitüvel kuldraha.

Lipp:

Ristkülikukujulise kollase lipu ülemise ja alumise servaga piirnevad rohelised laiud - kumbki üks ühikut lipu kogulaiusest. Kollase laiude keskel on roheline pügalrist, mille keskel samasuunaline ja -kujuline väiksem kollane pügalrist.

Pindala: 224,57 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2012: 1189

Külade arv: 14

Kontakt:

Kullamaa küla

Kullamaa vald

Läänemaa 90701

Telefon: 47 24760

e-post: info@kullamaa.ee

Kodulehekülg:

<http://www.kullamaa.ee>

2011. sügisest tööd alustanud Kullamaa Keskkooli noorte rahvatantsurühm koos juhendaja Riina Roostiga.

Kullamaa valla visioonikonverents. Ivar Raigi ettekanne euro tulekust ja tulevikust

Noorte töölaager 18-23 juuli 2011

Võidukas Kullamaa võrkpalli meeskond.

Foto: Mattias Kerge

Aasta 2011 Kullamaa vallas

Nagu kõikjal Eestis, algas aasta ka Kullamaal euro ja rohke lumega. Esmakordselt sai eelarve kinnitatud vana aasta sees, 2011. a alguseks oli esimene euroelarve juba olemas. Lumega tulime ka toime, Eesti Postilt saime selle eest tänukirjagi.

Oluliseks valdkonnaks oli ehitus. Kullamaa huvikeskuse, mis on saanud nimeks Goldenbecki maja, rekonstrueerimine algas kevadel ning aasta lõpuks oli hoone juba kolimisvalmis. Ehitus- ja remonditööd käisid Liivi naisseltsi eestvedamisel ka Liivi seltsimajas ja Kullamaa aptegimajas, mis nüüd on käsitööselti kasutuses. Ehitustöid tehti ka Koluvere külamajas, kus tegutseb Koluvere küla selts.

11. juunil tähistas Kullamaa kool oma 45-ndat sünnipäeva. Juulis toimus Kullamaa keskkooli baasil üle pika aja taas noortelaager. Noored elasid Üdruma seltsimajas ja käisid heakorratöödel Koluvere lossi juures. Tööfrondi tagas OÜ Argonfeld, lõunasöögid Koluvere hooldekodu. Koostöö sujus igati. 1. septembrist asus koolis huvijuhina ametisse õpetaja Riina Roost, misjärel on huvitegevus märgatavalt elavnenud. Kooliga seoses on ka heameel tōdeda, et Läänemaa aasta õpetajaks valiti meie kauaaegne pedagoog ja sporditō eestvedaja Mai Jōvee ning üks Läänemaa aastate õpetajatest – Elve Nappus – oli meie koolist.

30.–31. juulil oli Kullamaal rahvarohke nädalavahetus. Toimus korraga kaks suurt sündmust – rahvapidu „100 aastat esimesest Kullamaa laulupäevast“ Loit Lepalaane korraldamisel ja Eesti Looduskaitse Seltsi üleriigiline kokkutulek.

20.–21. augustil viidi Kullamaal läbi rahvusvaheline vibufestival. Esimest korda oli Eestis täiemahuline FITA 3D suurvõistlus, millest loodetavasti saab traditsioon.

Hea vastuvōtu leidis 16. novembril Kullamaa visioonikonverents. Teemaks oli seekord majandus oma mitmetahulisuses, lähtudes kohalikust omavalitsusest. Huvitavaid ettekandeid esitasid riigikogulased Jūri Ratas, Neeme Suur ja Lauri Luik, majandusdoktor Ivar Raig, akadeemik Anto Raukas, teleajakirjanik Indrek Treufeldt ja teised.

Kiitust vāarivad kindlasti Kullamaa sportlased, eelkōige vōrkpallimehed, kes tulid taaskord Läänemaa karikavōitjaks.

Kullamaa valla tunnustuse pālvunud isikud 2011. aastal

Valla aukodaniku nimetus ja Kullamaa Suur Teeneterist:

Einar Pärnpuu – aktiivne āritegevus, pikaajaline vallateenistus

Kullamaa Teeneterist:

Maret Parring – kauaaegne perearsti õde

Maret Lõhmus – kauaaegne valla sotsiaalnõunik

Aivar Riisalu – Kullamaa Keskkooli vilistlane, riigikogu liige

Kullamaa Medal:

Rein Smitt – traditsioonilise maaelu arendaja, ühiskondlik tegevus

Hannes Smitt – traditsioonilise maaelu arendaja, ühiskondlik tegevus

Linda Pärnpuu – pikaajaline vallateenistus, aktiivne ühiskondlik tegevus

Kullamaa valla Vapimärk:

Heiko Viks – aktiivne äritegevus, osalemine kogukonna elus

Indrek Otti – aktiivne äritegevus, osalemine kogukonna elus

Tiia Topper – kauaaegne asutuse juht ja aktiivne ühiskondlik tegevus

Heli Mäe – kauaaegne kohusetundlik töö õpetajana ja ühiskondlik tegevus

Laine Riistop – aktiivse osalemine kogukonna elus, käsitöö

Hirlanda Penu – pikaajaline õpetaja

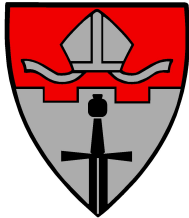
Lisaks on aasta jooksul omistatud hulk aukirju ja tänukirju.

Jüri Ott

Vallavanem

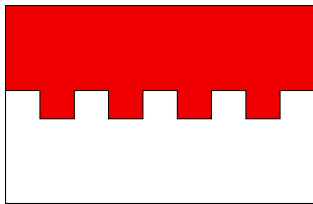
4.4. Lihula vald

Vapp:

Põigiti mürihambuliselt poolitatud kilbi punasel ülemisel poolel on hõbedane piiskopimitra. Alumisel hõbedasel väljal on kilbi alumisest servast tõusev musta mõõga käepidemepoolne osa. Vapivärvid viitavad Läänemaale, Liivi ordule ja tsistertslastele. Mürihambuline jaotus tähistab kaitsefunktsiooni ja osutab sellisena eestlaste muistsele maalinnale ning hilisemale piiskopi- ja ordulinnusele. Mitra tähistab piiskopivõimu, mõök ordut ja Lihula mail peetud taplusi. (Kavandi autor Priit Herodes)

Lipp:

Lipp on horisontaalsuunas mürihambuliselt poolitatud. Lipu ülemine pool on punane, alumine valge. Valge pool algab mürihambaga. Iga hamba pikkus on 1/9 lipu pikkusest, laius 1/7 lipu laiuusest. Lipu laiuse ja pikkuse suhe on 7:11. Kandelipu suurus on 105 x 165 cm. (Kavandi autor Tõnu Kukk)

Pindala: 384 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2012: 2569
arv: 25

Kontakt:

Jaama 1 Lihula Külade

90302 Lihula vald

Läänemaa

Telefon: 47 24630

e-post:

vallavalitsus@lihula.ee

Kodulehekülg:

www.lihula.ee

Lihula Juubel 800

Lihula 800 mälestuskivi avamine

III Lihula Muusikapäevad

Võidupüha ja maakaitsepäev Lihulas

Aasta 2011 Lihula vallas

Aasta 2011 oli Lihulale eriline aasta just rohkete juubelite poolest.

Siinjuures teeks väikese tagasivaate olnule: Lihula esmamainimisest 800 aastat, Lihula kool 225, Tuudi kool 150, Lihula muusika- ja kunstikool 25, Lihula vald 20.

Aasta möödus välgukiirusel, sest käed-jalad olid kõigil tööd täis. Ikka selleks, et vääriliselt tähistada oma sünnipäevi.

Alustasime üritustega juba jaanuarikuus. Igas kuus oli uus näitus nii kultuurimajas, koolimajas, raamatukogus, mõisas kui ka kunsti- ja muusikakoolis. Toimusid ajalooõhtud härra Tõnis Metsaga. Suured maakondlikud üritused – laulupidu ja maakaitsepäev – nõudsid tegemisi. Tore, et ka maavalitsus ei ole unustanud, et Lihula on Haapsalu järel teine suurem linn Läänemaal ja Lõuna-Läänema keskus.

Meie traditsioonilised kultuuripäevad olid sisukad ja rahvarohked. Suur tänu kõigile ettevõtetele, sponsoritele, vabatahtlikele. Tänu Lihula rahvale, kes aitas meil aastat väärikalt tähistada ja võttis osa üritustest. Ilma teieta ei oleks meil nii hästi läinud. Lihula on saanud paremaks ja kenamaks.

Tiina Lobja

vallavolikogu esimees

Lihula vald tunnustas

Seoses Lihula valla 20. aastapäevaga avaldas Lihula vallavolikogu tunnustust ja omistas Lihula valla aukodaniku nimetuse Loit Sompile, andis valla teenetemärgid Õie Liivale, Arvo Miilmetsale ja Margus Källele.

Loit Somp on edendanud Lihulas majanduselu ja ettevõtlust, juhtides üht Lihula suurimat ettevõtet AS-i Lihula Maaparandus. Ta on tasakaalukalt ja arukalt osalenud Lihula vallavolikogu töös, olles alates 21. märtsist 1965. a rahva esindaja volikogus.

Õie Liiv on edendanud Lihula valla kultuurielu, olles 1986. aastal üks Lihula muusikakooli asutajatest. Ta on olnud aastakümneid erinevate kunstikollektiivide asutaja ja juht.

Arvo Miilmets on andnud Lihula Tarbijate Ühistu juhatuse esimehena olulise panuse Lihula kultuurielu edendamisel. Palju aastaid on tema juhitud asutus toetanud rahaliselt kultuuri- ja spordiürituste korraldamist (Matsalu Loodusfilmide Festival, Lihula kultuuripäevad, spordipäevad jt), andnud välja spordivõistluste auhindu ja olnud sponsoriks noorsportlastele. Lihula Tarbijate Ühistu andis kõige suurema panuse 2011. aastal mälestuskivi Lihula 800 valmimisele.

Margus Källe on arendanud Lihula valda, töötades alates 2. jaanuarist 1991. a Lihula vallavalitsuses. Ta on põhjalikult ja tasakaalukalt osalenud riigi, maavalitsuse ja omavalitsuste arendus-, planeeringu- ja infotehnoloogia-alastes töödes ja projektides.

Lihula vallavalitsus avaldas tänu ja andis tänukirja ka 23 kodanikule ja neljale naabervallale: Koongale, Hanilale, Martnale ja Kullamaale.

4.5. Martna vald

Vapp:

Valla vapi koostamisel on aluseks võetud Martna kiriku kui ka kihelkonna ajalugu.

Martna kirik ja kihelkond on oma nime saamisel seotud Püha Martini'ga. Kuna Püha Martini nimelisi kirikuid on Eestis rohkem, siis vapi koostamisel otsustati ta poolitada, nii et üks pool oleks seotud Läänemaaga. Nii on vapi ühel poolel kujutatud Püha Martinit, kes annetab kerjusele pool oma

mantlist, ja teisel poolel osa Läänemaa vapist. Vallal lipp puudub.

Lipp:

Lipp on jagatud horisontaalselt kolmeks osaks. Ülemine osa on Eesti riigilipu sinist värvi ja moodustab 1/6 lipu laiusest. Keskmine osa on valge ja moodustab 4/6 lipu laiusest. Alumine osa on Eesti riigilipu sinist värvi ja moodustab 1/6 lipu laiusest. Lipu valge osa keskel on stiliseeritud valla vapp, millel on kujutatud punase kuuega ratsanik hobuse seljas, kerjus ja vasakule pööratud pea ning väljasirutatud tiivaga must kotkas. Lipu laiuse ja pikkuse vahekord on 7:11, lipu normaalsuurus on 105 x 165 cm

Pindala: 296 km²

Elanike arv 01.01.2012 seisuga 905

Külade arv: 34

Kontakt:

Martna küla, Martna vald

Läänemaa 90601

Telefon: 47 25042

e-post:

vallavalitsus@martna.ee

Kodulehekül:

<http://www.martna.ee>

Uus kirikukell Martin

Foto Ants Maripuu

Lasteaed tantsupeol

Foto Eha Lillepuu

Lipu õnnistamine

Foto Ants Maripuu

Kevad

Foto Ave Huugen

Aasta 2011 Martna vallas

Martna vallas toimus 2011. aasta jooksul mitmeid üritusi, mis said ka meediakajastuse osaliseks. Kõige tähtsamateks ja ajaloolisteks sündmusteks saab pidada [valla lipu õnnistamist](#), uue kella paigaldamist Martna kirikutorni ja Ehmja metsavendadele [mälestuskivi](#) paigaldamist. Martna kirikutornis on nüüd imeilus uus kell [Martin](#). Kella [pühitsemiseks](#) korraldati suurejooneline tseremoonia.

Alustati värskelt valla omandisse tulnud [Paumani maatüki kujundusprojektiga](#). Sellest peaks tulevikus saama väliürituste korraldamise koht terve valla rahvale.

Kullamaa vald tegi Risti ja Martna vallale ettepaneku haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks. Ettepaneku kohastelt moodustaksid praegused Kullamaa, Risti ja Martna vald uue haldusüksuse. Martna vallavolikogu [keeldus](#) haldusterritoriaalse korralduse muutmise algatamisest.

Jätakuvalt on tegusad vabatahtlikud. Teeme ära talgukohti oli kaheksa ja osalejaid 157. Seda on väikese valla kohta päris palju. Moodustati MTÜ [Priitahtlikud Pritsimehed](#).

Rõudes toimus külade päev Laikülast Keskvereni, kus tipphetkel oli kohal ligi 500 inimest.

Esimest korda [käis](#) vallarahva viiekümneliikmeline esindus külas Marttila inimestel. Tekkisid isiklikud kontaktid. Varem on selle sõprusvallaga suheldud vaid väikeste delgatsioonide kaudu.

Martna lasteaed sai Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusest (EAS) remondiraha. Renoveeriti laste [tualettruum](#), elektrijuhtmistik ja köök. Martna mudilased osalesid [Läänemaa tantsupeol](#).

President Toomas Hendrik Ilves andis Kauni Kodu auhinna meie valla kodanikele perekond Kruuselitele [Pärna](#) talust.

Martna kool pidas oma [175-aastast](#) sünnipäeva. Maakondliku tunnustuse said meie kooli õpetajad Järvi Kimst ja Mare Ruuse. Martna [kooli söökla](#) oli Eesti koolisööklate hulgas seitsme parima seas.

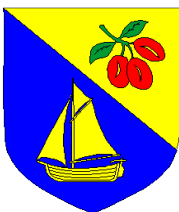
Aasta lõpus anti tänukirjad kogukonna hoidmise eest Marge Kannale ja Varje Sanderile, pikaajase koostöö eest Karina Pukkale; Oliver Tammemägile, kes noore ettevõtjana on töödandjaks teistele noortele, Argo Klissile vabatahtliku töö ja MTÜ Priitahtlikud Pritsimehed asutamise eest, Marju Kasterpalule, kes on muutnud kaasaegsemaks Martna lasteaia ja Martna päevakeskuse elu, Rõude küla seltsile, kes oma koostöövaimuga on andnud sära tervele piirkonnale, Liia Salumäele, kes lauluõpetajana paneb laulu abil helisema inimeste südamed.

Meenutades möödunud aasta sündmusi, teeb suurt heameelt see, et valla rahvas on ise hakkaja. Korraldatakse üritusi, käiakse võistlustel ja hoolitakse oma kaaslastest ning kodukohast.

Tiiu Aavik
Vallavanem

4.6. Noarootsi vald

Vapp:

Kaldjaotusega paremalt poolitatud kuldne-sinise kilbi ülemisel, kuldsel väljal on oks kolme punase ploomi ja kahe rohelise lehega; alumisel, sinisel väljal paremale suunduv ühemastiline kahvelpurjestusega kuldne purjekas.

Lipp:

Lipp koosneb kolmest võrdse laiusga horisontaalsest värvilaiust: ülemine laid on sinine, keskmine must ja alumine kollane. Lipu normaalmõõtmed on 105 x 165 cm, laius ja pikkuse suhe on 7 : 11.

Pindala: 296 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2012: 876

Külade arv: 22

Kontakt:

Pürksi/Birkas küla, maja nr. 9

Läänemaa 91201

Telefon: 47 24350

e-post: vv@noavv.ee

Kodulehekül: <http://www.noavv.ee>

Vööla truupsilla ehitus

Sutlepa Vaba Aja Keskus

Pürksi jõusaal

Kauneim kodu - perekond Kuldmaa

Aasta 2011 Noarootsi vallas

2011. aasta lõpuks oli valla registris 876 elanikku, neist mehi 476 ja naiseid 400. Sündis 5 last ja suri 12 inimest.

2011. aastal tähistas vald oma 20. aastapäeva. Valla aastapäeva puhul anti 10 inimesele valla aumärgid.

Valmisid järgmised olulised objektid:

1. Pürksi mõisa pargi rekonstrueerimis- ja hooldustööd ning loodusinfokeskuse ehitustööd maksumusega 237 444 €;
2. Vööla truupsild maksumusega 59 004€ – eestvedaja oli MTÜ Noarootsi rahvaselts ja põhiline rahastaja KIK;
3. uued bussiootekojad Pürksis, Hosbys ja Rooslepas;
4. fiiberoptiline sidekaabel (Spithami-Dirhami-Rooslepa-Turksi teerist);
5. Aulepa tuulepargi viimased kolm tuulegeneraatorit;
6. Sutlepa vabaajakeskus – rahastasid Ettevõtluse Arendamise SA summas 335 235 €, SA Kredex 38 933 € ja valla eelarvest lisandus 46 181 €;
7. Pürksi vabaajakeskuse jõusaal – eestvedaja MTÜ Noarootsi Tuletõrjeselts, rahastasid PRIA 57 241 € ja vald 6 360 €

Sutlepa vabaajakeskus avati 15. augustil. Majas on jõusaal, saunad, raamatukogu, ruumid lastele ning konverentside pidamiseks. Toimivad regulaarselt Kundalini jooga kursus, lilleseadete kursus, meisterdamine lastele. Toimunud on laste spordipäev „Tere sügis!“, vanemale põlvkonnale e-õppe päev „Vanaema õunapuu otsas“, õpituba „Rahvakalendri tähtpäevad: mardi- ja kadripäev“, külarahva ühine kuuseehitamine, aastalõpupidu. Septembrist detsembrini külastati keskuse jõusaali 255 korda. Maja külastavad ning tegevustes osalevad ka naabervaldade inimesed. (Foto jõuluajast)

Pürksi vabaajakeskus viis aasta jooksul läbi mitmeid lastele ja noortele suunatud projekte. Projekti „Loome ja teeme“ maalimise ja pildistamise õppelaagris osales 17 last vanuses 6–26 a. Valmis Noarootsi laste esimene animafilm. 10 last käis Tallinnas Loovala õpitoas mandala joonistamist õppimas. 15 last osales RMK looduslaagris Silmal. Novembri lõpus valminud jõusaal tõstis oluliselt keskuse külastatavust. Vabaajakeskust külastab kuus keskmiselt 263 inimest + 184 jõusaali külastajat.

Jätkus Österby sadama rekonstrueerimise I etapp (töid tehti 2011. a 213 845 € eest, objekti rahastavad PRIA ja vald). MTÜ Noarootsi Tuletõrjeseltsi eestvedamisel paigaldati valda turvakaamerad (toetust sai summas 21 143 € ja valla osalus oli 2 349€).

Teid remonditi summas 30 969 €. Täiendavalt jooksvaks aukude lappimiseks kulus 20 853 € ning teede korrashoiule 32 740 €, millest lumetõrjetöödele kulus 23 442 €, profileerimiseks, teeäärte niitmiseks ja soolatamiseks kulus 9 298 €.

Noarootsi Vabadussamba rekonstrueerimiseks annetasid 12 inimeset 1 943 €, 4 000 € toetas Muinsuskaitseamet. Vald eraldas 1 105 €. Tööd lõpetatakse 2012. aasta kevadel.

Aasta teises pooles vahetusid vallavanem ja kooli direktor.

Koostati valla terviseprofiil ja tervise edendamise arengukava. Tegevuste elluviimist veab MTÜ Tervem Noarootsi

Politsei- ja Piirivalveameti otsusega kaotati Dirhami sadamast ööpäevaringne mehitatud valve.

Tunnustusavaldused vallale ja valla elanikele:

1. Eesti kaunim omavalitsus – Eesti Kodukaunistamise Ühenduse poolt korraldatav üle-eestiline konkurss „Kaunis Eesti Kodu“.
2. Keskkonnaministri tänukiri maareformi eduka läbiviimise eest – Noarootsi oli üks kümnest Eesti omavalitsusest, keda tunnustati.
3. Noarootsi valla 2011. a kaunim kodu on Jana ja Kristjan Kuldmaa kodu Paslepas.
4. Noarootsi neiduderühma tunnustati tiitliga Läänemaa kultuuritegija 2011.
5. Sportlikum küla 2011 – Riguldi küla (külade spordipäeva võitja).
6. Noarootsi noortevolikogu – Läänemaa noorsootöö preemia kategoorias aasta tegu

Sotsiaalhoolekanne

Vallal on sotsiaalmaja, milles on 16 tuba. Eluasemeteenust pakuti aasta jooksul kokku 19 elanikule.

Toimetulekutoetuse taotlusi oli aasta jooksul kokku 71 (11 leibkonda) ja väljamakstud summa kokku 7307,95 eurot. Sotsiaalteenuse haldamiskulud olid 368,64 eurot.

Hooldust vajavaid isikuid, kellele on määratud hooldaja, oli aasta lõpu seisuga 15, neist ühel hooldataval on sügav puue, ülejäänutel raske puue. Kokku läks hooldajatoetuseks 5 483,75 eurot (sellest sotsiaalmaks 1 559,75eurot) ning täiendavaks hooldajatoetuseks neljale isikule 391,05 eurot. 2011. a maksti sotsiaaltoetusi kokku 31 957,71 eurot (sünnitoetus 800 eurot, ranitsatoetus 1 728 eurot, ravimitoetus vanaduspensionärile 3 984,99 eurot, matusetoetus 2

304 eurot, hooldajatoetus raske puudega isiku hooldajale 5 099,75 eurot ja sügava puudega isiku hooldajale 384 eurot, eakate hoolekandeesutus 4 295,35 eurot, laste- ja noorte hoolekandeesutus 1 035,12 eurot, küttepuude toetus 2 048 eurot, muud ühekordsed toetused 1 504,08 eurot, täiendavad toetused 8 774,42 eurot.

Õpilaste saavutused:

Sport

Lääne Maakonna 2011. aasta parima noorsportlase nominendid olid Kairo Kivi ja Erkki Mitman.

Noarootsi kooli 9. klassi õpilane Kairo Kivi saavutas kardisõidu klassis Rotax MaxJunior Eesti Meistrivõistlustel 5. koha, koolinoorte meistrivõistlustel 1. koha ning *Baltic Cupis* 3. koha. Araabia Ühendemiraatides Al Ain'i maailmakarikavõistlustel Rotax Grand Finals saavutas 9. koha ja kiireima ringiaja.

[Erki Mitman](#) tuli Läänemaa järelkasvuvõistlustel mitmevõistluses oma vanuseklassis esikohale,

vabariiklikul rahvastepalli võistlusel Kohilas Noarootsi võistkonna IV koht, Läänemaa koolidevahelisel saalihokiturniiril I koht ja vabariiklikul miniliiga võrkpalliturniiril II koht. Jalgpallifestivalil "Osavaim jalgpallur" takistusriba läbimises Erki Mitmanil I koht, võistkondlikult IV koht.

TV 10 Olümpiastarti individuaalses kuulitõukes sai [Erki Mitman](#) I koha ja 60 m jooksus IV koha.

6.–9. klassi poisid said jalgpallis rahvaliiga arvestuses I koha ja vabariiklikus finaalis VII koha.

„Oru karika“ segavolles võitis Noarootsi kooli [võistkond](#). Murdmaajooksu võistlustel Paliveres said oma vanuseklassides I kohad Erki Mitman ja Kristjan Niibon. 3.–6. klasside saalihoki võistlustel saavutasid tüdrukud I ja poisid II koha. Võrkpalli Kooliliiga Läänemaa turniiril said tütarlapsed II koha.

Maakondlikest olümpiaadidest osavõtt 2010/2011:

1. Sigrid Ojavee saavutas emakeele olümpiaadil I koha ja bioloogia maakondlikul olümpiaadil I koha, vabariiklikul olümpiaadil XI koha.
2. Ingrid Tamberg saavutas keemia olümpiaadil III koha, matemaatika olümpiaadil IV koha.
3. Läänemaa kolmandate klasside emakeele olümpiaadil jagas Sandra Piir 16. võistleja seas 7/8 kohta.

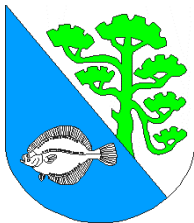
Läänemaa koolinoorte indivuaalmälumängu hooaja lõpetasid põhikooli 37. osaleja seas Ingrid Tamberg IV kohal ja Sigrid Ojavee VI kohal.

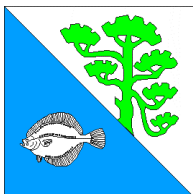
Annika Kapp
Vallavanem

4.7. Nõva vald

Vapp:

Vapi põhimotiivid tulenevad valla asendist ja looduse omapärast. Vald jääb Eestimaa mereäärsesse loodenurka, siin on suured metsad ja sood. Meri ja mets on ka valla elanike tähtsamaid elatusallikaid. Vapi sinine värvus ja lestakala sümboliseerivad merd ja kalapüüki. Sinine on ka taeva, nooruse ja lootuse värvus. Hõbedasel väljal olev roheline stiliseeritud rannamänd on metsade ja üldiselt looduse võrdkuju. Hõbedane on samuti valguse, puhtuse ja vaimsuse värvus. Kaldjaotusega paremalt poolitatud hõbe-sinise kilbi ülemisel, hõbedasel väljal roheline mänd; alumisel, sinisel väljal hõbedane lestakala.

Lipp:

Nõva valla lipp on ruudukujuline vapilipp, mille normaalmõõtmed on 105 x 105 cm.

Pindala: 129,6 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2012: 396

Külade arv: 8

Kontakt:

Nõva vald

Läänemaa 91101

Telefon: 47 24670

e-post:novavald@novavald.ee

Kodulehekülg:<http://www.novavald.ee>

Mänguväljak

Viikingipaadid ja bretsšakivi

Välikaart

Aasta 2011 Nõva vallas

Läänemaa põhjaserval asuv Nõva vald on kui üks mereäärne ja metsadetagune maismaa saareke, looduskaunis koht elamiseks, puhkamiseks ja turismi arendamiseks. Aasta-aastalt külastab Nõva valda aina rohkem turiste, neile vajaliku teenindusvõrgustiku arendamine aitab tõsta kohalikku tööhõivet. Kui talvel tundub kõik vaikne ja liikumist on vähe, siis suvekuudel teab suur hulk eestimaalasi ja ka välituriste Nõvat kui kaunite mererandade, järvede ja tervistavate männimetsadega marjade- ja seenterohket suvituspiirkonda.

Meil on palju kilomeetreid omapärase laulva liivaga randa, on ka liivikuid, luiteid ja rannavalle. Tsaariaegse raadiojaama asukohta viib salapärane munakivisillutisega metsatee. Arhitektuurse vaatamisväärsusena on Nõval Mandri-Eesti vanim meremeeste ehitatud puukirik.

Siinsetes meresügavustes asub Neugrundi meteoriidikraater, maailmas üks paremini läbiuuritud meres asuvaid kraatreid, mille tekitas ca 540 miljonit aastat tagasi merre kukkunud hiigelmeteoriit. Kraatripõhjast väljapaisatud kivimid – neugrundbretšad on Loode-Eesti Geopargi huvitavad vaatamisväärsused.

Meil on kasutada ajalooline vallamaja, oma põhikool, sidejaoskond, ambulatoorium, huvikeskus – kõik küll minivormis nagu väikesele paigale paslik.

Meil on tegusad külaseltsid, Peraküla teater oma traditsiooniliste simmanitega, tantsurühmad, spordi- ja käsitööringid ning eksponaatiderohke talumuuseum; looduses mitmed matka-, orienteerumis- ja õpperajad. Perakülas asuv Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) teabepunkt on populaarne loodusõppekeskus. Meie rikkus on puhas puutumatu loodus ja ärksad inimesed. Püsielanikud koos suvitajatest maakodu omanikega moodustavad sõbraliku kogukonna.

Nõva metsadest jõuab laia ilma kotkakaamera ja Interneti Looduskalendri vahendusel teave merikotkaste talvisest eluolust.

2011. aastal teostati suurem osa nüüdseks avatud Variku seltsimaja ehitustöödest. Suvel valmis lasteaias kaasaegne mänguväljak. Soojustati kooli võimla, perearsti ja huvikeskuse hoone. Koostati ja paigaldati kolm Nõva valla välikaarti, mis tervitavad sissesõitjaid ja annavad külalistele teavet siinsest kuurortvallast.

MTÜ NordEst Nõva meisterdas valmis kaks viikingipaati, mis said nimeks Neyve ja Thule. Need lasti 4. juunil merre ja pärast seda toimus lahe etnovõtmes jämm-kontsert.

Märtsi lõpus tähistas Peraküla teater rahvusvahelist teatripäeva ja siinse kultuurielu aktiivse eestvedaja Viive Ernesaksa 80-ndat sünnipäeva.

Arenduskeskuse sädeinimeste tänuõhtul tunnustati Nõva vallast Arvo Aarnistet ja Örne Rüütelit. Siseministeriumi poolt välja antud kodanikupäeva aumärgiga autasustati Silvi Koppelmaad.

Nõval on ilus elada ja puhata – tulge ja vaadake ise, oma silm on kuningas!

Aldo Tamm
Vallavanem

4.8. Oru vald

Vapp:

Valla vapp on alt kumera kilbi kujuline, laiuse suhtega kõrgusesse 5:6. Valla vapp on jaotatud vertikaalselt pooleks, vasak pool roheline, parem pool sinine. Roheline ja sinine värv sümboliseerivad valla mereäärset asukohta. Sinise ja rohelise värvi taustal on 3-est kuldsest viljapeast koosnev kimp, mis sümboliseerib valdavalt põllumajanduslikku tegevust vallas.

Lipp:

Oru valla lipp on ristkülikukujuline vapilipp. Lipu normaalmõõtmed on 105 x 165 cm; laiuse ja pikkuse suhe on 7 : 11 ühikut.

Pindala: 129,6 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2012: 912

Külade arv: 15

Kontakt:

Oru vald

Läänemaa 91001

Telefon: 47 24651 e-

post: vallavalitsus@oruvald.ee

Kodulehekül: <http://www.oruvald.ee>

Kergliiklustee rajamine

Talgud Linnamäel 4

Oru lapsed tantsupeol

Teatitants

Aasta 2011 Oru vallas

Ajast aega on rahvas ilmaolusid meeles pidanud. Aasta 2011 algus oli äärmiselt lumerohke ja ega külmaga koonerdatud, oli tegemist nagu 2010. aasta kaksikvennaga – tõelise talve ja kuuma suvega.

Suve keskel kogunesid laulu- ja tantsulapsed üle riigi Tallinna pidu pidama. Oli see üks ütle mata tore rõõmu- ja värvipidu! Üle hulga aja osalesid Oru valla lapsed suurtel pidustustel.

Suvel ehitati Linnamäe külas valmis 570 meetrit valgustatud kergliiklusteed. Projekt valmis paar kuud enne seda ning rajatise väljaehitamine kestab kuuekilomeetrise trassil vast aastaid. Tore, et algus on tehtud.

Tore on see, et Oru kooli õpilaste arv suureneb. Sügisel oli kevadperioodiga võrreldes 15 õpilase jagu rohkem. Kui elanike arv vallas üldiselt ja maakonna paljude koolide õpilaste arv on aastast aastasse vähenenud, saab rõõmuga tõdeda, et meie kooli populaarsus on tõusnud. Kasutan juhus, et kiita Oru kooli õpetajaid ja direktorit Andres Kampmanni, kes on palju teinud selleks, et viia õppeasutus uuele tasandile – kooli on märgatud nii maakonnas kui kaugemalgi. Nii Haapsalu linnast, kui Ridala ja Nõva vallast on noored valinud oma kooliks Oru kooli.

Elevust tekitasid meie valla külade spordimängud. Usun, et paljud kõrvaltvaatajad on järgmistel külade mängudel juba aktiivsed kaasalööjad ning algatusest saab traditsioon.

Nagu teisteski omavalitsustes, oli ka meil 2011. aasta juubelihõnguline. 19. detsembril 1991. aastal – s.o 20 aastat tagasi sai külanõukogust meie maadel jällegi vald.

Igasse perioodi mahub nii head kui ka mitte kõige paremat. Nii oli see ka aastal 2011 Oru vallas.

Arno Kelnik
Vallavanem

4.9. Ridala vald

Vapp:

Rõngasrist sümboliseerib elupuud, mis tähendab igavest elu ning pärineb unikaalselt muistiselt, milleks on trapetsikujuline hauaplaat Ridala kiriku edelanurga lähedal. Risti harude vahelised kollased sektorid sümboliseerivad Päikeseketast ilmasamba otsas.

Punase kilbi alumisest servast tõusev hõbedase ääristusega must, jalaga rõngasrist. Risti harudevahelised sektorid on kuldsed.

Lipp:

Ridala valla lipp on vapilipp, millel on vapil olevad kujundid pööratud horisontaalseks. Punase kanga vardapoolsel osal on must valge äärisega rõngasrist. Risti lehvipoolne haar väljub ringist ning läbib horisontaalselt lehvipoolse lipuvälja. Risti harude vahelised sektorid on kollased. Lipu normaalmõõtmed on 105x165 cm ning laiuse ja pikkuse suhe 7:11.

Pindala: 253,4 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2012 3417

Külade arv: 56

Kontakt:

Tallinna mnt 83, Uuemõisa,

Läänemaa 90401

Telefon: 47 24670

e-post: info@ridala.ee

Kodulehekülg: <http://www.ridala.ee>

Arenev vald-Uuemõisa alevik

Panga Noortekeskus

Sportlik vald

Ridala rahvatantsijad

Aasta 2011 Ridala vallas

2011. aasta oli vallale juubelisünnipäeva aasta, sest 12. detsembril 1991. a allkirjastas Eesti Vabariigi Ülemnõukogu esimees Arnold Rüütel tunnistuse, millega ta kinnitas Lääne Maakonna Ridala valla omavalitsusliku staatuse. Sellega astus Ridala vald omavalitsusliku haldusüksuse õigustesse. Sellest möödus nüüd kaksikümmend aastat! See on olnud piisavalt pikk aeg valla arengus, mil sündmusterohkes maailmas on toimunud palju muutusi, ka vallas eneses. Pika ajaloo Ridalas on selgepiiriline ajalugu ning kultuuriline taust, siinsed inimesed hoiavad ja säilitavad kujunenud traditsioone. Selle aasta keskmes olidki meie inimesed, kes oma elukeskkonda hindavad ja valla arengutes kaasa löövad ning neid toetavad. Tegemisi on jagunud erinevas vanuses inimestele ja kõik saavad toimetada jõukohaselt. Väga selgelt on meil välja kujunenud sportlik liin, paljudel tulemuslikkudel aastatel on Ridala olnud parim suve- või talimängudel, ohtralt on väga mitmetel aladel häid kohti saavutatud. See kõik tuleb suure tööga ja seetõttu on vald korraldanud ka igal aastal tänuõhtuid parimatele sportlastele.

Kindlasti tunneme rõõmu ka oma eakatest elanikest, kes löövad kaasa meie seltsielus. See on tänuväärne toimetamine, kus tehakse silmad ette teinekord ka aastatelt palju

noorematele. Meie tantsumemmed esinevad sageli meie valla üritustel nii, et panevad südame kiiremini põksuma. Oluline osa on ka meie noorsootööl, kus noortel on omad võimalused kooskäimisteks ja ühisteks tegemisteks väljaspool kooliaega.

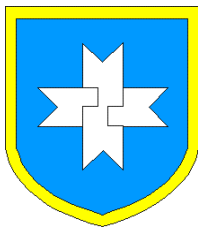
Tahame väga kujundada oma kahte hariduskeskust, et need oleksid lapsesõbralikud, hea keskkonnaga koolid. Oleme eesmärgistanud nende tegevust pikaajaliseks ja tahame, et kõik lapsed saaksid meie koolidest väga hea ettevalmistuse haridustee jätkamiseks.

Paljutki tuleks veel panustada ja sellel teel me ühiselt ka liigume lootuses, et asjad paranevad.

Toomas Schmidt
Vallavanem

4.10. Risti vald

Vapp:

Sinine värv sümboliseerib taevast, ausust ja siirust. Kuldne sümboliseerib jõukust ning hõbedane on ristuvate maanteed ja elutarkuse värv. Helesinisel kuldse äärisega kilbil hõbedane pügal(põimik-) rist. Kujund pärineb vöökirjalt.

Lipp:

Ristkülikukujuline sinine lipp, millel on vardapoolses nurgas valge pügal (põimik-) rist, lipu keskel kollane horisontaalne triip. Kollase triibu laius on 1/7 lipu laiuusest. Lipu laiuse ja pikkuse suhe on 7 : 11ühikut. Lipu normaalmõõtmed on 105 x 165 cm.

Pindala: 129,6 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2012: 890

Kontakt:

Risti vald Tallinna mnt 4

Külade arv: 5

Läänemaa 90901

Telefon: 47 35050

e-post: vv@risti.ee

Kodulehekülg:

<http://www.risti.ee>

Staadioni avamine

Rahvatantsijad

Vald päevaga puhtaks

Bussijaam

Aasta 2011 Risti vallas

2011. aasta tegevusi planeerida ja eelarvet koostada oli mõnevõrra lihtsam kui 2010. aasta puhul. Kõik, mis oli vaja ja võimalik kokku tõmmata, oli juba kokku tõmmatud ja seetõttu võib läinud aasta märksõnaks olla „kohanemine“. Sõna väljendab eelkõige teadmist, et kiireid muutusi paranemiseks ei ole oodata ja eelarve jääbki pingeliseks.

Planeeritud kulud-tulud jäid valdavalt 2010. a tasemele. Muutusid vaid sisseostuhindadest mõjutatud majanduskulud. Ainsana taastati kärpekuludest 2011. a toetus abipolitseinike tegevuseks. Asutuste struktuure ei muudetud.

Eelarvele avaldas positiivset mõju see, et raamatukogu kolis eelmisel aastal koolimajja. Kolimise negatiivseks tulemuseks olid mõningased kohanemisküsimused ja tagasilöögid kooli- ja külaraamatukogu fondide ühendamisel.

2010/2011. a talv jääb nagu eelnevi meelde oma pikkuse ja lumerohkuse poolest. Tavapärasest pikem kütteperiood ja mahasadanud lume hulk tõstsid kütte- ja lumetõrjekulud tavapärasest oluliselt kõrgemaks. Kulused suurendasid veel kooli küttesüsteemis esinenud tõrked, mida paigaldusfirma Movek Grupp AS pika aja jooksul ei suutnud likvideerida.

Aasta jooksul toimus töö mitme varem algatatud projektiga (jalgpallistaadion, Läänemaa Värav, Hooldekodu, raudteejaam, kooli arvutiklass jne) ning algatati mitu uut (tervisekeskus, perekeskus, Marimetsa turismipiirkonna tutvustamine, hooldekodu küttesüsteem). Edukas oli koostöö Töötukassaga pikaajaliste töötute tööharjutuse läbiviimisel.

Planeerimise valdkonnas olulisi sündmusi ei toimunud. Algas arengukava vastavusse viimine kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seadusega.

Kolmanda sektori ühendused olid läinud aastal aktiivsed. Kõikide suuremate külade (Risti, Piirsalu, Kuijõe) külaseltsid on iseseisvunud ja saavad oma igapäevaste asjade korraldamisega üsna hästi iseseisvalt hakkama. Sama ei saa kinnitada valdkondlike ühenduste kohta, nende tegevus toimub parimal juhul projektipõhisena. Risti Rahvaselts ja Piirsalu Küla Selts algatasid koostööprojekti ühise veebilehe arendamiseks ning külade arengukavade koostamiseks. Risti Rahvaselts käivitas käsitöömaja, mis on tänaseni rahva poolt aktiivselt kasutusel. Noorte algatusel sai Risti bussipeatus kaasaegse ja pillkupüüdva ilme.

Aasta kultuurisündmuseks võib pidada osalemist XI noorte laulu- ja tantsupeol "Maa ja ilm", kogukonnaürituse "Risti-rästi läbi Risti" taaselustamist, esmakordselt korraldatud Risti tantsupäeva ning jalgpallistaadioni ametlikku avamist. Märkamatu sai valmis esimene etapp Läänemaa Värava rajamisest – valmis maanteeõlm.

Vald uuendas 2011. a oma sõidukite parki: vallavalitsuse viis aastat kasutusel olnud Hyundai Trajet tagastati liisinguandjale ning asemele võeti samuti seitsmekohaline Chevrolet Orlando. Amortiseerunud Ford Transit võõrandati ja asendati kasutusrendile võetud pruugitud Opel Vivaroga.

Aastal 2011 olid riigikogu XII koosseisu valimised. Risti valla jaoks on see oluline sündmus seetõttu, et pikaajaline Risti vallavanem ja volikogu esimees Neeme Suur osutus valituks riigikokku.

Läänemaa omavalitsusi ühendavas Läänemaa Omavalitsuste Liidus algas diskussioon organisatsiooni rolli üle liikmete esindaja ning maakonna arendajana. Kuna tema funktsioonid on muutunud ajas hädusemaks ning liikmete võimekus oma kohustusi ületavaid tegevusi toetada on vähenenud, siis algatati mitmeid mõttevahetusi organisatsiooni tuleviku osas. Sarnased protsessid toimuvad enamikes maakondlikes liikmesorganisatsioonides (SA

LAK, Läänemaa MTÜ Turism, MTÜ Kodukant Läänemaa). Kullamaa valla algatus piiriüleseks koostööks osutus viljatuks, kuna algataja poolt ei sündinud protsessile sisu.

2011. a sündis Risti vallas 14 last, mis viis üle mitme aasta iibe vallas positiivseks. Rahvastikuregistri järgi püsib elanike arv 900 piirimail. Uusi töökohti valda oluliselt tekkinud ei ole. Registreeritud töötute arv püsib vallas 20 inimese piirimail.

Rein Kruusmaa
Vallavanem

4.11. Taebla vald

Vapp:

Rohelisel kuldse välisäärisega vapikilbil on kaks kuldset kujundit - vankriratas ja kahepoolne taluvärv, mis moodustavad ühtse sümboli.

Põhjendus: Vankriratas sümboliseerib tööd ja liikumist. Kahepoolne taluvärv sümboliseerib kodu ning neid ümbritsev välisääris viitab hea töö ja ilusa kodu omavahelisele seotusele. Roheline värv vapil viitab valla pidevale arengule, kuldne on küpsuse ja jõukuse värv.

Lipp:

Taebla valla lipp on täisnurkne roheline kangas, mille laiuse ja pikkuse suhe on 7:11 ja lipu normaalsuurus ei ületa riigilipu normaalsuurust ehk 1050 x 1650mm. Lipu keskel on vapi kujutis, mille kõrgus moodustab 2/3 lipu kõrgusest. Pidulik lipp võib olla ümbritsetud kuldse narmasäärisega ja olla kaunistatud ilunööridega. Roheline ja kuldne värv lipul on sama toon vapi rohelise ja kuldsega.

Pindala: 141 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2012. a 2545

Külade arv: 17

Kontakt:

Taebla alevik Haapsalu mnt 6

Läänemaa 90801

Telefon: 47 20300

e-post: vv@taebla.ee

Kodulehekülg:

<http://www.taebla.ee>

Küladepäev lastele Kirimäel

Võntküla loomekoda

Aasta 2011 Taebla vallas

Taebla vald on Läänemaa keskosas asuv omavalitsus, mille territoorium on 141 km² ja kus elab Rahvastikuregistri andmetel 2012. aasta alguse seisuga 2545 elanikku, neist 1276 meest ja 1269 naist. 2011. aastal sündis 22 ja suri 26 inimest.

Kuigi vallas ja lähipiirkonnas on arvukalt töökohti (eriti võrreldes maapiirkondadega), oli 2011. aastal jätkuvalt probleemiks tööpuudus. Aasta alguses oli 105 ja lõpus 67 ametlikult registreeritud töötut. Kõige suurem oli ametlik töötus jaanuari lõpu seisuga – 112 inimest.

Aasta oli Taebla vallale tavakohaselt tegus ja sündmusterohke. Korraldati mitmeid huvitavaid ja toredaid kultuuri-, spordi- ja muid üritusi, millesse andsid väga suure panuse arenevad külaseltsid. Peeti maha külade ja valla jaanituled, mitmed külasimmanid ja talgud. Korraldati ise ja osaleti erinevatel spordivõistlustel. Hoolimata majanduslangusest jätkasid oma tavapärasest tegevust kõik koolid, lasteaiad, avatud noorteakeskused jt valla asutused.

Taebla alevikus renoveeriti osaliselt tänavavalgustust. Algas Taebla jalgpalliväljaku renoveerimine. Pikajalamäel avati valgustatud liikumistrada, kasutusele võeti uus parkla ja ligipääsutee. Liikumisrajad ja lumenõlv leidsid kohe ka ohtralt kasutajaid.

2011. aastat jäävad olulisemate sündmustena meenutama järgmised sündmused.

Noortelgatuste fondi (NAF) projektikonkurss Palivere noortekeskuses. Projekt tunnistati parimaks Läänemaa noorsootöö aasta teoks. Noorte tubli pealehakkamise ja väikese projektiraha abil korrastati kohalik bussipeatus, jalgpalliväljak ja ujumiskoht. Parandati „raudtee“ ülekäigukohad ja pargipingid, värviti maha mitu keksuplatsi ja paigaldati korvpallialus ning kiik.

Vidruka kool sai 150 aastaseks. Aktus toimus Palivere mõisa saalis, kuna osalejaid kogunes väga palju. Anti üle tänukirju ja räägiti nii uuemaid kui vanemaid koolilugusid. Tähtpäeva jäid meenutama kaks õunapuud, üks vilistlaste ja teine töötajate poolt istutatud. Õunapuud sümboliseerivad koolirahva soovil viljakust ja jätkusuutlikkust.

Osalemine koolinoorte laulu- ja tantsupeol. Carol Plans ja Dana-Ly Raja teenisid oma ilusa lauluga õiguse laulda Tallinnas noorte laulupeol valikkoori solistidena laulu „Sõmeralt sõrmikulle“ teist salmi. Koolinoorte laulu- ja tantsupeole pääsesid: Palivere põhikooli II–III, V–VI ja VII–IX klassi tantsurühm (juhendajad Anne Kübarsepp ja Alevtina Leppmaa);

Taebla gümnaasiumi II–III, VII–IX kl ja neidude tantsurühm (õp Malle Niit) ning laste- ja mudilaskoor (õp Kaja Avila, Eda Lääs); Oru-Palivere-Martna mudilaskoor (õp Anne Kübarsepp).

EELK Lääne-Nigula koguduse ansambel DOXA sai 25-aastaseks. Sünnipäeva tähistati ühise koosviibimise ja kontserdiga.

Toimus esimene Taebla valla laste küladepäev. Kirimäe külaseltsi eestvedamisel toimusid päevakohased võistlused, lapsi sõidutas poni ja lauldi karaoket. Külaselts oli küpsetanud kringli ja kooke ning Maag LT toetas grillvorstidega. Üheskoos otsustati, et üritus väärib kordamist ka järgmisel aastal.

Läänemaa sädemete sädemeks valiti EELK Lääne-Nigula koguduse õpetaja Leevi Reinaru.

Tunnustuse tõi oskus luua ja juhtida vabatahtlikest koosnevat meeskonda. Ehedaks näiteks oli Missio korraldamine, mida valmistati ette kaheksa kuud. Vabatahtlike oli kaasatud korraldusse üle terve Eesti ning osaleti ka rahvusvahelisel tasandil. Nii suurte mõõtmega üritustel on tavaliselt projektijuht, siin tehti kõik südamega ja vabatahtliku tööga.

Läänemaa tantsujuhtide ühendus määras **Heljo Talmeti nimelise preemia** Palivere kooli ja lasteaia rahvatantsujuhile **Anne Kübarsepale**. Preemia antakse välja Läänemaa kultuurkapitali ekspertgrupi toel ja arvult oli see kümnes.

Palivere raamatukogu sai 90-aastaseks. Tuletati meelde varasemaid aegu ja tänati asjaosalisi. Päeva tegi mõnusaks jutuvestja koos rahvalauluga ning sünnipäevalaud. Ühiselt rõõmustati uute raamaturiulite üle.

12.detsembril täitus **20. aastat Taebla valla omavalitsusliku haldusüksuse õiguste saamisest.** Sünnipäevakuu raames oli mitmeid huvitavaid näitusi ja kohtumisi. Sünnipäevapidu peeti koos Eesti vabariigi aastapäeva aktusega 2012. aasta veebruaris.

Aasta lõpuks sai valmis **Võntküla loomekeskus,** mille ametlik avamine toimus 2012. aasta jaanuaris.

Ülle Erman
Vallavanem

4.12. Vormsi vald

Pindala: 96 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2012: 401

Külade arv: 14

Kontakt:

Vormsi vald, Hullo küla

Läänemaa

Telefon: 47 24072

e-post: vv@vormsi.ee

Kodulehekülg: <http://www.vormsi.ee>

Vormsi vallavanem presidendi vastuvõtul

2011 12 17 Vormsi vald 20

Aasta 2011 Vormsi vallas

2011. aasta möödus Vormsilgi tegusalt. Saarel käis aasta jooksul külas mitmeid tuntud inimesi, oli eriilmelisi üritusi, mis meelitasid kohale nii kohalikke kui mujalt tulnud uudistajaid. Oli nii traditsiooniks saanud ettevõtmisi, ent piisavalt ja jätkusuutlikult oli sees ka uuenduslikke ja tulevikuvaatavaid projekte ning arendusi.

Ürituste aasta võis avatuks lugeda Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamisega, kus 2011. aastal oli rahvast kohal toredasti palju ning lisaks kohalikele ülesastujatele oli vormsilastel külas poliitik Hardo Aasmäe, kes kõneles asjalikult ja kaasamõtlemapanevalt. Sama tähtpäevaga seoses oli 2011. aasta presidendi vastuvõtule kutsutud ka Vormsi vallavanem, kes väisas suurüritust Vormsi rahvarõivastes.

Märtsis toimus neljandat korda Vormsi kultuuripäev, mille teemaks oli seekord rahvamuusika. Selle ettevõtmise raames sai pandud alus saare oma muusikafondile.

Kevadel, mais, tehti taaskord Hullos „ära“ – tavaks muutuva üle-eestilise kampaania korras tehti üleliigsest prahist puhtaks meie ainulaadsete rõngasristidega kalmistu.

Vormsi koolilapsed tegid juba kolmandat korda läbi kogu õppeaasta kestvat uurimistööd, mille teemaks 2011. aastal olid linnud. Aasta lõpul korraldati parimate tööde tutvustamiseks Linnukonverents, kuhu oli esinema palutud ka kõigile hästi tuntud loodusemees Aleksei Turovski.

Tore, et Vormsi koolis on järjepidevust ka õpilaste arvuga seoses – nimelt 2011. a kevadel lõpetas kooli kaks noort inimest ning sügisel alustas sealt samast oma haridusteed samuti kaks õpilast.

Ürituste tippaeg Vormsil on teadagi alati olnud suvi. 2011. aastalgi toimus saarel palju vabaõhukontserte, mille seast tuntumate esinejatena võiks välja tuua Svjata Vatra, Jääääre ning Ultima Thule. Korraldati erinevaid matku, suvepäevi, laagreid, seminare, koosolekuid jm.

Vormsi suved ei saa mööduda Olavipäevadeta –selgi aastal toimus ainsuses oleva nime all tegelikult eriilmelisi üritusi tervelt nelja päeva jooksul. Traditsiooniliste ettevõtmiste koha pealt tuleks ära mainida seminarid Rahvamajas, öine kontsert ja missa Püha Olavi kirikus ning saart tutvustavad matkad ja väljasõidud. Väga palju publikut meelitas kokku Jan Uuspõllu eriefektidega monoetendus „Isa“, mis oli kahtlemata seekordse ürituse kulminatsioon.

Kogu aasta vältel tekitas saare inimestes ühevõrra huvi, küsimusi, kahtlusi ja lootusi innovaatiline projekt võõrapärase nimega „Smart Vormsi“, mille kohta anti põhjalikum ülevaade 1. augustil toimunud Vormsi II üldkogu raames.

Õnneks jätkus üritusi ka aasta pimedamasse ja kõledamasse aega. Nimelt said võrdlemisi lühikese vahega juubelit tähistada tervelt kaks saare olulist asutust.

Novembris täitus Vormsi lasteaial 40. tegevusaasta. Selleks puhuks korraldati Vormsi rahvamajas tore ja meeleolukas pidu. Kohale olid kutsutud nii endised kui praegused töötajad, abistajad, vilistlased ning vahva etteaste tegid praegused lasteaialapsed koos oma vanematega.

17. detsembril aga sai 20-aastaseks Vormsi vald ise. Ka selle tähtsa päeva puhul toimus Vormsi rahvamajas pidulik aktus, kuhu oli kutsutud külalisi nii naabervaldadest kui Riigikogust ning kus peeti tänukirjaga meeles kõiki kunagisi vallavanemaid, volikogu esimehi ning vallas pikalt töötanud inimesi. Sellele järgnes elegantne vastuvõtt Vormsi kõrtsis Krog nr 14 ning õhtul sai rahvamajas ka elava muusika saatel jalga keerutada.

Urmas Pau
Vallavanem

5. RAHANDUS

KOHALIKUD EELARVED

TULUDE LAEKUMINE

		Tuhandetes eurodes			Eurodes elaniku kohta		
		2009	2010	2011	2009	2010	2011
1.	Omatulud	15 620	15 011	15 591	566	544	572
	üksikisiku tulumaks	11 485	10 842	11 404	417	393	418
	maamaks	995	984	985	36	36	36
	tasu loodusressursside	389	369	398	14	13	15

	kasutusest						
	kohalikud maksud	3	6	10	0,1	0,2	0,4
	muud tulud (riigilõiv, võõrandamine, trahvid)	259	327	298	9	12	11
	muud laekumised majandustegevusest	2 489	2483	2 496	90	90	92
2.	Toetus riigieelarvest	6 754	7 108	6633	245	258	243
3.	Laenud	1 616	1 216	617	59	44	23
4.	Muud (finantseerimis- tehingud, toetused jt)	5 144	4 370	3 941	187	159	144
	Tulud kokku	29 134	27 705	26 782	1057	1005	982

Toodud andmetest nähtub, et omatulude laekumine moodustab kogulaekumisest üle poole – 58,2%. Eelmise aastaga võrreldes suurenes omatulude laekumine 580 tuhande euro võrra, osakaal kogulaekumises suurenes 4% (2010. a – 54,2%, 2009. a – 53,6%, 2008. a – 56,7%).

Üldisest tulude laekumisest moodustas toetus riigieelarvest 2011. aastal 24,8%, mis on 2010. a laekumiste struktuurist 0,9% võrra väiksem.

Üksikisiku tulumaksu laekumist omavalitsuste lõikes iseloomustab alljärgnev tabel:

Omavalitsusüksused	Tuhandetes eurodes			Eurodes elaniku kohta		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Haapsalu linn	5 270	4 844	4 947	460	422	438
Hanila vald	579	541	593	348	325	360
Kullamaa vald	406	365	389	327	294	319
Lihula vald	900	916	947	336	342	365
Martna vald	338	324	351	347	334	364
Noarootsi vald	415	410	478	463	458	533
Nõva vald	171	167	170	404	393	418
Oru vald	375	369	377	398	392	407

Ridala vald	1 343	1 286	1 421	406	388	417
Risti vald	417	372	407	467	416	456
Taebla vald	1 130	1 056	1 107	422	394	423
Vormsi vald	141	192	216	354	483	541
Maakond	11 485	10 842	11 403	394	387	420

Üksikisiku tulumaksu laekumine võrreldes 2010. aastaga suurenes kõikides omavalitsustes.

Üksikisiku tulumaksu laekus maakonnas elaniku kohta keskmiselt 420 eurot, seega võrreldes eelmise aastaga suurenes see 8,5%. Enim suurenes üksikisiku tulumaksu laekumine ühe elaniku kohta Noarootsi vallas (16,4%), Vormsi vallas (12,2%) ja Hanila vallas (10,8%).

Riigieelarvelised toetused omavalitsuste lõikes jagunevad järgmiselt:

Omavalitsusüksused	Tuhandetes eurodes			Eurodes elaniku kohta		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Haapsalu linn	2 472	2 812	2 434	216	245	215
Hanila vald	391	429	350	236	258	213
Kullamaa vald	492	439	422	396	353	346
Lihula vald	946	973	948	354	364	366
Martna vald	249	252	271	256	259	281
Noarootsi vald	185	158	210	207	177	234
Nõva vald	114	109	131	268	256	322
Oru vald	179	221	168	190	235	181
Ridala vald	663	669	685	200	202	201
Risti vald	147	143	141	164	161	158
Taebla vald	758	724	693	283	270	265
Vormsi vald	158	179	180	396	448	451
Maakond	6 754	7 108	6 633	245	258	243

Elaniku kohta moodustab riigieelarveliste toetuste osa 2011. aastal maakonna kohalikes eelarvetes keskmiselt 243 eurot, vähenemine võrreldes eelmise aastaga 5,8%. Suurim on riigieelarveline toetus Vormsi vallas – ühe elaniku kohta 451 eurot.

Maakonna omavalitsuste kulutusi tegevusalade järgi iseloomustab alljärgnev tabel:

	Tuhandetes eurodes			Eurodes elaniku kohta		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Sotsiaalsfäär	20 801	20 153	19 660	751	731	721
sh haridus	14 183	12 405	11 777	512	450	432
Majandus	4 695	4 236	3 880	170	154	142
Valitsemine	2 995	2 693	2 738	108	98	100

Kulutuste struktuur tegevusalade lõikes on olnud muutuv.

Kulutused sotsiaalsfäärile on võrreldes 2010. aastaga vähenenud 2,45%, valitsemiskulud on suurenenud 1,7%, samas jäänud väiksemaks kui 2009. aastal. Majanduslikud kulutused on vähenenud võrreldes eelmise aastaga 8,4%.

6. ARENDUSTEGEVUS

6.1. Maakonna arengustrateegia

Maavalitsuse üks peamisi ülesandeid on tagada maakonna terviklik ja tasakaalustatud areng ning laitmatult toimiv regionaalne haldus.

Maavalitsuse arengu- ja planeeringuosakonna põhitegevuseks arendustöö valdkonnas on regionaalarengu programmide ja Riikliku Arengukava (RAK) meetmete (Euroopa Liidu struktuurifondide kasutuselevõtuks) vahendamine – projektitaotluste menetlemine ning maakondlikes komisjonides taotluste hindamine. Maakondlikud prioriteedid määratakse tihedas koostöös sihtasutusega Läänemaa Arenduskeskus, Läänemaa Omavalitsuste liidu, omavalitsuste ja erinevate valdkondade spetsialistidega.

2011. a uuendati Lääne maakonna arengustrateegia aastateks 2011-2025 <http://laane.maavalitsus.ee/et/arengukavad>. Eelnevalt viidi maavalitsuse eestvedamisel läbi

koostööprojekt „Läänemaa neli strateegiapäeva“, mille jooksul said oma ettepanekuid maakonna pikaajaliste eesmärkide ja vajaduste seadmisel edastada koostööpartnerid: Läänemaa Omavalitsuste liit, Tallinna Ülikooli Haapsalu kolledž, MTÜ Läänemaa Turism, MTÜ Kodukant Läänemaa, SA Läänemaa arenduskeskus jt. Maavalitsuse eestvedamisel korraldati 25. märtsil 2011 uuendatud arengustrateegiat tutvustav konverents „Läänemaa Kärjad“. Samas toimus maakonna arengustrateegia 2011-2025 koostöömemorandumi pidulik allakirjutamine.

Foto: Arvo Tarmula

Memorandumile allakirjutamisega kinnitasid koostööpartnerid, et järgivad edaspidistes tegevustes strateegias kokkulepitut. Teemakodade juhid esitasid kokkuvõttes 2010. tegevuskavade täitmisest.

	Teemakoda	Valdkond	Vastutav institutsioon
1.	Ettevõtlus	Ettevõtlus	SA Läänemaa Arenduskeskus
2.	Turism	Turism	MTÜ Läänemaa Turism
3.	Haridus ja kultuur		
3.1.		Alusharidus	Lääne Maavalitsus
3.2.		Üldharidus	Lääne Maavalitsus
3.3.		Kutseharidus	Haapsalu Kutsehariduskeskus
3.4.		Kõrgharidus	Tallinna Ülikooli Haapsalu kolledž
3.5.		Täiskasvanuharidus	Tallinna Ülikooli Haapsalu

			kolledž
3.6.		Kultuur	Lääne Maavalitsus
4.	Noorsoo- ja sporditöö		
4.1.		Noorsootöö	Lääne Maavalitsus
4.2.		Sporditöö	Lääne Maavalitsus
5.	Maaelu ja põllumajandus		
5.1.		Põllumajandus	Lääne Maavalitsus
5.2.		Maaelu	MTÜ Kodukant Läänemaa
6.	Keskkond	Keskkond	Lääne Maavalitsus
7.	Sotsiaal		
7.1.		Sotsiaalhoolekanne	Lääne Maavalitsus
7.2.		Tööhõive	Lääne Maavalitsus
7.3.		Tervis	Lääne Maavalitsus
7.4.		Terviseedendus	Lääne Maavalitsus
8.	Turvalisus	Turvalisus	Lääne Maavalitsus
9.	Infrastruktuur ja transport		
9.1.		Infoühiskond	Lääne Maavalitsus
9.2.		Transport	Lääne Maavalitsus
9.3.		Energeetika	Lääne Maavalitsus
10.	Mainekujundus	Mainekujundus	Lääne Maavalitsus

6.2. Maakonna arengustrateegia seireraport 2011. a kohta

11. aprillil 2012 toimunud arenduskoja koosolekul kinnitati teemakodade tegevusülevaated 2011. a kohta:

Haridus- ja kultuuri teemakoja alushariduse töörühm, Anneli Vaarpuu, Lääne Maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosalakonna juhataja asetäitja

2011. a tegevuskava täitmine:

Täidetud	<ul style="list-style-type: none"> - Lasteaiaõpetajate kogemuskoolitus - Planeeritud koolituste läbiviimine - Töö hoolekogude ja laste arengutegevustega (pidev) - Koolivõrgu analüüs
Täitmisel	<ul style="list-style-type: none"> - üldhariduse arengukava koostamine - täiendkoolitused - õpilaste toetamine, eelkutsõppe võimalused - koostöö - õpekeskkonna kaasajastamine
Ei täidetud	<ul style="list-style-type: none"> - Alushariduse seminar - lasteaedade kodulehtede olukord ei ole paranenud
Investeeringud	<p>Ridala Lasteaed – õueala (rahaeraldis)</p> <p>Martna Lasteaed – köök elektrisüsteem</p>
Prioriteetid 2012	<ul style="list-style-type: none"> - koolivõrguga seonduv temaatika - erivajadustega õpilased ja nende võimalused - täiskasvanuharidus

Ettevõtluse teemakoda, Andres Huul, Läänemaa Arenduskeskuse juhataja

Täidetud	<ul style="list-style-type: none"> - Kutseõppe võimaluste mitmekesistamine - Kolledži õppesuundade profiili arengus maakonna vajadustega arvestamine - Praktikate läbiviimine - Regulaarne töötajate täiendusõpe HKHK õppesuundadel - Koolitajate maakonda kutsumine - Tööandja poolne töötaja tunnustamine - Majandusõppe rakendamine ja õpilasfirmade loomine IV kooliastmes - Töövarju päeva rakendamine III kooliastmele - Süsteemne karjäärinõustamine laste- ja noorte nõustamiskeskuse poolt
----------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Maakonna ettevõtete külastamine õpilaste poolt - Nooremale tööjõule vaba aja veetmise võimaluste loomine - Muud rannikuteed -on lisandunud 13 uut puhkemajanduskohta (vrld 2010) - Vajaliku ettevõtluse andmebaasi pidamine LAK ja KOV poolt - Olulisemate õigusaktide ja rahastamis-võimaluste kohta teabepäevade korraldamine - Maakonna ettevõtjaid ühendava foorumi toimimine - LAK poolne teavitamine, koolitus ja koordineerimine - Maavalitsuse poolne regulaarne ettevõtjate tagasiside hankimine - Maakonna tööandjate autasustamine maavanema poolt <p>Tegevus vajab muutmist: Nõva tee (tehtud), trasside teeninduspunktide rajamine (ei sõltu teemakojust); inkubaatori teenuse pakkumine (alates 01.01.2010 inkubatsiooniteenust ei pakuta), Maakonna virtuaaltuuri ja maakonna portaali arendus ja promo (uus Lääne Maakonna turismiinfo portaal on valmimisel);</p> <p>Planeeringute ja ehitusloa taotluste kiire menetlus (planeeringutele ei ole kehtestatud menetlemise tähtaega), Energiatariifide ühtne poliitika (vajadus puudub, tariifid on ühtlustunud)</p>
Täitmisel	<ul style="list-style-type: none"> - Mujalt spetsialistide värbamiseks infovahetuse korraldus - KOV selgitab välja koostöös ettevõtetega ettevõtete arengu perspektiivid ja suunad - Europrojektide toel kruntidele tehnovõrkude rajamine investeringute meelitamiseks - Muhu ja mandri vahelise püsiühenduse loomine - Taastuenergia tootmine kohaliku toorme baasil - Ühe majandusharu ettevõtete ühistegevus - KOV-ide koostöös suuremahulisemate europrojektide elluviimine - Abi osutamine tehniliste kooskõlastuste saamiseks

	<p>planeeringute ja projekteerimistingimuste puhul</p> <ul style="list-style-type: none"> - KOV-ide kontrolli all olevate ettevõtete soodne poliitika investoritele <p>KOV-ide poolne ettevõtjate kaasamine majanduspoliitiliste küsimuste otsustamisse</p>
Ei täidetud	<ul style="list-style-type: none"> - Erivajadustest tulenevate lühikursuste korraldamine HKHK-s - Kõrgkoolide oskusteabe maakonda toomine (TLÜ seisukoht: mõõdik ei näita soovitud) - Tööandja poolne töötaja koolitamine (Infot ei koguta) - KOV-id koguvad ja edastavad Lääne Maavalitsusse teavet oma tööandjate tööjõu vajaduste kohta (tööjõupuudust 2011 ei olnud) - KOV-ide poolt noorte elamuprojektide käivitamine ja elluviimine - KOV-ide koostöö kinnisvarafirmadega uute elu- ja töökohtade loomiseks - Maakonna elukeskkonna konkurentsivõime analüüsimine (Uuringuid läbi ei viidud) - Tööandjate tellimisel kohalike spa-de teenuste kasutamine töötajate poolt (Ei ole avalik info) - Uuendatud Tallinn-Haapsalu-Rohuküla tee koos ümbersõiduga (Tähtaeg 2025, ei sõltu teemakojust) - Trasside teeninduspunktide rajamine (Trasside äärde teeninduspunkte ei lisandunud, ei sõltu teemakojust) - Planeeringute ja ehitusloa taotluste kiire menetlus (Planeeringutele ei ole kehtestatud menetlemise tähtaega) - Energiatariifide ühtne poliitika (Vajadus puudub, tariifid on ühtlustunud)
Investeeringud	<ul style="list-style-type: none"> - Majandusõppe rakendamine ja õpilasfirmade loomine IV kooliastmes, 6390 eur - Maakonna ettevõtete külastamine õpilaste poolt, 959 eur - Europrojektide toel kruntidele tehnovõrkude rajamine investeeringute meelitamiseks.

	<p>Kiltsi tööstusala ettevalmistamine, 11043 eur</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maakonna ettevõtjaid ühendava foorumi toimimine, 767eur - Ühe majandusharu ettevõtete ühistegevus. <p>Viidi ellu Läänemaa tervise- ja loomemajanduse klatri algatuse projekti jätkutegevused, LETS viis ellu LEADER rahastatud projekti "Töötlevtööstuse- ja käsitööettevõtjate ning kutse- ja kõrgharidusasutuste koostöövõrgustiku väljaarendamine Läänemaal", 7540eur</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maakonna tööandjate autasustamine maavanema poolt, 767eur
Prioriteedid 2012	<p>Valdkonna peamiseks prioriteediks on ettevõtlikkuse arendamine ja noorte ettevõtetus- ja majandusõppe edendamine eesmärgiga, et igas Läänemaa koolis toimiks vähemalt 1 õpilas- või minifirma. 2010 a saadi rahastus projektile Leader meetmest - projekt viiakse ellu 2 õppeaasta jooksul. 2011 valmistati ette uus taotlus, mis sai rahastuse 2012 a LEADER meetmest.</p> <p>Seoses üldise majandusliku olukorraga on teiseks prioriteediks LAKi teenuste tõhusam osutamine klientidele, et ettevõtted kasutaksid rohkem EL toetusfonde. LAK vahendab infot lisaks EAS meetmetele ka kõigist teistest rahastusallikatest, kust ettevõtjad saavad raha taotleda.</p> <p>Kolmandaks - koostöö tõhustamine LAK, TLÜ Haapsalu kolledži (sh kompetentsikeskus) ja Haapsalu Kutsehariduskeskuse vahel ettevõtjate toetamiseks ja ettevõtete arenguks vajalike lahenduste pakkumisel. Selleks on vajalik ettevõtetus arengukava uuendamine, uue tegevus- ja ajakava koostamine ning kinnitamine kuna mitmed tegevused ei ole enam aktuaalsed. Kavandatud 2012 aastas</p>

Sotsiaalvaldkonna teemakoda, Kersti Lõhmus, maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosakonna juhataja

Täidetud	<ul style="list-style-type: none"> • Supervisiooni korraldamine • Koviisorite koolitamine • Aasta Sotsiaaltöö 2011 valimine • Tugiisikute koolitamine
----------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Infopäevade korraldamine • Koolituste korraldamine sotsiaaltöötajatele • Invatransporditeenuse arendamine • Riiklike strateegiate elluviimine (südame- ja veresoonkonna haigused, HIV/AIDS ennetamise strateegiad) • Geriaatrilise hindamismeeskonna loomine (SA Läänemaa Haigla) • Pilootprojekt – tööharjutus Risti VV • Karjääriinfoa käivitamine • MOBI – Martna, Risti, Noarootsi, Nõva • Tegevuskava 2011 seire
Täitmisel	<ul style="list-style-type: none"> • Riiklike laste hoolekandeesutuste reorganiseerimine • Kõvisioonide läbiviimine KOV-des • Hooldusravi kohtade suurendamine • Ööpäevaringse hooldamise teenuse kohtade loomine • Koduõendusteenuse mahu suurendamine • Päevahoiuteenuse arendamine
Ei täidetud	<ul style="list-style-type: none"> • Psüühiliste erivajadustega inimeste hindamine • Viipekeeletoõlgiteenuse arendamine • Päevahoiuteenus eakatele
Investeeringud	
Prioriteetid 2012	<ul style="list-style-type: none"> • Läänemaa sotsiaalvaldkonna tegevuskava 2013-2020 koos rakenduskavaga 2013-2015 • Hooldus- ja õendusabivõrgu arengukava 2013-202000 koos rakenduskavaga 2013-2015 • Kõvisioonide läbiviimine omavalitsustes • Naiste Kriisikodu loomine • Supervisiooni korraldamine • Aasta Sotsiaaltöö Tegija 2012

Turismi teemakoda ja mainekujunduse teemakoda, Anneli Haabu, MTÜ Läänemaa Turism juhataja ja Kristi Erkmann, maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosakonna kultuurinõunik

Täidetud	<ul style="list-style-type: none"> • portaali arendamine (tehniline) • kirjasaatjate võrgustiku koolitamine, koordineerimine • portaali kasutamise analüüsi koostamine vähemalt üks kord aastas • Läänemaa turismialased trükised • ERR korrespondentpunkti edasiarendamine • Koostada ühiselt kasutatav "meedia kaasamise võrgustik" • Lääne Värava Ristil arendamine • Lihulasse ja Nõvale puutetundliku infoterminali paigaldamine • Tutvustada logo ja tunnuslauset tervist edendava maakonna võtmes • Turismimessele TourEst Läänemaa ekspositsiooni korraldamine • Lihula 800. aastapäeva tähistamine • Üle-Eestilise Maapäeva korraldamine • Eesti esindusürituse Soomes - Mardilaada temaregiooniks 2012. aastal on Haapsalu ja Läänemaa. Ürituse ettevalmistamine. • Läänemaa sõprade kokkusaamine Tallinnas • Osalemine Tallinn 2011 programmis • Osalemine messidel vastavalt turismiturunduskavale • Kokkusaamised vähemalt neli korda aastas, teemad vastavalt mainekujunduskavale. Erinevate töögruppide kokkusaamised.
Täitmisel	<ul style="list-style-type: none"> • portaali reklaamimine • koostöö teiste organisatsioonidega portaali arendamiseks • Kaasajastatud turismiportaal www.westest.ee • Pidev infovahetus nii meediaväljaannetega kui ka sotsiaalse võrgustiku kanalite kasutamine (Facebook, Twitter jm) • Vähemalt kord nädalas on kohalik ajaleht ning kohalikud meediaväljaannete reporterid informeeritud maavalitsuse tegemistest

	<ul style="list-style-type: none"> • Läänemaa päev Ida-Virumaal aastal 2014 ettevalmistamine
Ei täidetud	<ul style="list-style-type: none"> • Läänemaa portaali ametliku osa tõlkimine (valdade info, ametikohad jm ametlik info) koostöös Haapsalu Kolledžiga • Haapsalu Filmistuudio MTÜ loomine, mille üheks osapooleks on Haapsalu linn • Olemasolevate vahenditega Läänemaa fotopanga loomine, materjali kogumine • Projektide kirjutamine, raha taotlemine erinevatest fondidest riist- ja tarkvara soetamiseks • Läänemaa väravate (Läänemaale sisenemiskohtade) kontseptsiooni arendamine • Maakonna logo ja vapi kasutamise reguleerimine • tunnuslause ning logo temaatiliste konkursside korraldamine • kokkusaamine turundajatega ning ettevõtjatega logo populariseerimiseks (LT üldkoosolek, arengukonverents) • Haapsalu ja Läänemaa lähiajalugu puudutava raamatu välja andmine (KOAP toel plaani koostamine) J. Aarma • Heade mõtete päeva korraldamine (ajurünnakud erinevatele sihtgruppidele turundus- ja mainekujunduslike ideede saamiseks)
Investeeringud	<ul style="list-style-type: none"> • 1 050 741 €
Prioriteetid 2012	<ul style="list-style-type: none"> • Mardilaat Helsingis • Läänemaa turismi veebikeskkond

Noorootöö teemakoda, Ülle Lass, maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosakonna nõunik
noorsootöö ja spordi alal

Täidetud	<ul style="list-style-type: none"> • Läänemaa noortefoorum • Koolitus noorsootöötajatele ja noortega tegelejatele • Uudiste tootmine noorte poolt • Projektitoetus noortekeskustele • Läänemaa Noortepäevad • Jagatakse noorsootöö preemiaid • Aasta kokkuvõtete tegemine
----------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Läänemaa Noorteportaali haldamine
Täitmisel	
Ei täidetud	
Investeeringud	-
Prioriteetid 2012	<ul style="list-style-type: none"> • Läänemaa õpilasmalev • Noorsootöö arengukava • Noorteinfo

Sporditöö teemakoda, Ülle Lass, maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosakonna nõunik
noorsootöö ja spordi alal

Täidetud	<ul style="list-style-type: none"> • Palivere valgustatud suusaraja avamine suusapeoga • Universaalhalli avamine • Firmaspordi 7. karikasari • Palivere VIII suusamaraton • Maakonna meistrivõistlused 27 alal • Rahvaliigad võrkpallis, jalgpallis, lauatennises • Populaarne on Läänemaa tali- ja suvemängudest osavõtt
Täitmisel	
Ei täidetud	
Investeeringud	
Prioriteetid 2012	<ul style="list-style-type: none"> • Läänemaa spordi arengukava uuendamine – töötatakse välja Läänemaal spordivaldkonna toimimiseks sobiv mudel • Läänela roll • Spordiklubide tugevdamine

Keskkonna teemakoda

Täidetud	<ul style="list-style-type: none"> • Üldplaneeringu koostamine ja täiendamine • Riguldi jõe suudme avamise uuring • Prästvike järve uuring • Risti-Haapsalu majanduskoridor infomaterjalid
----------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Ohtlike jäätmete kogumisringid • Vanapaberikonteinerite paigutamine • Jäätmekavade koostamine • Matsalu alamvesikonna vee- ja kanalisatsioonisüsteemid • Harju alamvesikonna vee- ja kanalisatsioonisüsteemid • Põllumajanduskoormuse vähendamine – Kirbla kompleksluba • Keskkonna- ja planeeringute teemakoja tööd tutvustav konverents • Keskkonnahariduse tugivõrgustiku arendamine • Koristustalgute korraldamine • Läänemaa väärtuslikke maastikke tutvustav trükis (vene keeles) • Kruusakattega teede tolmuwabaks muutmine (pidev) • Jäätmekavade uuendamine (pidev) • Hajaasustuse veeprogrammi elluviimine (osaliselt toimunud) • Aasta parima keskkonnateo valimine (osaliselt toimunud) • Keskkonnaprojektide kirjutajate koolitamine (osaliselt toimunud)
Täitmisel	<ul style="list-style-type: none"> • Metsandusliku pärandkultuuri andmete täiendamine • Metsa pärandkultuuri taastamine • Veekogude hooldamine – Paldrema kraav • Eesvoolude hooldus • Pool-looduslike koosluste hooldamine Läänemaal • Metsloomade talvine söötmine • Abitus olukorras olevate metsloomade abistamine ja matmine • Sanovski karuputke tõrje • Marimetsa matkaraja rekonstrueerimine • Läänemaa veemajandusprojekt • Loodusvarade teemaplaneering – tuule-energeetika teemaplaneering • Raielankide uuendamine

	<ul style="list-style-type: none"> • Metsakuivendussüsteemide taastamine • Metsade inventeerimine • Põllumajandusmaa heas korras hoidmine (pindalatoetused MAK alusel) • Keskkonnakasutuse kitsendustega alade hooldamine (toetused MAK) • Maaparandussüsteemide korrashoid • Puurkaevude inventeerimine • Jahiulukite arvukuse ohjamine • Rebase, kähriku ja mingi arvukuse seire • Kaitsealuste loomade poolt tekitatud kahjude hüvitamine • Planeeringu- ja keskkonnainfo tutvustamine Maa-ameti kodulehel • Keskkonnahariduse tugivõrgustiku arendamine • Keskkonnalane selgitustöö ja teavitamine • Läänemaa jahiteabebaasi arendamine • Keskkonnalaagrite korraldamine
Ei täidetud	<ul style="list-style-type: none"> • Kaopalu-Marimetsa rada • Kergliiklusteede võrgustiku planeerimine • Lemmikloomade surnuaed • Tehnilise taristu teemaplaneeringu ettevalmistamine • Ökokrati üritused • Läänemaa keskkonnasõbralikuma ettevõtte valimine
Investeeringud	
Prioriteetid 2012	

6.3. Lääne maakond riiklike ja Euroopa Liidu toetuste saajana

Meede	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Alustava ettevõtte stardi- ja kasvutoetus; starditoetus	44 413	3 196	31 734	87381	32 000
Eksproditurunduse toetus, ekspordi arendamise toetus		95 796	31 748	213784	103 342
Tööstusettevõtja tehnoloogiainvesteeringu programm				314806	0
Turismiturundustoetus ettevõtjale			120 151	30635	64 450
Välismessitoetus			83 442	104254	0
Koolitustoetus, teadmiste ja oskuste arendamise toetus, koolitusosak	21 070	0	6 531	9215	0
Teadmiste ja oskuste arendamise (TOA) toetus		18 479	17 177	13179	40 524
Innovatsiooniosakute meede			6 391	3195	3 195
Hasartmängumaksust regionaalsete investeeringutoetuste andmise programm	221 145	154 900	65 130	139560	141 532
Kohaliku füüsilise elukeskkonna arendamine, kohalike avalike teenuste arendamise programm			2 522 002	875109	511 311
Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine		2 604 388			0
Norra EMP regionaalarengu toetuskeem			378 550		0
Regionaalsete kolledžite kui piirkondlike kompetentsikeskuste arendamise programm	43 460	86 918		23484	3 195 555
Kohaliku omaalgatuse programm	74 766	67 954	46 905	41005	60 275
Piirkondliku arengu kavandamise programm	42 019		19 250	26814	
PKTP väikeprojektid			37 205		
Hajaasustuse elektriprogramm				14179	
Väikesadamate toetamise toetuskeem		20 551			
MAAKAR, LMV	29 144	29 144	16 361	16 361	23 870
EKF, Kalanduspiirkondade säästev areng 4.1, PRIA				694600	800 228

3.1 Maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamise investeeringutoetusväikeprojektid, PRIA		479 565			250 101
Külade uuendamine ja arendamine, maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamise programm, (3.2.), PRIA	273 537		960 851	644613	542 309
Leader meetme raames antava kohaliku tegevusgrupi toetus ja projektitoetus, PRIA			560 484	637803	827 695
Hajaasutuse veeprogramm (KIK), veemajanduse infrastruktuuri arendamine		131 019	60 716	0	4 948 047
Hajaasutuse veeprogramm, LMV	0	255 647	115 041	34 512	32 683
ERF toetused, KIK		256 983		1303895	0
Keskonnaprogramm, KIK	1 152 046	731 461	51 460	871 336	980 021
2011 KOKKU, valitud meetmed	1 857 187	4 917 522	5 131 129	6 099 720	12 557 138
Lisaks:					
Energiaauditi ja ehitise ekspertiisi tegemise ning ehitusprojekti koostamise toetamine			6 969	9 463	25 000
Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine			237 937	1 271 023	428 385
Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed			213 052		
Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine					19 182
Transpordi infrastruktuuri arendamine (ERDF)					2779116
Turismiinfo jaotuskanalite toetamine					126 606,90
Õppijakeskse ja uuendusmeelse kutsehariduse arendamine ning elukestva õppe võimaluste laiendamine					85 812,64
Õendus- ja hooldusteenuste infrastruktuuri arendamine				929 299,97	
Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine			151 379,41	958 674,73	
Soolise võrdõiguslikkuse edendamine				18 694,15	
Väikesaarte programm					60609

Kergliiklusteede programm					116033
			609 337	3 187 155	3 640 745

Allikad: Rahandusministeerium, KIK, PRIA, EAS, Siseministeerium, MTÜ Kodukant Läänemaa, MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts, Lääne Maavalitsus

6.4. Projektid

Lääne maavalitsuse eestvedamisel on tegeltud Riigimaja projektiga alates 2009. aastast. Avalike teenuste kättesaadavus maakonnakeskustes on olnud pikaajaline valupunkt. Üheks võimalikuks leevenduseks on teenuste koondamine ühise katuse alla ehk Riigimajja. 2010. a suvel rahuldati Tarkade Otsuse Fondist Lääne Maavalitsuse projektitaotlus "Kohalike riigiasutuste ühise büroo- ja teeninduskeskkonna mudeli loomine ja rakendamise ettevalmistamine Läänemaal". ehk lühidalt Riigimaja. Projekt kestis 15. septembrist 2010. a kuni 31. detsembrini 2011. a.

Projekti eesmärk on luua Läänemaa näitel Riigimaja mudel erinevate riigiasutuste tihedamaks koostööks kohalikul tasemel, et:

- 1) hoida ja suurendada riigi teenuse kättesaadavust kohtadel, tõstes elanikkonna teenindamise kvaliteeti;
- 2) integreerida kohalike riigiasutuste füüsilist ja sisulist töö- ja teeninduskeskkonda ja korraldada riigiasutuste kohalolek maakonnakeskuses optimaalsete kuludega.

Maavalitsuse juhtimisel jätkus **Palivere Turismi- ja Tervisespordikeskuse (TTSK)** väljaarendamine. Lähemalt projekti arendustegevustest loe aastaraamatu spordi peatükist.

2011. a valmis tasuvusuuring projektile „**Ühistransporditeenuse pakkumise parandamine Lääne-Harjumaal ja Läänemaal**“, mille eesmärgiks oli lühiajalises perspektiivis ühtse ja optimeeritud busside liinivõrgu kujundamine piirkonnas ning pikemaajalises perspektiivis ühtse, bussi- ja reisirongiliiklust integreeriva ja optimeeritud liinivõrgu väljatöötamine ning selle saavutamiseks vajalike investeeringute ning käigushoidmise kulude ja tulude väljatoomine. Tasuvusuuring on sisendiks otsuste langetamisel projekti piirkonnaerinevate (ühis)transpordiliikide ja –korralduse planeerimisel. Projekti piirkonnaks oli Lääne-Harjumaa ja Läänemaa. Juhtpartneriks Harjumaa Ühistranspordikeskus MTÜ, koostööpartnerid Lääne maavalitsus, Harju maavalitsus, Läänemaa Omavalitsuste liit ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Projekti kestvus 15.08.2009 kuni 28.02.2011, eelarve 227 800 eurot, mille rahastajateks olid Norra/EMP fondid ja projekti partnerid.

Tasuvusuuringu sisendiks oli liikluse modelleerimise käigus loodud ühistranspordi mudel. Sisendiks investeeringuvajaduste hindamisel olid elektrifitseeritud raudtee ja veoalajaamade ehitamise töö- ja materjalimahud eskiisprojektide tasemel. Tasuvusanalüüsi komponentideks olid investeeringud, piletitulud, liiniveokulud, reisijakasu, keskkonna kahju ja ettevõtlustulu. Tasuvusuuringu tulemusena soovib selle koostaja Tallinna Tehnikaülikool kaaluda raudteefrastruktuuri pikendamist kahes etapis:

I etapis Turbani

II etapis Rohukülani

6.5. Maakondlike arendusrahade kasutamine 2011. a

Maakondliku arendustegevuse programm (Maakar) on ellu kutsunud maavanemale Eesti Vabariigi valitsuse seadusega pandud kohustuse – hoolitseda maakonna tervikliku ja tasakaalustatud arengu eest – täitmiseks. Lääne maavalitsusele eraldati 2011. a riigieelarvest maakondlikuks arendustegevuseks 23 870 eurot, mis on 7 508 euro võrra rohkem kui 2010. a. Programmi vahendid kasutati ära 100%-liselt.

2011. a vahendeid kasutati traditsiooniliste maakonnale rahvusvahelist tuntust toonud ürituste, nagu üheksanda Matsalu loodusfilmide festivali ja rahvusvaheline klassikalise muusika festivali Lihula Muusikapäevad toetamiseks. Käesolevast aastast rahastati MTÜ-d Läänemaa Turism liikmemaksu tasumisel regionaalsele turismi katusorganisatsioonile MTÜ Lääne-Eesti Turism sihtfinantseeringuna riigi eelarvest summas 3196 eurot. 2011. a toetati Maakarist MTÜ-d Kodukant Läänemaa üle-eestilise Maapäeva korraldamisel Läänemaal 2740 euro ulatuses. Jätkati õpilaste ettevõtlikkuse õppe toetamist 1598 euro ulatuses. Toetati koostööprojekti Läänemaa neli strateegiapäeva, mille raames toimus konverents Läänemaa Kärjad ja valmis trükis Läänemaa strateegia kohta aastatel 2011–2025.

Maakondliku arendustegevuse programmi vahendite kasutamise põhimõtteks on tagada rahalised vahendid valdkondade tegevuskavades kirjeldatud tegevuste, ürituste ja projektide elluviimiseks. Lisaks sellele on võimalik kasutada antud programmi vahendeid näitamaks omafinantseeringut, kui teemakojad taotleavad toetust erinevatest Euroopa Liidu struktuurfondidest. Maakondliku arendustegevuse programmi vahenditega on 2011. a toetatud ettevõtluse (sh õpilaste majandusõpe), turismi, mainekujunduse, spordi ja hariduse teemakodade tegevusi.

Nr	Taotleja	Projektid	Eraldatud summa eurodes
1.	Lääne maavalitsus/ Merle Mäesalu	Lääne maakonna arengustrateegia uuendamine	130,00
2.	Lääne maavalitsus/ Merle Mäesalu	Arengukonverentsi Läänemaa kärejad korraldamine	1849,42
3.	SA Põhja-Läänemaa turismi- ja spordiobjektide halduskeskus/Ülle Lass	Kasutajasõbralikud liikumisrajad Paliveres	1600,00
4.	Matsalu Loodusfilmide festival MTÜ/Tiit Mesila	9. Matsalu rahvusvaheline loodusfilmide festival	960,00
5.	Turvalisuse teemakoda/Hele Leek-Ambur	Konverents ja konkurss "Kõige TERVEM"	596,6
6.	Lääne maavalitsus/ Anneli Vaarpuu	Läänemaa koolikärejad	543,57
7.	Lääne maavalitsus/ Ülle Jaansalu	Läänemaa aastaraamat 2010	599,98
8.	Lääne maavalitsus/ Kristi Erkmann	Maakonna sümbolikaga (rongkäigu) atribuutika tellimine	1000,00
9.	SA Läänemaa Arenduskeskus/ Andres Huul	Ettevõtlusõppe edendamine	1598,00
10.	Läänemaa Turism MTÜ/ Anneli Haabu	Läänemaa turismiarendukava 2012–2016 loomine	600,00
11.	Läänemaa Turism MTÜ/ Anneli Haabu	Uue välisturgudele suunatud Läänemaa turismiportaali loomine	1280,00
12.	Läänemaa Turism MTÜ/ Anneli Haabu	Agora pärandkultuuri- ja turundusprojekt	640,00
13.	Lääne maavalitsus/ Margis Sein	"Läänemaa väärtuslikud maastikud" venekeelne trükis	924,00
14.	Lääne maavalitsus/ Anneli Vaarpuu	Läänemaa üldhariduse arengukava koostamise alustamine	880,00
15.	MTÜ Lihula Muusikapäevad/	Rahvusvahelise klassikalise muusika festivali	640,00

	Miina Järvi	Lihula Muusikapäevad korraldamine	
16.	Ene Sarapuu	MTÜ Kodukant Läänemaa / IX külade Maapäeva korraldamine Läänemaal	2740,00
17.	Kadi Paaliste	SA Läänemaa Arenduskeskus/ Läänemaa kodanikeühenduste konverents 2011	200,00
18.	Andres Huul	SA Läänemaa Arenduskeskus/ Läänemaa ettevõtjate tunnustamine ja koostööfoorum 2011	600,00
19.	Lõhmus	Lääne maavalitsus/Kersti Tõhusad kovisiooni (grupinõustamised) sotsiaaltöös	600,00
20.	Anneli Vaarpuu	Lääne maavalitsus/ Täiskasvanud õppija nädal	204,00
21.	Anneli Vaarpuu	Lääne maavalitsus/ Läänemaa aastate õpetajate ja aasta õpetajate tunnustusüritus	200,00
22.	Mahetootjate MTÜ/ Jaak Sünt	Mahetootjate koolitustegevused	1106,83
23.	Andres Huul	SA Läänemaa Arenduskeskus/ Läänemaa esitlemise ettevalmistamine mardilaadal Helsingis 2012. a	165,00
24.	Margis Sein	Lääne maavalitsus/ Lääne maakonna arendustrateegia elluviimine	130,00
25.	Kristi Erkmann	Lääne maavalitsus/ Kriisikommunikatsiooni koolitus	887,60
26.	Anneli Haabu	Läänemaa Turism MTÜ/ Lääne-Eesti Turism MTÜ regiooniüleses koostöös osalemine, liikmemaks	
KOKKU			23870,00 €

6.6. Investeeringutoetused hasartmängumaksust

Nr	Taotleja	Projekt	Taotlus	Rahastus
1.	Haapsalu linnaavalitsus	Invatõstuki paigaldamine Haapsalu Kultuurikeskusesse	5 690.00	5 690.00
2.	Hanila vallavalitsus	Kõmsi rahvamaja akende ja	13 366.52	13 366.52

		välisuste vahetus		
3.	Martna vallavalitsus	Martna lasteaia rekonstrueerimine nõuetele vastavaks	31 955.66	31 955.66
4.	Nõva vallavalitsus	Nõva valla multifunktsionaalse mängu- ja harjutusväljaku rajamine	10 109.20	10 109.20
5.	Ridala vallavalitsus	Ridala põhikooli lasteaia mänguväljaku rekonstrueerimine, I etapp	18 534.42	18 534.42
6.	Taebla vallavalitsus	Taebla kultuuri- ja spordikeskuse osaline renoveerimine	29 920.20	29 920.20
7.	Vormsi vallavalitsus	Vormsi koolimaja amortiseerunud katusekatte vahetamine	31 956.00	31 956.00
KOKKU				141 532 €

6.7. Hajaasustuse veeprogramm

Programmi elluviimise periood on 2008.–2011. a.

Programmist toetatakse puur- ja salvkaevude ehitamist ja puhastamist ning joogiveetorustiku ehitamist kaevudest või rekonstrueerimist. Samuti toetatakse kaevude varustamist vee pumpamiseks ja puhastamiseks vajalike tehniliste seadmete ja tarvikutega.

Programmist saavad toetusi taotleda füüsilised isikud, kes rahvastikuregistri andmete kohaselt elavad taotlusjärgses kohalikus omavalitsuses hiljemalt alates 1. jaanuarist 2010 ning mittetulundusühingud ja sihtasutused, mille põhikirjaliste tegevuste hulka kuulub oma liikmete või elanike joogiveega varustamise tagamine või kes täidavad korteri- või veeühistu ülesandeid.

Programmi finantseeritakse riigi eelarvest. Lisaks riigile finantseerivad programmi elluviimist kohalikud omavalitsused ja iga kohalik omavalitsus saab programmis osaleda vaid juhul, kui panustab rahaliselt võrdelises osas sellega, kui seda teeb riik. Alates 2011. aastast panustavad kohalikud omavalitsused vähemalt 22,5% toetusest.

Taotleja rahastamise põhimõtte järgi rahastab 51,7% projekti maksumusest riik, 15% kohalik omavalitsus ja 33,33% taotleja ise.

Kui 2008. aastal osales programmis 11 kohalikku omavalitsust, siis seoses rahaliste vahendite nappusega 2009. aastal osales 8 kohalikku omavalitsust ja 2010. aastal 7 kohalikku omavalitsust. Kui 2011. aastal muutus kohalike omavalitsuste rahastamise proportsioon 50%-lt 22,5%-le, siis osales 9 omavalitsust.

2011. aastal esitati omavalitsustele kokku 69 taotlust, neist rahastati 51 kogusummas 95 933,43 eurot (riigi ja kohaliku omavalitsuse toetus kokku), enim küsiti raha puurkaevude rajamiseks ja veetõsteseadmete paigaldamiseks.

6.8. Kohaliku omaalgatuse programm

2011. aastal esitati 112 taotlust kogumalus 171 446 eurot programmist taotletava summaga 134 817 eurot, mida oli 2,3 korda enam kui kasutada toetusvahendeid. Toetati 51 projektitaotlust summas 58 361,74 eurot.

Toetatud 51 projektist oli 10 maakondliku tähtsusega ja 41 kohaliku tähtsusega.

Uute taotlejate poolt esitatud projekte oli 29, neist toetati 13 projekti summas 16 170,48 eurot.

Toetuste jagunemine omavalitsuste järgi

Omavalitsus	I voor 2011		II voor 2011		Kokku 2011	
	Toetatud projektide arv	Toetus eurodes	Toetatud projektide arv	Toetus eurodes	Toetatud projektide arv	Toetus
Hanila vald	2	2 604,42	4	4 258,80	6	6 863,22
Kullamaa vald	1	555,00	2	1 630,72	3	2 185,72
Lihula vald	5	3 668,00	2	1 685,00	7	5 353,00
Martna vald	2	2 648,00	1	1 035,00	3	3 683,00
Noarootsi vald	1	1 592,00	1	1 600,00	2	3 192,00
Nõva vald	0	0,00	1	870,00	1	870,00
Oru vald	2	2 303,00	0	0,00	2	2 303,00
Ridala vald	2	3 131,00	0	0,00	2	3 131,00
Risti vald	4	5 502,00	2	1 898,00	6	7 400,00
Taebla vald	4	4 192,00	3	2 999,32	7	7 191,32
Vormsi vald	0	0,00	2	3 056,00	2	3 056,00

Haapsalu linn	6	7 967,00	4	5 166,48	10	13 133,48
KOKKU	29	34 162,42	22	24 199,32	51	58361,74

Toetatud projektide raames valminud arengukavade, uuringute ja analüüside ning piirkonna kultuuri- ja ajaloopärandit tutvustavate trükiste arv – 3.

Toetatud projektide raames korraldatud ürituste (koolitus- ja infopäevad, kultuuri- ja ajaloopärandil põhinevad üritused) arv – 81.

Toetatud projektide raames korrastatud objektide arv – 8.

Toetatud projektide elluviimisest otseselt kasu saanud organisatsioonide arv – 109.

Toetatud projektide elluviimisest otseselt kasu saanud inimeste arv – 14 209.

Projekti elluviimises osalenute arv (projektimeeskond ja üritustel osalejad) – 12 779.

Kohaliku omaalgatuse programmi infopäevi korraldas Lääne maavalitsus koos Läänemaa Arenduskeskusega neljal päeval, kokku osales 62 inimest. Kohaliku omaalgatuse programmi projektitaotluste hindamiseks külastas maakondlik hindamiskomisjon 12 toetuse taotlejat kohtadel. Külaühenduste külastamise käigus tutvus komisjon projektitaotluste rakendamise võimalustega projekti taotleja juures kohapeal. Eesmärgiks oli teada saada, kuidas taotleja plaanib projekti rakendada, milline on kogukonna toetus, kas tegelikkuses on projekt realiseeritav ja taotlusele vastav. Komisjon külastas ringsõidu käigus ka valminud objekte ja selgitas, kas projektitaotluses püstitatud eesmärgid on saavutatud.

Lihula Lilltkandi Seltsi projekti „Lihula lilltikandi kasutamine käsitööesemetel“ väljapanekud Läänemaa 2011. a sädeinimeste tunnustamisel Haapsalu Kultuurikeskuses.

Palivere Naisseltsi käsitöökoolituste käigus valminud tööde väljapanekud Läänemaa sädeinimeste tunnustamisel Haapsalu Kultuurikeskuses. Fotod: Mati Kallemets

Kohaliku omaalgatuse programmi 2011. aastal toetatud projektitaotlused

Maapiirkonna ühendused Läänemaal I voorus

Jrk nr	Taotleja	Projektitaotluse nimetus	Eraldatud toetus eurodes	Piirkond
1.	Kirbla Külaselts	Palliplatsid lastele turvaliseks	434	Lihula
2.	Suusaklubi Sula	Terviserada	1 600	Taebbla
3.	Vidruka Teod	Vidruka küla isetegemise päev	417	Taebbla
4.	Piirsalu Küla Selts	Puidustmänguväljakuvahendite õppepäev	770	Risti
5.	Lõuna-Läänemaa Raskejõustikuklubi Leola	Gustav Vahari mälestusvõistlus	635	Lihula
6.	Risti Rahvaselts	Tualettruumi rajamine Risti Rahvaseltsi käsitöömajja	1572	Risti
7.	Läänemaa Orienteerumisklubi Okas	Palivere orienteerumise püsiraja rajamine	1553	Taebbla
8.	Seltsing Läänemaa Külade Ühendus	Läänemaa külade eestkõnelejate osalemine IX Maapäeval	899	Lihula
	Risti Rahvaselts	Puituste ja akende	1560	Risti

9.		restaureerimiskursus-töötuba		
10.	Tuudi Külaselts	Tuudi külapäev	1 114	Lihula
11.	Läänemaa Orienteerumisklubi Okas	Martna noorte orienteerumislaagri korraldamine	1 215	Martna
12.	Risti Rahvaselts	Risti-rästi läbi Risti	1 600	Risti
13.	Uugla Küla Seltsing	Uugla II külapäev	812	Oru
14.	Eesti Lastekaitse Liit	Ehteaasta 2011 Pivarootsis - klaasile uus elu	1 007	Hanila
15.	Lääne Vibulaskjad	Töötoad Kullamaa Vibufestivalil	555	Kullamaa
16.	Lihula Lilltikandi Selts	Lihula lilltikandi kasutamine käsitööesemetel	585	Lihula
17.	Tervem Noarootsi	Tennise algõpetuse ja tenniseturniiri korraldamine Noarootsi lastele	1 592 €	Noarootsi
18.	Johannes Cimmermanni Altmõisa Selts	Altmõisa savisepikoja III etapp	1595	Ridala
19.	Oru SC Spordiklubi	Oru valla külade mängud	1 491	Oru
20.	Läänemaa Pensionäride Ühendus	Läänemaa pensionäride kokkutulek 16. juulil 2011 Haapsalus	622	Taebla
21.	Voose Rehi	Voose küla tähistamine – küla ja talude nimetahvlite valmistamine ja paigaldamine, ajalooõhtu	1597	Hanila
22.	Rõude Küla Selts	Etnograafiliste tekstiilide tehnikad kangakudumises	1433	Martna
23.	Igaühe Terviseklubi	Rallisporti üritused 2011. aastal Läänemaal	1536	Ridala
	KOKKU		26 194	

Maapiirkonna ühendused Läänemaal II voorus

Jrk nr	Taotleja	Projektitaotluse nimetus	Eraldatud toetus	Piirkond
1.	MTÜ Suusaklubi Sula	Palivere IX Suusamaraton	1600	Taebla
2.	MTÜ Kullamaa Käsitööselts	Õppepäev – paekivi müüris ja mullas	1200,72	Kullamaa
3.	MTÜ Kirimäe Külaselts	Loodusliku värvid looduslähedasel Kirimäel	888,32	Taebla
4.	Seltsing Risti Pensionäride Ühing	Elurõõm	398	Risti
5.	MTÜ Unistuste Vabrik	Läänemaa noortebändide festival 2012	1200	Lihula
6.	MTÜ Vatla Külaselts	Portselanimaali kursus algajatele	561,8	Hanila
7.	MTÜ Lastekaitse Liit	Perepäev Pivarootsis	720	Hanila
		KOKKU:	6 568,84	

Haapsalu linnapiirkonna ühendused I voorus

Jrk nr	Taotleja	Projektitaotluse nimetus	Eraldatud toetus eurodes	Piirkond
1.	Haapsalu Käsitööselts	Haapsalu salli kudumisvõtete õpetamine ja traditsioonide hoidmine	380	Haapsalu
2.	Jalgrattaklubi PARALEPA	Marimetsa Kapp 2011	1 600	Haapsalu
3.	Ehte käsitöö- ja kunstikoda	Haapsalu salli kudumise ja raamimise õppe- ja töötoa korraldamine	1 600	Haapsalu
4.	Läänemaa Külaarendus	Läänemaa Sädeinimesed 2011	1 211	Haapsalu

5.	Haapsalu Jahtklubi	Kessu regatt läbi 30 aasta	1 600	Haapsalu
6.	Haapsalu Töötajate Ühing	Vähemaktiivsete kogukonnaliikmete ühiskondliku kaasatuse suurendamine Haapsalu linnas	1 576	Haapsalu
	KOKKU		7 967	Haapsalu

Haapsalu linnapiirkonna ühendused II voorus

Jrk nr	Taotleja	Projektitaotluse nimetus	Eraldatud toetus	Piirkond
1.	MTÜ Haapsalu Jahtklubi	Jääpurjetamise populariseerimine	1600	Haapsalu
2.	MTÜ Modern Walking	Positiivne eeskuju turvaliseks liikumisharrastuseks	425	Haapsalu
		KOKKU:	2025	

Kohaliku omaalgatuse programmi 2011. aasta II voo täiendav toetus võimaldab toetada uute külaühenduste projektitaotlusi Läänemaal

Reedel 9. detsembril 2011. a allkirjastas regionaalminister Siim Kiisler käskkirja, millega rahuldati Lääne maavalituse poolt esitatud lisavahendite taotlus 15 605,48 euro ulatuses kohaliku omaalgatuse programmi projektitaotluste toetamiseks.

Eraldatud lisavahendid võimaldavad Lääne maakonnas toetada täiendavalt 13 projektitaotlust, millest kolm on esitatud täiesti uute taotlejate poolt, näiteks Nehatu Külaseltsi projekt „Nehatu küla arengukava koostamine, kodulehe loomine ja teadetahvli paigaldamine“ või EELK Vormsi Püha Olevi kiriku koguduse projektitaotlus „Vormsi kirikuaia ja ümbruse korrastamine“.

Läänemaal väga populaarseks osutunud kohaliku omaalgatuse programmi kevadvoorus ei jätkunud toetusvahendeid mitmele tugevale projektitaotlusele nagu Nõva valla Variku Külaseltsi projektitaotlus „Kultuurikatel“, milles kavandati avatava seltsimaja inventari soetamist ning seltsi aastapäeva tähistamist ja Noarootsi valla Hara küla ühenduse Harga „Savisahver“, milles kavandati savipõletusahju ja vahendite soetamist ning käsitöökursuse korraldamist. Variku Külaselts ja Hara küla ühendus Harga esitasid sügisvoorus oma uuendatud projektitaotlused ning täiendavad toetusvahendid võimaldavad nende projektitaotluste toetamist ja kavandatud tegevust. Tänu kohaliku omaalgatuse programmi

täiendavatele toetusvahenditele on võimalik toetada mitmete Läänemaa külade nagu Variku, Hara, Nehatu, Üdruma, Tuudi ning Martna, Vormsi, Taebla ja Hanila valla külaühendusi.

Viieteistkümene tegevusaasta jooksul on Siseministeriumi regionaalministri haldusalas elluviidav kohaliku omaalgatuse programm muutunud oluliseks programmiks Läänemaa külade ja Haapsalu linnaühenduste tegevuste toetamisel, kohaliku kogukonna kaasamisel ja liitmisel, seltsielu elavdamisel nn „rohujuure tasandil“ ning sotsiaalsete sidemete tugevdamisel.

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus koos Läänemaa Arenduskeskusega on aktiivselt aidanud kaasa mittetulundusühenduste loomisele ja arengule ning Läänemaa külaühenduste aktiivsuse kasvule, mille tulemusena esitati uute ühenduste poolt 29 projektitaotlust. 2011. aastal laekus kahes voorus kokku kohaliku omaalgatuse programmi 112 projektitaotlust, milles taotleti 134 817 € ja rahuldati 51 projektitaotlust koos sügisvooru lisarahastusega summas 58 360 €.

Maapiirkonna ühendused Läänemaal II voorus täiendav

Jrk nr	Taotleja	Taotluse nimi	Eraldatud toetus	Piirkond
1.	Variku Külaselts	Variku kultuurikatel	870	Nõva
2.	Marimetsa Sõprade Selts	Rannarootsi rattasõidud 2012	1 500	Risti
3.	Harga	Savisahver	1 600	Noarootsi
4.	Üdruma Küla Selts	Kindapäev	430	Kullamaa
5.	Nehatu Külaselts	Nehatu küla arengukava koostamine, kodulehe loomine ja teadetahvli paigaldamine	1 377	Hanila
6.	Virtsu Arenguselts	Virtsu mõisa pargi kujundusprojekti koostamine	1 600	Hanila
7.	Martna Päevakeskus	Koolitusprogramm Martnas	1 035	Martna
8.	Palivere Naisselts	Tiffanikursus	511	Taebla
9.	Läänerannik	Vormsi tervise aabits	1 600	Vormsi
10.	EELK Vormsi Püha Olevi Kogudus	Vormsi kirikuaia ja ümbruse korrastamine	1 456	Vormsi
11.	Tuudi Külaselts	Looduslikud vahendid ilu	485	Lihula

		jaoks		
		KOKKU	12464	

Haapsalu linnapiirkonna ühendused II voorus täiendav

Jrk nr	Taotleja	Taotluse nimi	Eraldatud toetus	Piirkond
1.	MTÜ Ehte Käsitöö- ja Kunstikoda	Haapsalu rätiku muuseumi kodulehe loomine	1600	Haapsalu
2.	MTÜ Böliina	Vene kultuuriühingu Böliina ruumide korrastamine	1541,48	Haapsalu
		KOKKU:	3141,48	

7. LÄÄNEMAA ARENDUSKESKUS

7.1. Tegevused ettevõtlusvaldkonnas

1. Maakondliku arenduskeskuse (MAK) ülevaade keskuse olulisematest ettevõtluse arengule suunatud projektidest ja tegevustest

1.1. Tegeleti Leader meetmest rahastatud projekti „Majandusõppe rakendamine ja õpilasfirmade loomine Läänemaa koolides“ ellu viimisega, mille käigus korraldati õpilas- ja minifirmade liikmetele täiendkoolitusi, korraldati 7.–9. klasside õpilastele „Minu raha“ päev, korraldati Läänemaa õpilas- ja minifirmade laat ja võistlus, jms. Kokku osales erinevatel üritustel 115 koolinoort, loodi 8 õpilas- ja 4 minifirmat. 2011/2012. õppeaastal leiti ning koolitati viis uut juhendajat mini- ja õpilasfirmadele. Loodi juurde kaks minifirmat ning kuus õpilasfirmat. Põhikooli 7.–9. klassi õpilastele korraldati ettevõtlusmäng „Turuplats“ (osalejaid 26), gümnaasiumiõpilased käisid õppereisil TTÜ-s ning Ahhaa keskuses, osalejaid oli 41. Kokku võttis ettevõtmistest osa 99 Läänemaa koolinoort.

1.2. Investorteeninduse standardite projekt – koostöös kohalike omavalitsustega viidi läbi ettevõtjate küsitlus, koostati maakonna SWOT-analüüs ning koostati kolme sektori analüüsid, koostati väärtuspakkumus ühele investorpäringule projekti raames ning ühele tegelikule taotlusele, aidati koostada ning esitada kaheksa investoresitlust. Osales 10 omavalitsust.

2. Viidi läbi 8 ettevõtlusega alustamise grupinõustamist kokku 69 osalejale.

3. Viidi läbi töötervishoiu- ja tööohutusalane täiendkoolitus 13 osalejale.
4. Keskuse abiga toimus kaks seitsmepäevast alustava ettevõtja baaskoolitust kokku 24 osalejaga.
5. Ettevõtjatele viidi läbi kolm ümarlauda ja seminari, kokku 31 osalejaga.

Ettevõtjate nõustamine

		Arv
Alustavate ettevõtjate nõustamine	Nõustatud alustavaid ettevõtjaid kokku	198
	Esitatud stardi-/kasvutoetuse taotlusi (keskuse nõustamise abil)	7
	neist EASi poolt rahastatud taotlusi	5
	Nõustamise tulemusena valminud tegevusplaanide arv (äri-, turundus-, finantsplaanid jne)	39
	Keskuse nõustamise abil ettevõtjate poolt loodud uute ettevõtete arv	35
	Ettevõtjate esitatud T ja O taotlusi (keskuse nõustamise abil)	1
	neist EASi poolt rahastatud taotlusi	1
	Ettevõtjate esitatud muid EASi toetusprogrammide taotlusi (keskuse nõustamise abil)	0
	neist EASi poolt rahastatud taotlusi	0
Tegutsevate ettevõtjate nõustamine	Nõustatud tegutsevaid ettevõteteid kokku	34
	sh nõustatud EASi programmidest	16
	Nõustamise tulemusena valminud tegevusplaanide arv (äri-, turundus-, finantsplaanid jne)	4
	Ettevõtjate esitatud T ja O taotlusi (keskuse nõustamise abil)	3
	neist EASi poolt rahastatud taotlusi	3
	Ettevõtjate esitatud muid EASi toetusprogrammide taotlusi (keskuse nõustamise abil)	2
	neist EASi poolt rahastatud taotlusi	2

7.2. Tegevused mittetulundusühenduste valdkonnas

1. Ülevaade keskuse olulisematest mittetulundusühenduste arengule suunatud projektidest ja tegevustest

1.1. Maapäeva korraldamine Läänemaal

Koostöös MTÜ-ga Kodukant Läänemaa viidi 5.–7. augustil ellu Eesti Külade IX Maapäev „Tagasi koju“. Maapäeval osales 293 külade esindajat üle Eesti ja 39 väliskülast 16 riigist.

1.2. Löödi kaasa projektis „Läänemaa vabatahtliku tegevuse võrgustiku loomine ja tegevuse käivitamine“. Toimused erinevad koolitused ja koosolekud. Igast 12 omavalitsusest koolitati üks tugiisik. Projekti tulemusena valmis vabatahtlike koduleht, loodi vabatahtlike võrgustik. Vabatahtlike arvuks kujunes 129 inimest.

1.3. MTÜ-de võimekuse suurendamine teenuste osutamiseks

Toimused mitmed koosolekud päästevõimekuse suurendamiseks Läänemaa külates. Viidi läbi Läänemaa Päästekärajad 2011, milles osalesid vabatahtlikud päästjad, valdade ja riigi esindajad – kokku 25 inimest. Vabatahtlikele päästeüksuste ning Lääne-Eesti reservpäästerühma liikmetest moodustatud rühmale korraldati õppereis Rapla- ja Järvamaale. Tegevuste tulemuseks oli vabatahtlike päästeüksuste regulaarse kooskäimise käivitamine infovahetuseks ja koostöö korraldamiseks, sh ühiste projektide algatamiseks.

2. Viidi läbi 4 infopäeva kokku 84 osalejale.

3. Viidi läbi 9 erinevat koolitust ja üks õppereis kokku 178 mittetulundusühenduse liikmele.

Nõustamismahtude tabel

Mittetulundusühenduste nõustamine	Nõustatud mittetulundusühendusi kokku	84
	Nõustatud mittetulundusühenduse asutamist	17
	Loodud mittetulundusühenduste arv, kes kasutasid keskuse nõustamist	11
	Nõustatud mittetulundusühenduste projektide arv	51
	neist rahastatud projekte	26
	Nõustatud ja/või osaletud ühisprojektide arv, kus osalevad mittetulundusühendused	6

	Teavituskirjelduste ja edulugude (kodanikualgatuse, heategevuse ja vabatahtliku tööga seonduvad) arv meedias ja väljaannetes, mille ilmumises MAKil on tunnetatav roll	4
--	--	---

7.3. Tegevused omavalitsuste valdkonnas

1. Ülevaade keskuse olulisematest projektidest ja tegevustest omavalitsuste valdkonnas

1.1. Toetati väiksema arendusressursiga omavalitsusi erinevate projektide elluviimisel. Aastal 2011 olid välja valitud Martna ja Vormsi vald.

Martna vallas tehtust:

- Paumani tiigiümbruse arendamine avalikuks puhkealaks –
- projekteerimistaotluse koostamine Leader-programmi (taotlus sai positiivse rahastusotsuse).
- Martna lasteaia remonditaotluse koostamine Regionaalsete investeeringutoetuste programmi (taotlus sai positiivse rahastusotsuse).

Vormsi vallas tehtust:

- Vormsi tankla taotluse koostamine Väikesaarte programmi (taotlus sai positiivse rahastusotsuse).
- Vormsi kirikuaia ja ümbruse korrastamise projekti taotluse koostamine Kohaliku omaalgatuse programmi (taotlus sai positiivse rahastusotsuse).

1.2. Kaasati kohalike omavalitsuste (KOV) arendustöötajaid omavahelise koostöö suurendamiseks ja korraldati:

- Läänemaa kärjad (koostöös Lääne maavalitsusega), kus osales 66 inimest;
- Õppereis Soome (koostöös MTÜ-ga Kodukant Läänemaa), kus osales 58 inimest;
- „Maakondlike arendustegevuste tagasiside küsimustik omavalitsustele“ koostamine, küsitlemine ja analüüs;
- maakonna arendustöötajatele kaks õppereisi erinevate valdkondade arendusobjektidega tutvumiseks – üks Lõuna- ja teine Põhja-Läänemaal, kus osales 14 inimest.

1.3. Arendati Põhja-Läänemaa koostööpiirkonda.

- Koostati taotlus „Tervem ja tegusam Põhja-Läänemaa“ koostöös Nõva ja Noarootsi vallavalitsustega. Saadi positiivne rahastusotsus ja alustati tegevuste elluviimisega;
  - koostati projektitaotlus „Osmussaare mootorpaadi soetamine“ Väikesaarte programmi, kus taotlejaks oli SA Osmussaare Fond. Saadi positiivne rahastusotsus, viidi läbi riigihange, aidati sõlmida lepingud.
2. Omavalitsustele viidi läbi kolm infopäeva kokku 36 inimesele
  3. Viidi läbi 4-päevane õppereis Edela-Soome, teemaks „Avalike teenuste korraldamine pärast omavalitsuste ühinemisi“, kus osales 58 inimest.
  4. Omavalitsustele korraldati kolm seminari, kokku osales 52 inimest.

Nõustamismahtude tabel

Omavalitsuste nõustamine	Omavalitsuste nõustamisi kokku	152
	Nõustatud omavalitsuste projekte (projektide, mitte nõustamiskordade arv) siin ka proaktiivsed	27
	neist rahastatud projekte	15
	Nõustatud ja/või osaletud omavalitsuste ühisprojekte (ühisprojektid, kus osalevad kohalikud omavalitsused)	6
	Nõustatud ja/või osaletud rahvusvahelisi ühisprojekte (Est-Lat turismiprojekt, Haapsalu sotsiaalse rehabilitatsiooni projekt)	2
	Osaletud piirkondliku tähtsusega arengustrateegiate jms koostamisel (arv) Ridala, Taebla, Haapsalu, Martna	4

8. LÄÄNEMAA ELUKESKKONNA TULEVIKU- uuringute SIHTASUTUS

Sihtasutus loodi 4. juulil 2008. aastal Tallinna Ülikooli ja Läänemaa Omavalitsuste Liidu poolt. Sihtasutuse eesmärgiks on aidata kaasa Läänemaa konkurentsivõime tõstmisele, arendada Läänemaa kohalike omavalitsuste strateegilist juhtimissuutlikust läbi uurimistegevuse ja koolitamise ning tugevdada Tallinna Ülikooli Haapsalu kolledži õppeprotsesside sidusust regionaalsete vajadustega.

2010. aastal kooskõlastati Läänemaa Omavalitsuste Liiduga sihtasutuse stipendiumifondi statuut ja vastavalt statuudile on makstud välja stipendiumid. 2011. aastal maksti

stipendiume kokku summas 400 €. 200 euro suuruse stipendiumi pälvisid **Gerda Spuul** ja **Vadim Tamm**. Gerda Spuul paistis konkursil silma väga hea õppe edukuse, kõrge motiveerituse ja teadustööle pühendumisega. Gerda kaitses oma bakalaureusetöö teemal "Kartograafilise andmebaasi keerukuse määramine Eesti põhikaardi 1:10 000 näitel", mille pinnalt jätkas teema edasiarendust magistratöös. Teine stipendiaat Vadim Tamm kaitses 2010. a detsembris edukalt oma bakalaureusetöö teemal „eCall Süsteem ja selle rakendamine Eestis" ning on kodukohaga seotud nii õppepraktika sooritamise kui auto- ja mototehnikaalase hobitegevuse kaudu.

2011. aastal lõppes sihtasutuse projekt "Eesti põllumajanduse, metsanduse ja loodushoiu süsteemse arendamise abinõude ja EL vastavate poliitikate tulevikusuundade analüüsi teostamine", mille kogumaksumus oli 2 318 000 krooni. Projekti teostas Eesti Maaülikool ning rahastust taotleti Tarkade Otsuste Fondist. Projekti tulemusi tutvustati 2011. a veebruaris.

Leader meetmesse esitati projekt "Töötlevtööstuse- ja käsitööttevõtjate ning kutse- ja kõrgharidusasutuste koostöövõrgustiku väljaarendamine Läänemaal". Kodukant Läänemaa otsus rahastuseks saabus 15. novembril 2010. a ja projekt lõppeb 2012. a I kvartali jooksul. Projekti tegevusi viib läbi Haapsalu kolledži üliõpilasfirma.

Oktoobris alustasid Läänemaa omavalitused läbirääkimisi nii riiklike kui kohalike ning vabatahtlikkuse alusel pakutavate avalike teenuste korraldamise uuringu läbiviimiseks. Uuringu läbiviimiseks koostati vastavad hinnapäringud ning laekus kolm hinnapakumist. Uuringu teostamiseks vajalikke ressursse taotletakse 2012. aastal.

9. MTÜ KODUKANT LÄÄNEMAA

Kodukant Läänemaa (KKLM) on mittetulundusühing, kes korraldab Leader meetme „Eesti maaelu arengukava 2007–2013“ elluviimist ja kodukandi külaliikumist Läänemaal. Maapiirkonna mittetulundusühingutele, kohalikele omavalitsustele ja ettevõtjaile tutvustatakse Leader toetuste võimalusi, nõustatakse taotlejaid projektide kirjutamisel ja elluviimisel.

Leader toetuste mõju

Leader meetme toetusena on alates 2009. Läänemaa valdadesse jagatud kokku 2 047 246 eurot. Mahukamateks investeeringuteks võib lugeda:

- Österby puhke ja sadamaala korrastamist;
- Tuksi halli renoveerimist (seltsimaja/kultuurimaja taastamine);
- Dirhami küla teisaldatava moodulslipi ehitamist;
- viikingilaevade ehitamist ja muinasaega tutvustavate ürituste algatamist;
- traktori ostmist koos seadmetega heakorrasteenuse osutamiseks Vormsi saarel;
- Silma õpikojale õppevahendite soetamist;
- huvitegevuse, vabahariduse ja elukestva õppe tingimuste loomist Allika loovtalus;
- turismiteeninduskeskuse Lääne Värav projekteerimist;
- Risti jalgpalliväljaku piirdeaia ehitust ning jalgpallivärvade soetamist;
- tervisekeskuse rajamist Ristile;
- Risti raudteejaama kompleksi projekteerimist ja rekonstrueerimist;
- Kullamaa keskuse Rändaja projekteerimist;
- Lääne Vibulaskjate laagriplosi ehitamist;
- Koluvere küla hüdroelektrijaama rekonstrueerimist;
- Kullametsa seltsimajas koolitustingimuste loomist;
- Lihula mõisa peahoone avatäidete restaureerimist;
- Tohvri-Jaani pukktuuliku taastamist;
- Läänemaa noorte muusikute koolituslaagri korraldamist Lihulas;
- Virtsu seltsimaja rekonstrueerimist;
- Hanila valla turismiettevõtjate koostöö baasil kohalike turismitoodete väljaarendamist
- Voose rehe korstnaümbruse ja juurdepääsu korrastamist;
- Rõude noorte- ja perekeskuse ehitamist;
- Saueaugu teatritalu majandushoone ja majutushoone väljaehitamist;
- Willem Madise villa puhkemaja aktiivse vabaaja-, spordi- ja puhkeala arendamist;
- Altmõisa külalistemaja fassaadi renoveerimist;

- Läänemaa Ratsaspordiklubi viihalli ehitamist;
- Ungru lossi varemete konserveerimist;
- Tubri kitsekasvatustalu meierei seadmete soetamist;
- Palivere turismi- ja tervisespordikeskuse elektrialajaama ehitamist ja liikumisradade rajamist;
- Võntküla loomekoja projekteerimist ja ehitamist.

Läänemaa koolilaste loodus- ja loovusõppelaager

2011. aasta suvel toimus Pivarootsi õppe- ja puhkekeskuses Läänemaa koolilaste loodus- ja loovusõppelaager, milles osales 60 last vanuses 7–14.

Laagri põhiteemaks oli õpetada lastele läbi praktilise tegutsemise loodushoidu, käitumist looduses ja kaitsealuseid liike. Loodusretkedel tutvuti kauni Läänemaa loodusega, käidi õppereisidel Matsalu Looduskeskuses ja Muhumaal. Lisaks toimusid lastele loovtegevuse töötoad, loodusteemaline isetegevusvõistlus, öine tõrvikumatk, loodusfilmide vaatamine ja loodusteemalised viktoriinid.

Eesti külade IX Maapäev Roosta puhkekülas

2011. aasta Maapäeva korraldajad olid Eesti külaliikumine Kodukant ja Kodukant Läänemaa.

Läänemaa kodukandiinimesed koostöös Lääne maavalitsuse, Läänemaa külade ühenduse, kohalike omavalituste ja ettevõtjatega alustasid Maapäeva ettevalmistusi juba 2010. aastal.

Maapäev algas 5. augustil Läänemaa külade avatud uste päevaga, mil Eestimaa erinevatest paikadest olid meie tegemisi uudistama tulnud 400 inimest. Tutvuti Läänemaa külades ja alevikes tegutsevate seltside, ettevõtjate ja kohalike vaatamisväärsustega. Ringsõidu programmid olid varakult koostatud ning neis oli arvestatud saabuvate külaliste soove. Enamik Läänemaa valdasid võttis vastu ühe 20-liikmelise delegatsiooni, kuid Taebla, Ridala ja Vormsi vallal tuli võõrustada kahte delegatsiooni. Maapäeva avatseremoonial tervitasid osavõtjaid Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves ja Lääne maavanema kt Merle Mäesalu. Seejärel tunnustati aasta küla nominente. Läänemaalt oli selleks Rälby küla.

Maapäeva teisel päeval otsiti mõttekodades vastuseid küsimustele, kuidas saaksid omavalitsused paremini kaasata külaseltse ja kuidas oleks võimalik osaleda otsustusprotsessides. Räägiti väikeettevõtlusest maapiirkonnas, kogukonna arengust ja elukestvast õppest, elust rannakülas, samuti lugude tähendusest kogukonnas, ajaloopärandi hoidmisest ja kohalikust toidust.

Maapäeva kolmas päev oli kokkuvõtete tegemiseks. Mõttekodades saavutatud ühised kokkulepped vormusid arengudokumentideks. Kodukant Läänemaa andis üle teatepulga järgmise, X Maapäeva korraldajale – Saaremaa Kodukandile.

Infolehe Läänemaa külad väljaandmine

Koostöös Läänemaa külade ühenduse seltsinguga koguti kõikidest Läänemaa valdadest külade elu-olu tutvustavat materjali, lühijutte ja fotosid. Kogutud materjali hulgast tehti valikud, kuid sellisel, et igast vallast oleks olulisem kajastatud. Valmis infoleht Läänemaa küladest 400 eksemplaris ja neid jagati IX Maapäevast osavõtjatele.

Läänemaa delegatsiooni osalemine IX Maapäeval

Kodukant Läänemaa koostöös Läänemaa külade ühenduse seltsinguga valmistasid ette Läänemaa delegatsiooni osalemise Maapäeval. Igast Läänemaa vallast leiti kaks külade esindajat. Delegatsiooni juhiks valiti Urmas Naudre. Läänemaa delegatsiooni liikmed osalesid Maapäeval ühtse meeskonnana. Räägiti aktiivselt kaasa töötubades, esitleti kohalikku toitu, osaleti edukalt spordivõistlustel ja viidi Maapäevale kaasa käsitöönäitus (Haapsalu sall, Vormsi käsitöö, Rõude vaibad, vöökudumise aparaat jne). Maapäeval kanti ühtse tunnusega vilditud vöökotti.

Looduslikud pühapaigad ja kohapärimused Läänemaa kaardile

Kodukant Läänemaa KIK projekti „Loodusinfopäevad ja kaart-ristisõna“ tegevustesse kaasati 30 läänlast. Toimusid koolituspäevad ja õppematk. Küladest ja valdadest kogutud info baasil kaardistati kohapärimustega seotud objektid (igast vallast 10 objekti). Valdade ja külaelanikega koostöös valmis projekti tulemusena Läänemaa kaart-ristisõna, mis tutvustab Läänemaa looduslikke pühapaiku. Trükiti 800 kaart-voldikut (kohalikud omavalitsused – 200; KKLM - 600). KKLM jagas 400 kaarti maapäevalistele.

Kohalik toit kohaliku kogukonna toidulauale

Kodukant Läänemaa, Hiiu Koostöökogu, ja Saarte Koostöökogu Leader koostööprojektina toimus Läänemaa kümne kooli- ja lasteaiakokaga kaks õppereisi – Hiiumaale ja Saaremaale ning seminarid, mille raames tutvuti partnerite edulugude ja probleemidega, kohaliku toidu tootjatega, Veterinaar- ja Toiduameti (VTA) jt spetsialistidega. Ühistes aruteludes otsiti lahendusi kohaliku toidu paremaks ning rohkemaks kasutamiseks maakonna lasteasutustes. Kodukant Läänemaa korraldas konverentsi „Toit ja tervis“, millest osales umbes 90 inimest, sh koostööpartnerite grupid. Ühiselt külastati Läänemaa toidutootjaid ning koole. Läänemaa osalejatele (9 kokka) toimus praktiseerimine parimates koolisööklates, Väana mõisakoolis

ning Tabasalu gümnaasiumis ja Haapsalu Kutsehariduskeskuses. Viidi läbi kohaliku toidu retseptikonkurss. Koostööprojekt kestab kolm aastat.

Leader õppereis Soome Vabariigis

2011. a külastas Soome Vabariigi Turu piirkonda Kodukant Läänemaa 58 osalejat. Soomes on hästi arenenud valdade koostöövõrgustik, on ettevõtjate arenduskeskus, turismi arenduskeskus jne. Külastatud piirkonnas tagavad vallad ettevõtjatele krundid, taristu, ruumid, koostöölepingud, turunduse, hanked ja näevad ette teenused, mida vajatakse. Ettevõtluskeskuse ülesanne on tegeleda piirkonna arendamisega (äriideede nõustamine, kindlustus, maksunduse nõustamine, koostööpartnerite leidmine jm). Soomes tutvuti veel omavalitsuste, päästkeskuse, häirekeskuse, Lõuna-Soome Vähiliidu ja Leader-i töökorraldusega. Samuti jagasid soomepoolsed vastuvõtjad haldusreformi kogemusi, millega seal alustati juba 1963. a ning need kestavad siiani.

Kodukandi toidupidu

Septembrikuus korraldas Kodukant Läänemaa, koostöös Läänemaa valdade tublide perenaistega sügise alguse puhul kohaliku toidu propageerimiseks Kodukandi toidupeo.

Sisepääsuks üritusele küsiti igalt inimeselt kas purk moosi, mahla, omatehtud leiba, kurki, kõrvitsat, kapsast või muud sarnast, mis on oma tehtud või oma aiast, põllult korjatud. Õhtu lõppedes leidsid kõik kaasatoodud asjad uue omaniku. Lisaks katsid Läänemaa valdade perenaised oma piirkonna kohaliku toiduga laua ja esitlesid seda. Õhtut juhtis Marko Matvei ja tantsuks mängis ansambel Untsakad.

Leader-i õppereis Ida-Virumaale, Kirderanniku Koostöökogu piirkonda

Kodukant Läänemaa hindamiskomisjoni, juhatuse ja tegevmeeskonna liikmed osalesid Kirderanniku Koostöökogu piirkonnas õppereisil, et tutvuda Ida-Virumaa Leader projektidega (rohkest noori ettevõtjaid) ja sealse tegevusgrupi hindamisprintsipidega. Külastati Jõhvi taluliidu maja, Toila sadama ehitisi, *Seart Production* tootmist, Narva-Jõesuud, Vaivara Sinimägede muuseumi, Kukruse polaarmõisa, Kirde-Eesti puhkeradasid jt.

MTÜ Kodukant Läänemaa vabatahtlike keskus

Läänemaa vabatahtlike keskus on 2011. aastal kaasanud ja vahendanud vabatahtlikena ca 200 inimest. Koostööd on tehtud Haapsalu Toidupangaga; Paralepa spordiklubiga (jalgrattakrossi Kirbla etapi korraldamisel); MTÜ Omasteholdusega ja Eesti külade IX Maapäeva korraldamisse oli kaasatud 64 vabatahtlikku.

Info: laaneliider@kklm.ee tel 473 1393

10. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (PRIA)

PRIA Lääne büroo koos Harju- ja Hiiumaaga moodustab ühise regiooni. Regioonis töötas 2011. aastal kokku 17 inimest, nendest 6 on klienditeenindajad, 9 inspektorid, 1 koordinaator-peainspektor ja regiooni juhataja. Lääne büroos töötas 2011. aastal 2 klienditeenindajat, 4 inspektorit ja regiooni juhataja.

Järgnevalt näitena inspektorite tööst üks investeeringu kontroll Läänemaalt.

Taotleja Kirikuküla Edendamise Selts.

Tegevusteks olid Tohvri-Jaani pukktuuliku väliskehandi taastamine ja Tohvri-Jaani pukktuuliku jahvemehhanismide taastamine.

Inspektor kontrollis, kas taotletud tegevused on tehtud. Lisas on pildid, millises seisus oli tuulik enne investeeringu tegemist ja millises seisus peale investeeringute tegemist.

Pukktuulik koos tiibadega

Pöörivints

Taotlejatel on võimalik kasutada e-pria teenust: <https://epria.eesti.ee/epria/>

Toetatud taotlustega saate tutvuda PRIA kodulehel
<http://www.pria.ee/et/toetused/nimekiri/1>

11. MAJANDUS

11.1. Ülevaade Läänemaa ettevõtlusest

01.01.2011 seisuga oli Äriregistris registreeritud 2546 Läänemaal asuvat äriühingut, sh 1058 füüsilisest isikust ettevõtjat. 01.01.2012 oli Läänemaal äriühinguid kokku 2685, neist 1013 FIE-t. Ettevõtlusvormidest on jätkuvalt populaarseim osaühing, sellele järgneb füüsilisest isikust ettevõtja. FIE-de osakaalu vähenemisele on kaasa aidanud võimalus tegevuse jätkamisel OÜ-na vara tasuta loodavale ühingule üle kanda .

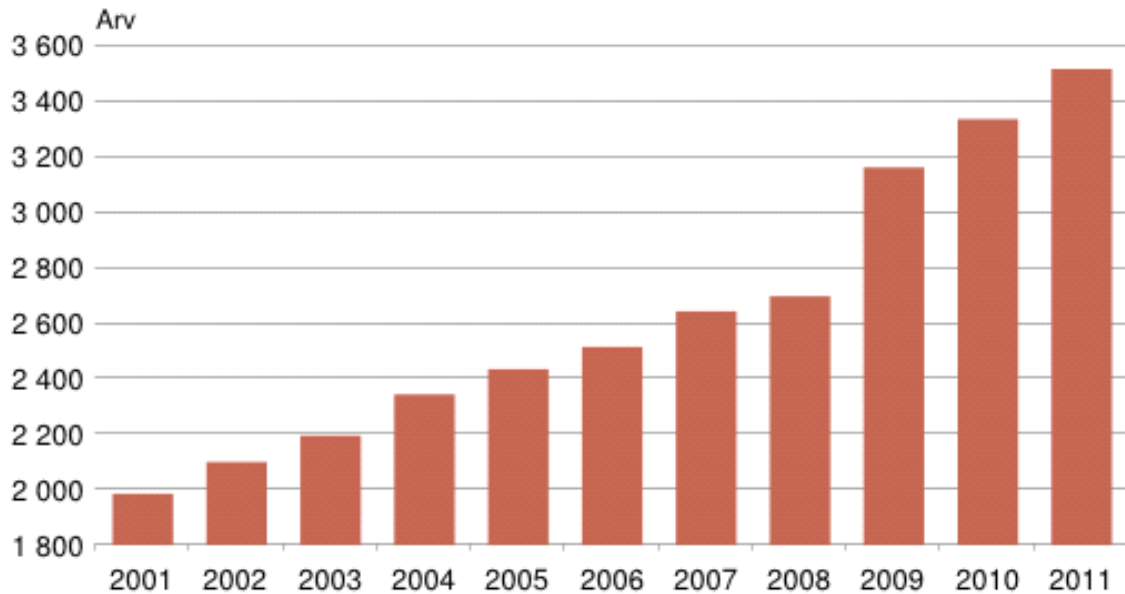
Ligi 73% loodavatest osaühingutest loodi kohest osakapitali sissemakset tegemata.

Läänemaa äriühingud kuuluvad üldiselt Eesti eraomanikele (97%), vaid ca 2,5% ettevõtete omanikud on välismaalased ning 10 ettevõtet kuulub kohalikele omavalitsustele.

Äriühingute arvulisi muutusi iseloomustab allolev tabel:

Ettevõtlusvorm	1.01.2009	1.01.2010	1.01.2011	1.01.2012
Osaühing	1192	1274	1380	1567
FIE	688	1024	1058	1013
Aktsiaselts	81	74	66	60
Tulundusühistu	19	19	19	19
Täisühing	13	12	13	13
Usaldusühing	4	7	7	10
Välismaa äriühingu filiaal	3	3	3	3
Kokku	2000	2413	2546	2685
<i>Allikas: Eesti Äriregister</i>				

Ettevõtted, mittetulundusühingud ja sihtasutused Lääne maakonnas, 31. detsember 2001–2011

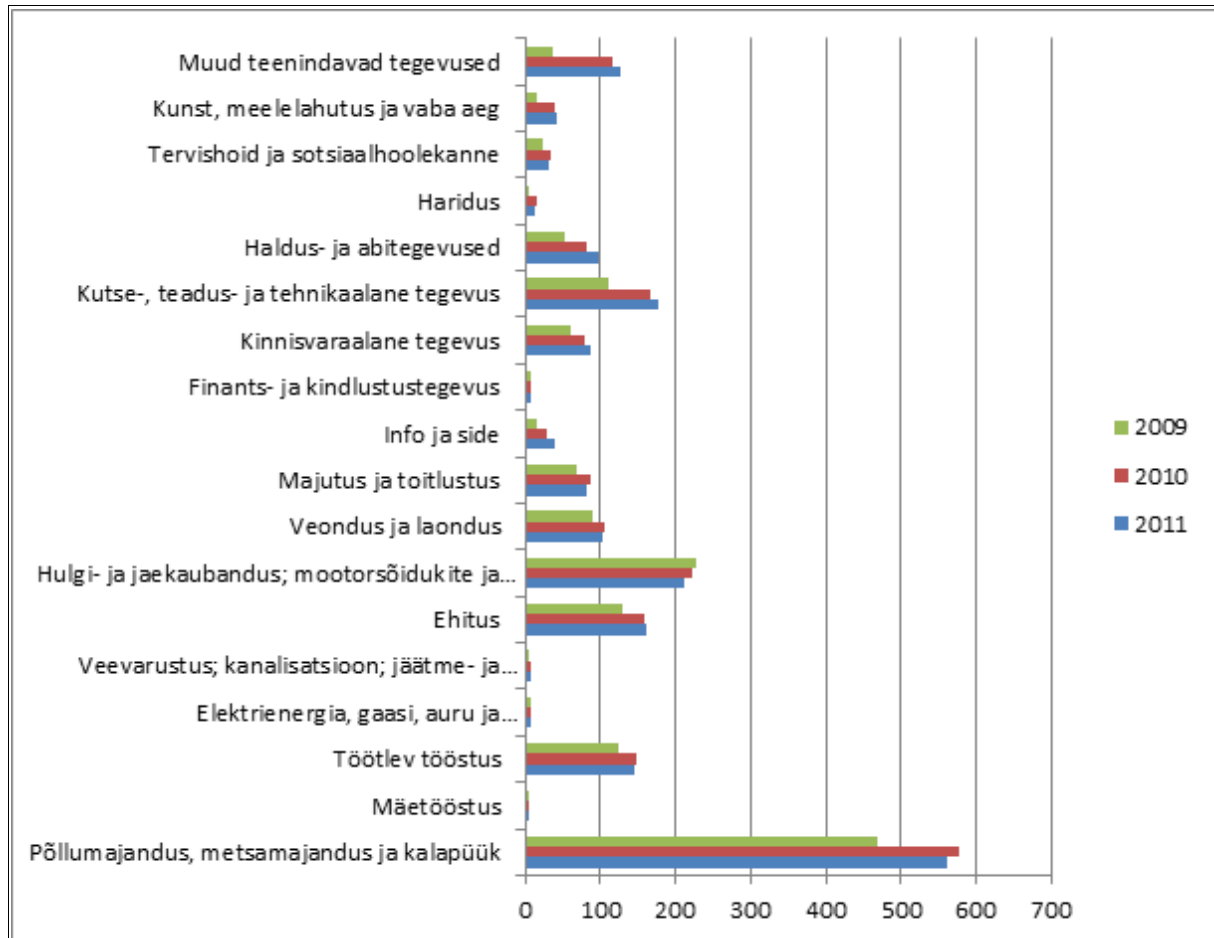

Allikas: Statistikaamet

Ettevõtete arvu järgi tegutsesid Läänemaa ettevõtted enim põllumajandus-, metsandus- ja kalapüügi valdkonnas, millele järgnesid hulgi- ja jaekaubandus ning kutse-, teadus- ja tehnikaalase tegevuse valdkonnad (EMTAK 2008 järgi).

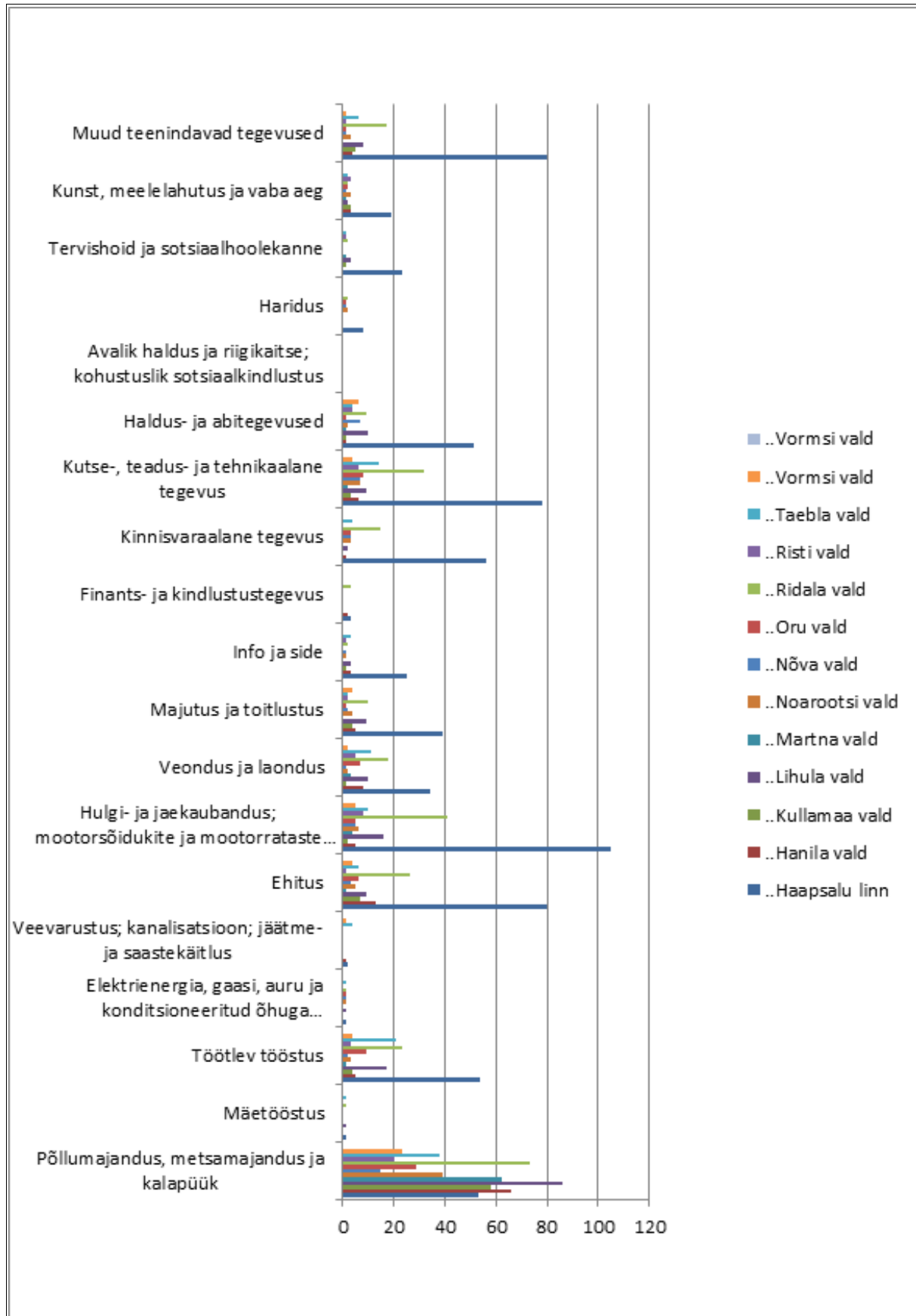
Allolev tabel kajastab Läänemaa ettevõtteid tegevusalade lõikes 2009, 2010 ja 2011 a võrdluses ning sealseid muutusi:

Allikas: Eesti Statistikaamet

37% ettevõtete koguarvust on registreeritud Haapsalu linnas, 14,5% Ridala vallas ning 9,7% Lihula vallas. Haapsalu linnas registreeritud ettevõtted tegelesid enim hulgi- ja jaekaubanduse valdkonnas; Ridala ja Lihula valla ettevõtted tegutsesid enim põllumajanduse valdkonnas, millele järgnes jae- ja hulgikaubanduse ning töötleva tööstuse valdkond.

Allikas: Eesti Statistikaamet

Töötleva tööstuse ettevõtted on registreeritud enamasti Haapsalu linna, Ridala, Taebla või Lihula valda (arvuliselt vastavalt 54, 23, 21 ja 17) . Väikeettevõtetes toimub jätkuvalt uute turgude otsimine, uute turunišside otsimine ning uute toodete arendamine.

Läänemaa ettevõtetest ca 95% olid alla 10 töötajaga; vaid ühes Läänemaa ettevõttes töötas rohkem kui 250 inimest ning 17-s oli 50-249 töökohta ja 83-s 10-49 töötajat.

Keskmine brutokuupalk Läänemaal jääb enamasti alla Eesti keskmisele, samas oli brutokuupalga juurdekasvutempo suhteliselt suur. Kõrgeimad palgad nagu kogu Eestiski on info ja side ning finants-ja kindlustustegevuse valdkonnas. Madalaimat palka saadakse muude teenindavate tegevuste valdkonnas.

Seoses keskmise palga kasvuga kasvas ka keskmine töjõukulu töötaja kohta ettevõtte jaoks. Järgmine tabel illustreerib vastavaid muutusi.

	I kvartal			II kvartal			III kvartal			IV kvartal		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Keskmine brutokuupalk, eurot	610	650	684	639	673	709	596	613	648	620	685	698
Juurdekasvutempo võrreldes eelmise aasta sama perioodiga, %	4,6	6,6	5,3	-0,3	5,4	5,4	0,6	2,8	5,6	-3,6	10,5	7,8
Juurdekasvutempo võrreldes eelmise perioodiga, %	-5,2	4,8	-0,1	4,8	3,6	3,7	-6,7	-8,9	-8,7	3,9	11,7	1,9
Keskmine kuutöjõukulu töötaja kohta, eurot	820	883	924	861	907	960	804	826	875	841	923	949

Allikas: Eesti Statistikaamet

Läänemaale olulisemateks ning rahvusvahelisele ja Eesti turgudele tootvateks suuremateks tööhõivet tagavateks ettevõtlusvaldkondadeks oli puidu-, toiduainete-, kergetööstus ning puhkemajandus ja kuurort. Läänemaa atraktiivsus ja teadvustamine seostub eelkõige turismi

ja kuurortlinna mainega. Siseturule orienteeritud ettevõtlusvaldkondadest on tööhõive osakaalu tõttu suurim osatähtsus hulgi- ja jaekaubandusel.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Eksport	42,7	50,8	53,6	67,0	74,7	84,6	57,1	63,7
Import	28,9	35,2	39,1	40,1	49,1	37,9	24,1	28,8

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ettevõtete arv								
Eksport	100	107	110	120	104	109	113	108
Import	132	123	132	127	139	137	138	158

Allikas: Eesti Statistikaamet

Läänemaa ettevõtted eksportisid oma tooteid ja teenuseid 2011. a 63,7 miljoni euro eest (2010 oli sama näitaja 57,1) ning see moodustas kogu Eesti ekspordimahust ca 0,53%.

Läänemaa ettevõtte importisid erinevaid tooteid ja teenuseid 2011. a 28,8 miljoni euro eest (2010 oli sama näitaja 24,1) ning see moodustas kogu Eesti impordimahust ca 0,23%.

Läänemaa arengu jaoks on oluline nii traditsiooniliste tööstusharude areng kui ka uuemate tööstusharude osakaalu tõstmine.

11.2. Läänemaa väljavaated energia tootmisel

Läänemaa pindalast 1/3 on looduskaitsealused või piiratud kasutusega maa-alad, rannikuala katavad ulatuslikult roostikud – looduslikud tingimused soosivad biokütuste tootmist ja kasutusele võtmist. Lääne maavalitsus on võtnud eesmärgiks selgitada välja, kuidas kohalikke loodusressursse kasutada energia tootmiseks.

2010. aastal valmis lähteülesanne uurimis-arendustöö „Energiasäästliku Läänemaa arengustrateegia“ jaoks, mille koostamiseks taotletakse rahastust Keskkonnainvesteeringute Keskuselt. Uurimis-arendustöö keskendub erinevate energiaallikate ja nende rakendamiseks vajalike tehnoloogiate kasutusvõtu väljaselgitamisele ning tasuvuse analüüsile. Eesmärgiks on kasutada rohkem kohapealseid energiaallikaid ja uudseid tehnoloogiaid, mis vähendaksid atmosfääri saastet ning kataksid looduskeskkonna säilitamiseks vajalikke toiminguid (rannaniitude hooldamine, võsa lõikus, looduslike rohumaade niitmine) ning ühtlasi looksid lisavõimalusi põllumajandusettevõtjatele oma ettevõtluse mitmekesistamiseks ja seni kasutuseta seisva tooraine realiseerimiseks. Läänemaa suunad maamajanduse ja keskkonna valdkonnas seavad taastuvenergia laiema kasutusele võtmise perspektiivseks arenguvõimaluseks. Üheks näiteks on Lihula katlamaja, mis toodab toasooja luhahelina.

Mereäärsel maakonnal on taastuvenergia tootmises eelised ja võimalused kasutada erinevaid energiaallikaid – tuult, vett, biomassi, päikest jne.

Läänemaal on kaks tuuleparkidega valda: Noarootsi ja Hanila. Arvestades Lääne-Eesti geograafilist asukohta ja võimalusi tuuleparkide rajamiseks, käivitati nelja maakonnaga (Lääne, Saare, Hiiu ja Pärnu) tuuleparkide teemaplaneering, mis peaks kehtestatama 2012. aastal. Arendajate huvi tuuleparkide rajamise vastu on suur. Lääne maavalitsus viib 2012. aastal läbi tuuleparkide müra mõõtmised Hanila ja Noarootsi valdades, et saada täit teadmist müra tegelikust tasemest. Mõõtmistulemusi arvestatakse edasistes planeeringutes. Tuuleparkide müra mõõtmist toetab Keskkonnainvesteeringute Keskus.

11.3. Ühistransport

Läänemaa ühistranspordi korraldamiseks kulus 2011. a riigieelarvest kokku 1 244 000 eurot, millest maismaatranspordile 707 000 eurot ja veetranspordile 537 000 eurot. Maakonna avaliku bussiliiniveo eest maksti vedajatele riigieelarvelisi vahendeid

682 000 eurot, milline summa jaotus avalikku liiniveoteenust kolmes liinigrupis teostavate ettevõtete – M.K.Reis-X OÜ ja L&L AS-i vahel. Lisaks sellele toetas riik piletikontrollisüsteemi teostamist 25 000 euroga.

Lääne maavalitsus tellis Vormsi saare ja mandri vahelise parvlaevaliini veo teenust AS-ilt Kihnu Veeteed 2011. a 536 858 euro suuruses summas. Rohuküla ja Sviby sadama vahel teostati 2011. a 1769 reisi, mis on 35 reisi vähem võrreldes 2010. aastaga. Vormsi saare ja mandri vahel reisis 2011. aastal 47 756 reisijat, mida on 512 reisijat rohkem kui eelneval aastal. Parvlaevaliiniil veeti 2011. aastal 15 970 sõidukit ja sõidukite ülevedu vähenes 2010. aastaga võrreldes 543 sõiduki võrra. Sõidukite üleveo ja parvlaeva Reet reiseid vähenemist põhjustas 2011. aasta talveperioodil Rohuküla ja Sviby vahel avatud jäätee.

Seoses raskete jääoludega (50–70 cm) ja tormituultega kuni 20 m/sek 24.–26. märtsil tekkisid Rohuküla-Sviby (Vormsi sadam) liinil jääkuhjatised, mis katkestasid laevaühenduse Vormsi saarega 24. märtsi õhtust alates.

Alates 25. märtsi hommikust suleti ka seni ainsana Eestis avatud Rohuküla–Sviby jäätee. Mandri ja Vormsi saare vahelise ühenduse taastamiseks tellis AS Kihnu Veeteed Viimsi vallavalitsuselt alates 30. märtsist liinile reisijate veoks hõljuki, mis mahutab kuni kuus inimest. Hõljuk pidas ühendust mandri ja Vormsi saare vahel kaks korda päevas senise kehtinud parvlaeva sõiduplaani alusel.

Hõljuk saabumas Vormsi saarelt Rohukülasse

AS Kihnu Veeteed tellitud jäälõhkuja Björn vabastas Rohuküla–Sviby mereteet tormituulte poolt kokkupressitud jääst ning 3. aprillil taastati reisiparvlaeva Reet graafikujärgne navigatsioon Vormsi liinil.

Vaade merelt rekonstrueeritud Rohuküla sadama reisiterminalile

Lääne maavanema kohusetäitja Merle Mäesalu ja AS Kihnu Veeteed juhatuse liige Toivo Kuldmäe Vormsi vallavalituses allkirjastamas parvlaeva veeteenuse hankelepingut liinil Sviby-Rohuküla-Sviby

Maakonnaliinide läbisõit oli 1 442,9 tuhat km ja riigieelarvest eraldati 707 tuhat eurot, millele lisaks oli 2011. aastal kasutada 78 000 euro ulatuses 2010. aastaks eraldatud vahendeid, mille ulatuses tehti vedajatele veeteenuse eest ettemakseid. Tingituna prognoositust paremast piletitulu laekumisest jäi 2011. aastal kasutada olnud vahenditest üle 77 400 eurot, mille ulatuses tehti ettemakse 2012. aastaks. Seega kulus 2011. aastal riigieelarve vahendeid bussitranspordi korraldamiseks 707 600 eurot, millest 682 100 eurot eraldati toetustena vedajatele, 21 700 eurot kasutati piletikontrolli läbiviimiseks ning 3800 eurot projektideks ja muuks (sh Harjumaa liinile nr 146 eraldatud toetus). Võrreldes 2010. aastaga suurenes maakonnaliinide läbisõit 83 400 km võrra ehk 6,1% seoses liinivõrgu ümberkorralduste ja varasemalt Hanila vallavalitsuse korraldatud liiniveo integreerimisega maakonna liinivõrku. Eraldatud toetus riigieelarvest aga vähenes 117 700 eurot ehk 14,3%. Vähenemine oli tingitud 2010. aasta II poolaastal sõlmitud uutest avaliku teenindamise lepingutest, mille liinikilomeetri maksumus on varem kehtinud lepingutega võrreldes soodsam ja eelmise aasta vahenditest tehtud ettemaksest, mida võeti arvesse toetuse eraldamisel. Piletitulu laekus 10 600 eurot ehk 3,9% rohkem ja toetus kohalikest omavalitsustest vähenes 13 900 eurot ehk 8,3%. Avaliku liiniveo liinikilomeetri keskmine maksumus ehk vedaja tulu langes 0,778 euronile ehk 9,6%, sealhulgas laekus piletitulu 0,4 senti ehk 2,1% ja eraldati toetust riigieelarvest 6,2 senti ehk 11,6% vähem liinikilomeetri kohta. Riigieelarve toetus moodustas kogu liinikilomeetri maksumusest 61,7%. Läänemaa maakonnaliine teenindab kahes liinigrupis M.K.Reis-X OÜ ja ühes liinigrupis L&L AS.

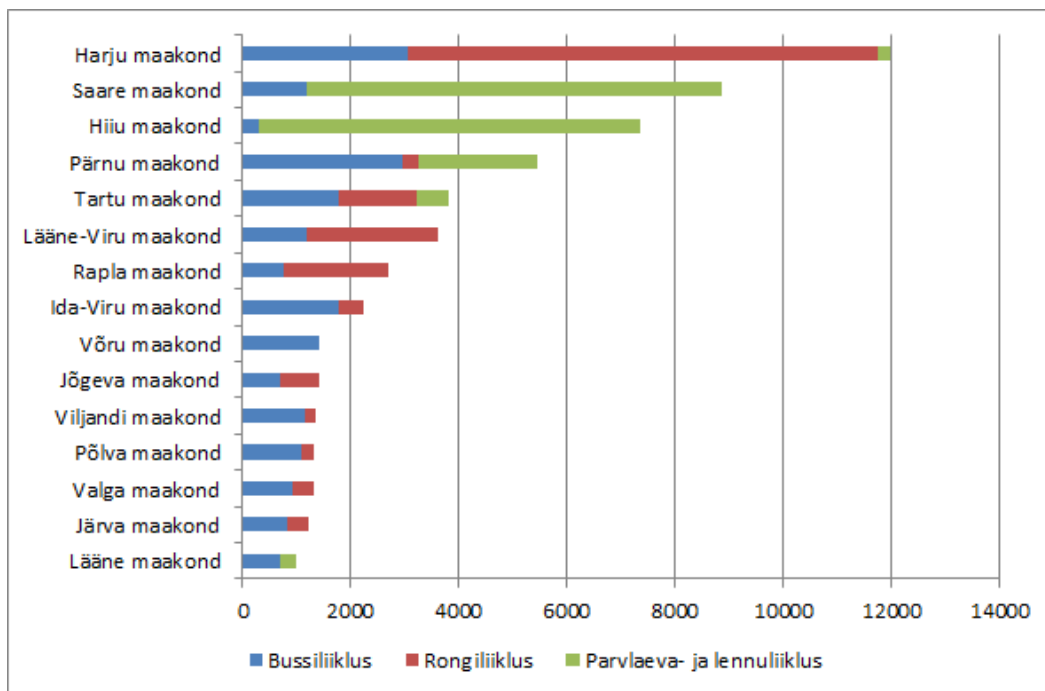
2011. aastal oli Läänemaal käigus 32 maakonnaliini neist 3 Haapsalu linnaliini.

Avaliku teenindamise lepinguga vedajad Lääne maakonnas 2011. aastal							
Liinigrupp	Vedaja	Liinide arv	Sõidetud liikilomeetreid 2011. a (tuh lkm)	Veetud reisijaid (tuh)	Piletitulu (Tuh €)	Kohalike omavalitsuste toetus (tuh €)	Toetus riigielavest (tuh €)
LG nr 1	M.K.Reis-X OÜ	9	552,8	260,2	86,5	96,2	245,3
LG nr 2	M.K.Reis-X OÜ	13	613,6	196,1	171,3	39,8	263,9
LG nr 3	L&L AS	10	276,3	28,5	29,1	16,9	172,9
Kokku		32	1442,7	484,8	286,9	152,9	682,1

Allikas: Lääne maavalitsuse arengu- ja planeeringu osakond

Tabel 1. Riigielarveline toetus ühistranspordile 2011. a (tuhat eurot)

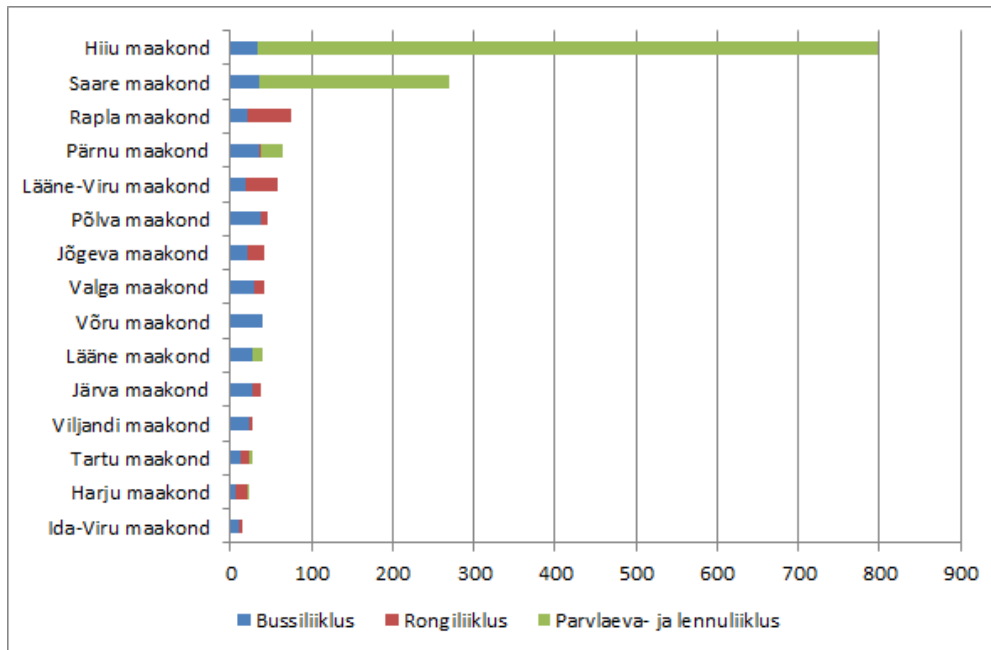

Allikas: Positium (2011), „Ühistranspordi subsiidiumid ja raudteevõrgustik Eestis“

Ülaltoodud tabelist nähtub, et pretsedenditult kõige rohkem riigielarvelist toetust ühistranspordi erinevate liikide korraldamiseks eraldati 2011. a Harju maakonnale. Läänemaa on toetuse absoluutarvult kõige tagasihoidlikumal kohal. Märkimisväärne on, et Läänemaa on Võrumaa kõrval ainuke mandril asuv maakond, mis ei saa riigilt toetust raudteetranspordi korraldamiseks.

Kõige suurem on ühistranspordi kulu ühe elaniku kohta Hiiu maakonnas, ulatuses kuni 800 euronit elaniku kohta. Läänemaal on riigielarveliste vahendite kulu ühele elanikule ca 50 eurot.

Alates 2010. aastast töötab Lääne maavalitsuses kaks ühistranspordi inspektorit, kelle peamiseks tööülesandeks on ühistranspordi järelvalve teostamine, reisijate loendamine ning ühistranspordi alase info kogumine ja analüüsimine ning saadud info edastamine.

Allikas: Positium (2011), „Ühistranspordi subsiidiumid ja raudteevõrgustik Eestis“

12. TURISM

12.1. Mittetulundusühing Läänemaa Turism

Aadress: Karja tn 15, Haapsalu (Läänemaa Turism Haapsalu Turismiinfokeskus)

Telefon, elektronpost: 47 33 248, 47 33464, turism@westest.ee; www.westest.ee

Lühiülevaade ühingust

Läänemaa Turism (LT) on 2006. aasta detsembris reorganiseeritud Haapsalu Turismi järglane. Täna on tegutsenud kuus aastat. Alates 2009. aastast haldab Läänemaa Turism Haapsalu Turismiinfokeskust (Haapsalu TIK). LT eesmärgiks on koordineerida turismialast turundus-, arendus- ja koostööd Läänemaal ning aidata kaasa Läänemaa kui suure turismipotentsiaaliga piirkonna tuntusele ja külastatavuse suurendamisele ja atraktiivsemaks muutmisele.

Struktuur:

- üldkoosolek, 32 liiget;
- nõukogu, 6 liiget;
- juhataja-tegevjuht;

- turismiinfotöötajad (2);
- raamatupidamise teenus ja muud sisseostetavad teenused.

Eesmärkide elluviimiseks teeb ühing järgnevat:

- 1) maakonna turismiinfo jagamine Haapsalu Turismiinfokeskuses (Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse sihtfinantseerimisleping);
- 2) koostöö edendamiseks üritused ja koolitused liikmetele ning maakonna turismiasjalistele;
- 3) turismisihtkoha tutvustamine turgudel;
- 4) arendusprojektid koostöö edendamiseks;
- 5) arendusprojektid sihtkoha turundamiseks ja turundusmaterjalide jm tegemiseks;
- 6) osalemine maakondlikes arendustegevustes, mis puudutavad külastuskeskkonna muutmist atraktiivsemaks;
- 7) majandustegevus (suveniirimüük, Piletilevi vahendusteenus, jalakäijate viitade majandamine linnas, teenused turismiettevõtjatele jm).

Põhitegevus

SIHTKOHA ÜHISTURUNDUS

1. Turismimesidel osalemine ja sihtkoha ning ettevõtjate tutvustamine messidel. 2011. aasta tegevuskavas on olnud järgmised messid, kus Läänemaa Turism on oma väljapaneku ja infomaterjalidega väljas olnud (messide valik on tulnud turgude olulisusest):
  - Soome – aasta alguses MATKA mess, aasta lõpus mardilaat;
  - Eesti – veebruarikuus rahvusvaheline turismimes TOUREST Tallinnas;
  - Saksamaa – märtsis ITB-I Berliinis;
  - Rootsi – märtsis Tur Göteborgis;
  - Venemaa – oktoobris Inwetex Peterburis;
  - Läti – Baltour.
- 2) Muud turundusüritused:
  - Lääne-Eesti tutvustused Riia saatkonnas ja Helsingis Tuglase seltsi matkaklubis;
  - Esitlused Moskva ja Peterburi turundusüritustel kevadel ning sügisel koostöös Lääne-Eesti Turismiga;
  - Turundusüritus jahtaga Rootsi sadamates 18. juunist 5. juulini koostöös puulaevaselts Vikaniga, valdadega ja ettevõtetega, kus jahta kandis kaasas näitust Läänemaast.
- 3) Koostöös Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusega (EAS) ja Lääne-Eesti Turismiga korraldati 2011. aastal Läänemaale mitu FAM reisi – Suurbritannia, Venemaa, Itaalia, Prantsusmaa, Soome, Rootsi ajakirjanikele ja reisikorraldajatele. Erinevad

artiklid on ilmunud ka eesti ajakirjanduses: Õhtulehe, Postimehe, Eesti Ekspressi erilehed, Baltic Guide ja kohalikud ajalehed.

- 4) 2011. aasta lõpus valmis [uus maakonna turismiarenduskava 2012-2016](#), kuhu oli kaasatud mitmeid eksperte erinevatest valdkondadest. Arengukava tõlgiti ka inglise keelde.
- 5) Alates 2011. aasta lõpust on saadaval uus tehniline võimalus, esimene Eesti turisminduse kohta tasuta allalaaditav lahendus *Apple Store'ist* ja *Android Marketist*, mis kajastab Lääne-Eesti turismiinfot. Avalikult kasutatav nii wifis kui online'is alates detsembrist 2011, kus tuuakse välja objektid, mis hetkel lähedusse jäävad. Projekt sündis koostöös Soome ja Rootsiaga.
- 6) Läänemaa Turism jätkas elektrooniliste infokirjade koostamist. Eesmärgiks on sihtkoha tutvustamine ja ettevõtjate (soodus)pakkumiste levitamine lõpptarbijale jt huvilistele. Elektroonilised infokirjad on suunatud siseturule ja need saavad kõik ettevõtte andmebaasis olevad kontaktid, sh reisikorraldajad, teised turismiinfokeskused, edasimüüjad ja EAS. 2011. aasta alguses valmisid ka kaks välisturule suunatud infokirja (soome ja läti keeles), mille said messil korjatud kontaktisikud.
- 7) Ühisturunduse huvides kasutatakse jätkuvalt sotsiaalset meediat Flickr, Twitter ja Facebook'i kontodel. Viimase populaarsus on kasvanud kõige rohkem.
- 8) Igapäevaselt tegeleb Haapsalu TIK puhkaeestis.ee/visitestonia.com kodulehele info sisestamise-uuendamisega ja ettevõtjate nõustamisega info sisestamisel. Enamik objekte on tõlgitud inglise, saksa, rootsi, soome, vene ja läti keelde. EAS-iga on loodud maakonnateemalised sisulehed.

Hetkel on haldamisel 475 objekti, nendest:

- majutusasutusi 76;
  - muuseumisid ja galeriisid 24;
  - toitlustusasutusi 57;
  - aktiivse puhkuse pakkujad 89.
- 9) 2011. aasta oktoobris sai Haapsalu TIK uued ruumid, millega seoses on paranenud infomaterjalide väljapanek. Uus müügisüsteem koos soetatud tehnikaga ja kaardimakse võimalus võimaldavad tagada kiirema ja parema teeninduskvaliteedi. Renoveerimistöode käigus paigaldati 3 puuetundlikku infoterminali, üks Haapsalu TIK maja külge ning teised Nõvale ja Lihula valda Penijõe. Terminalides on 24h info saamise võimalus.

10) 2011 aastal valmisid erinevad maakonna [infotrükised](#):

- Läänemaa turismiinfokaart (*ENG*);
- maakonna kultuuripuhkuse trükised, mis sisaldavad iga valla tähtsamaid objekte (*FIN/SWE/RUS/ENG/EST*);
- maakonna kultuurikava (*ENG, EST, FIN, RUS*);
- Põhja-Läänemaa (Nõva, Noarootsi, Taebla, Oru) 2 erinevat infokaarti – majutus, toit, vaatamisväärsused (*EST*);
- Loodusturismi trükis (*ENG*);
- Läänemaa kirikute trükis (*EST/ENG*).

KOOSTÖÖ

Osalemine MTÜ Lääne-Eesti Turism tegevuses. Tegemist on nelja maakonna turismiühendusega, mis tegeleb jõulisemalt just välisurgudele suunatud turundusega. Lõppjärgus on Lääne-Eesti ühine trükis (*ENG, SWE, GER, RUS*). Läänemaa Turism andis sisendi Lääne-Eesti Turismi uuele kodulehele.

Läänemaa Turismi juhataja on kaasatud maakonna arendusstruktuuri. Seda juhib maavalitsus. Juhataja kuulub maakonna arenduskotta, mis seirab maakonna arengustrateegia täitmist ning vastutab ja annab aru turismiarendukava elluviimise eest.

Koostöö aluseks on infovahetus. Läänemaa Turism haldab elektroonilisi liste (liikmed, majutusasutused, toitlustus, reisikorraldajad-edasimüüjad jne). Liikmed saavad regulaarselt infot, neil on ka võimalus ise kasutada loodud kanaleid. Lisaks on tehtud ka liikmetele suunatud infokirjasid koos informatsiooniga tegevustest ja ka ülevaateid turismistatistikast. Liikmetele toimusid eelmise aasta numbril sees neli huvitavat üritust:

- 1) novembris 2-päevane õppereis Pärnumaale;
- 2) Raul Rebase koolitus „Oma lugu“;
- 3) *Interreg Quadruple* raames 2 reisi (Nordtälje, Hiiumaa).

Positiumi külastajate uuring 3 aastat 2008-2010, Pärnu kolledž, analüüs saadaval liikmetele.

Osalemine EAS-i töögruppides (loodus, kultuur jne), pidev suhtlus TIK koordinaatori, tootearendus- ja turundusosakonnaga. Regionaalsete loodumarsruutide koostamine .

PROJEKTID

EAS projekt Haapsalu ja Läänemaa kultuurisihtkoht 2010–2013. Lepingud sõlmitud tegevusteks: uus turismiinfoportaal, maakonna filmiklipid, maakonna turismitrükised.

Uus maakonna turismiarendukava 2012–2016 projekti *Interreg Quadruple* raames. Projekti oli kaasatud mitmeid eksperte erinevatest tegevusvaldkondadest. Arengukava tõlgiti ka inglise keelde.

Arengukava arutelu

Mobiguide tutvustus

12.2. Haapsalu Turismiinfokeskuse (TIK) poolt teenindatud kliendid 2011. aastal

MAAKONNA TURISMIINFO ANDMINE

1. Haapsalu Turismiinfokeskus ja MTÜ Läänemaa Turism büroo kolisid Karja tn 15 uutesse ruumidesse. EAS investeringutoetuse abil renoveeriti ruumid, soetati uus tehnika ning maakonda paigaldati 3 puutetundlikku terminali, kust saab 24h infot.
2. Infomaterjalide jagamine liikmetele ning teistele Eesti turismiinfokeskustele. Materjalide saatmine läbi EAS-i ja Välisministeeriumi saatkondadesse ja EAS-i välisesindustesse.
3. Maakonna turismiinfo andmebaasi haldamine ja andmete kontrollimine.
4. Külastatavuse statistika korjamine, võrdlemine ja edastamine liikmetele.
5. Klientide teenindamine, infopäringutele vastamine, ajakirjanduse päringutele vastamine (vahelehed Suvitaja/Talvitaja jm).

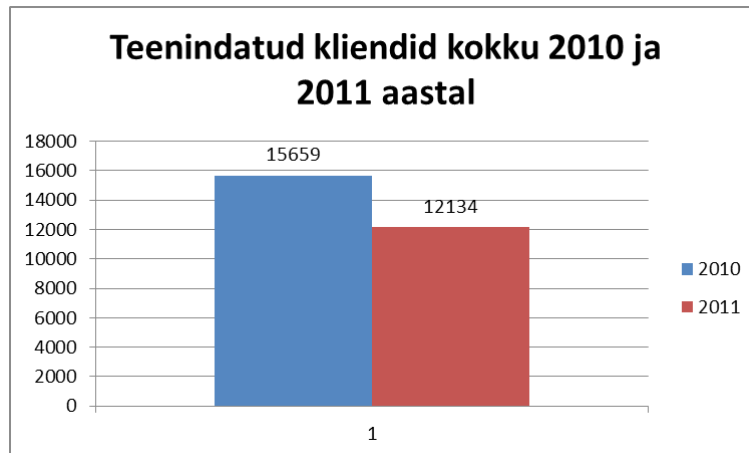
Statistika

Haapsalu Turismiinfokeskuse statistika 2011. aasta võrdluses 2010. aastaga

Statistika on kogutud Haapsalu Turismiinfokeskuses terve aasta vältel (jaanuar kuni detsember). Statistika ei hõlma piletiostjaid.

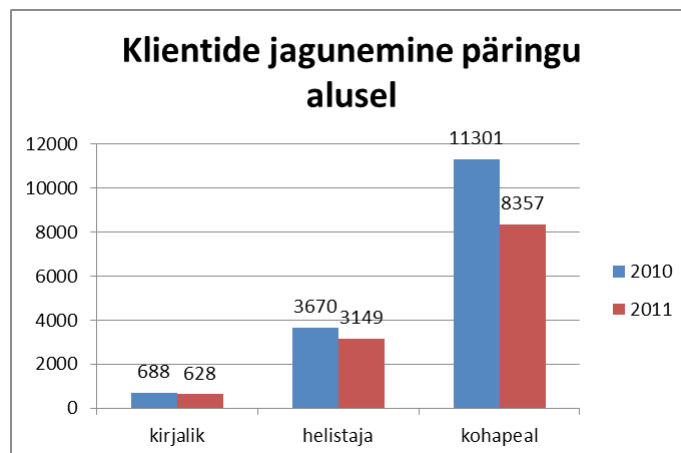
2011. aastal teenindas Haapsalu TIK kokku 12 134 klienti, jooniselt 1 on näha et see on võrreldes 2010 aastaga 23% vähem. Statistikaameti andmetel (vt allapoole) on majutatute arv võrreldes 2010. aastaga pigem kasvanud. Seega TIK külastatavus on vähenenud ilmselt selle tõttu, et turismiinfo Läänemaa kohta on olnud kättesaadav nii internetis (näit uus www.visitestonia.com lahendus) kui ka paberandjal (aktiivne töö trükiste levitamisel). Seega on enne reisi saadud info olnud piisavalt põhjalik, et pole olnud vajadust TIKi otseselt külastada. Ka tuleval aastal võib külastatavus väheneda, sest 2011. aasta sügisel paigaldas

Läänemaa Turism maakonda 3 infoterminali (Haapsalusse, Penijõe ja Nõvale), kust saab tasuta lehitseda www.visitestonia.com kodulehte ning vaadata bussiaegasid.

Joonis 1. Haapsalu TIK teenindatud kliendid kokku 2010. ja 2011. aastal

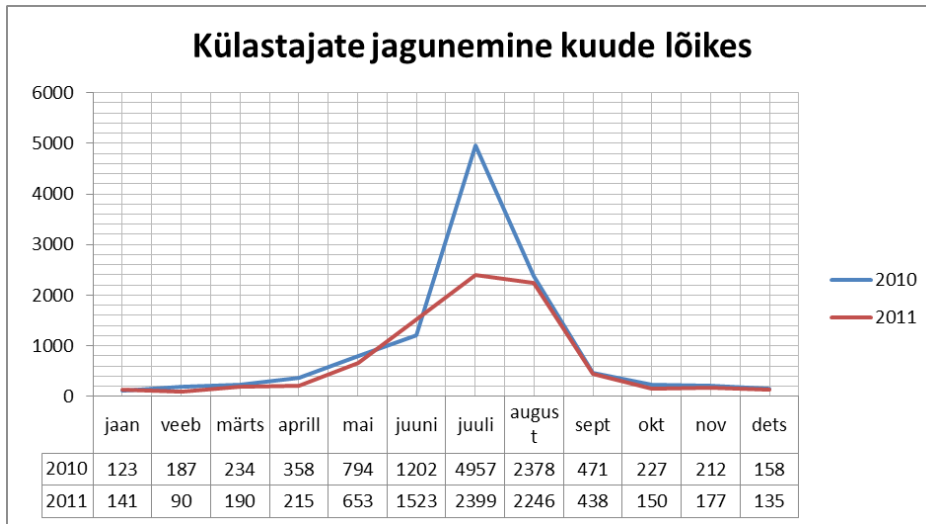
Haapsalu TIK teenindatud klientide koguarvu moodustavad kohapeal käinud kliendid, kirjalikud päringud ning helistajad. Kohapeal käinud klientide osakaal kogu teenindatud klientide arvust oli 2011. aastal 69%, 26% moodustasid helistajad ja 5% kirjalikud päringud. 2010. a oli kohapeal käinute osakaal vastavalt 72%, helistajad 23% ja kirjalikud päringud samamoodi 5%.

Joonis 2. Haapsalu TIK teenindatud klientide jagunemine saabumise päringu alusel

Kui vaadelda eraldi kohapeal käinud klientide ehk TIKi küllastajate arvu muutusi kuude lõikes, näeme jooniselt 3, et 2011. aastal külastas Haapsalu TIKi rohkem kliente võrreldes 2010. aastaga ainult jaanuaris (18 klienti) ja juunis (321 klienti). Kõikidel teistel kuudel on küllastatavus olnud väiksem. Eriti märgatav vahe on juulis, kus 2011. aastal teenindas Haapsalu TIK 2558 klienti vähem võrreldes 2010. aasta juulikuuga. Aprillis ja oktoobris võis küllastatavus väheneda ka seetõttu, et TIK oli mingil perioodil kolimise tõttu suletud.

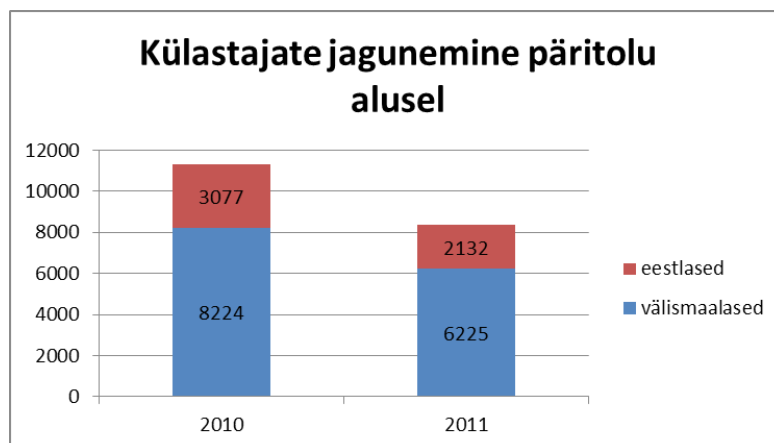

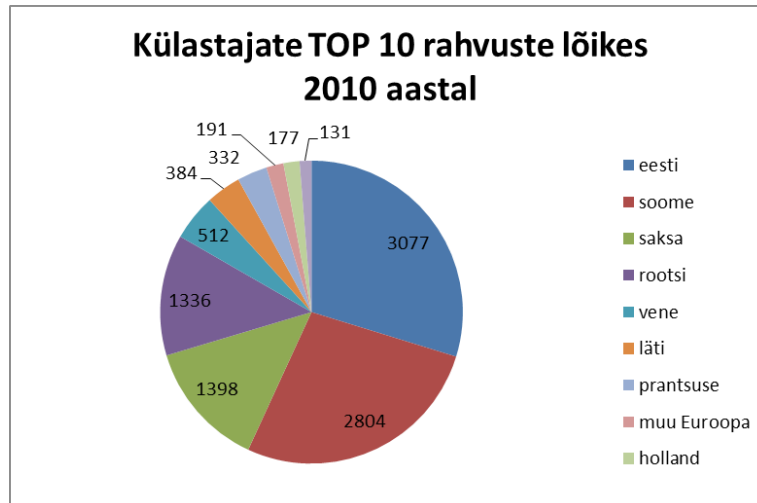
Joonis 3. Haapsalu TIKi küllastajate jagunemine kuude lõikes

Küllastajate jagunemisest nende päritolu alusel näeme jooniselt 4, et võrreldes 2010. aastaga on 2011. aastal väheke suurenenud välisküllastajate osakaal võrreldes eesti sisereisijaga (2011. aastal 75% välisküllastaid, 25% eestlasi). 2010. aastal olid vastavad arvud: välisküllastajaid 73% ja eestlastest küllastajaid 27%.

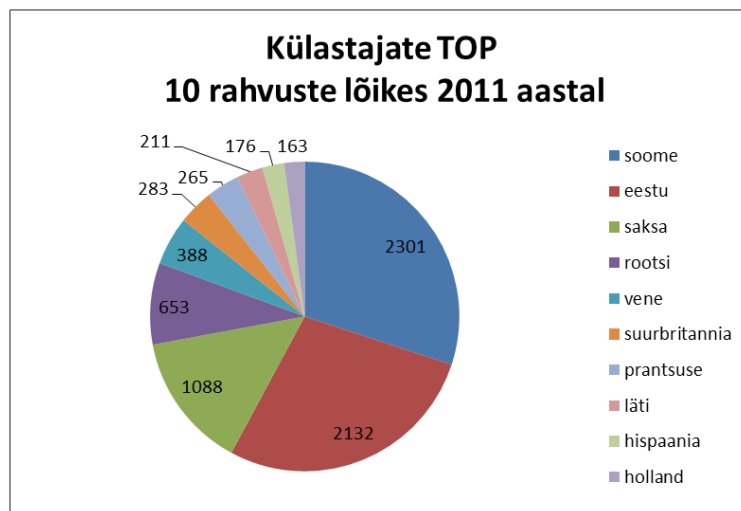
Joonistelt 5 ja 6 näeme küllastajate TOP 10 rahvuste lõikes. 2010. aasta esiviisikusse kuulusid Eesti, Soome, Saksa, Rootsi ja Vene turistid. 2011. a on muutunud esimene ja teine koht, positsioonid on vahetanud Eesti ja Soome, ehk siis esiviisik näeb välja selline: Soome, Eesti, Saksa, Rootsi ja Vene. Teiste rahvuste kohta võib öelda, et võrreldes 2010. aastaga on 2011. aastal oma positsiooni kaotanud Läti (kukkunud 6. kohalt 8. kohale), kõrgema positsiooni on aga saavutanud Suurbritannia ja Hispaania, kes 2010. aasta TOP 10 välja jäid.

Joonis 4. Haapsalu TIKi küllastajate jagunemine nende päritolumaa alusel

Joonis 5. Haapsalu TIKi külastajate jagunemine rahvuste lõikes 2010. aastal

Joonis 6. Haapsalu TIKi külastajate jagunemine rahvuste lõikes 2011. aastal

Peamised küsimused:

- 1) linna kaart ning vaatamisväärsused;
- 2) majutuse soov;
- 3) kus süüa;
- 4) praamiajad;
- 5) üritused.

Statistikaameti andmetel (vt tabel 1) kasutas 2010. aastal majutusettevõtete teenuseid Läänemaal 64 373, 2011. aastal aga praeguse seisuga 61 607 turisti (hetkel puuduvad andmed detsembrikuu kohta). Seega võib seis üsna tasavägine olla. Vaata täpsemate arvude nägemiseks tabelit 1.

Tabel 1. Majutatute arv kuude lõikes Lääne maakonnas

	Jaan	Veebr	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dets
2010	2958	2503	3380	4007	5599	8261	11045	9003	5321	5112	3563	3621
2011	2722	3289	3875	3921	4733	7301	12425	9825	4743	5013	3760	..

Allikas: Statistikaamet

Statistikaameti andmetel (tabel 2) kasutas 2011. aastal majutusettevõtete teenuseid Lääne maakonnas 31 639 siseturisti, mis on ligi 4000 majutatut vähem kui mullu, siinjuures tuleb silmas pidada seda, et detsembri andmed on puudu. Välisturiste aga saabus Statistikaameti praegustel andmetel rohkem kõigist peamistest turismipartnerriikidest nagu Soome, Rootsi, Saksamaa, Venemaa.

Tabel 2. Majutatud Lääne maakonnas elukohariigi järgi

	2010	2011
Elukohariigid kokku	64 373	61 607
Eesti	35 633	31 639
Soome	22 274	22 488
Rootsi	1 503	1 868
Saksamaa	1 320	1 496
Venemaa	543	800
Läti	832	658

Allikas: Statistikaamet

Majandustegevuse registri andmetel on Läänemaal registreeritud 80 majutusettevõtet. Nendest vaid osa saab oma majutusstatistikat Eesti Statistikaametile. Seetõttu näeme tabelist 3, et 2011. aasta jooksul oli Statistikaametile teadaolevalt külastajatele avatud 35–51 majutusettevõtet. Täidetud oli keskmiselt 39%. 2010. aastal oli tubade täitumus keskmiselt 40%. Ööpäeva keskmine maksumus nii 2011. kui 2010. aastal oli 18 EUR,

Tabel 3. Majutumine Lääne maakonnas

		Jaan	Veeb	Märt	April	Mai	Juun	Juuli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dets
2010	Majutuskohad	29	31	30	35	40	47	47	48	38	35	32	32
	Toad	461	468	466	501	562	613	740	743	549	519	499	505
	Voodikohad	102 0	1034	1032	1139	127 4	144 1	165 1	165 4	127 4	117 9	112 4	113 0
	Tubade täitumus, %	23	36	37	45	45	43	52	44	44	46	41	29
	Voodikohtade täitumus, %	20	25	31	36	38	39	53	42	36	40	33	25
	Ööpäeva keskmine maksumus	15	21	18	20	19	19	18	17	18	18	19	19
2011	Majutuskohad	35	36	36	38	44	51	51	51	37	36	36	..
	Toad	522	521	527	539	597	747	734	733	548	531	532	..
	Voodikohad	117 8	1176	1202	1265	145 1	169 4	169 7	169 9	129 3	122 3	122 9	..
	Tubade täitumus, %	22	32	35	39	37	34	53	44	46	48	37	..
	Voodikohtade täitumus, %	19	27	30	33	31	31	52	43	37	39	30	..
	Ööpäeva keskmine maksumus	16	15	16	18	21	21	20	19	18	17	19	..

Allikas: Statistikaamet

Detailsemad andmed on avaldatud statistika andmebaasis <http://www.stat.ee/andmebaas>

13. NOORSOOTÖÖ

Riiklikku ja regionaalset noorsoopoliitikat koordineerib Lääne maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosakond. Lääne maavalitsus koordineerib noorsootööd ja noortekeskuste tegevust maakonnas ning viib läbi projektikonkursse, mille kaudu saavad noortekeskused paremini ja

tõhusamalt korraldada oma tegevust. Samuti toetab maavalitsus Läänemaa noortekogu tegevust ning noorteinfo töö korraldamist. Maavalitsuse noorsootöö nõunik konsulteerib noorsootööküsimustes omavalitsusi, noorteühendusi, noortega tegelevaid mittetulundusühinguid (MTÜ), noortekeskusi ja küsimustega pöörduvaid noori. Noorsootöö korraldamine omavalitsuste lõikes on väga erineva tasemega. Üldjuhul korraldavad kohalikes omavalitsustes noorsootööd erinevate valdkondade spetsialistid, tavapäraselt haridus- või sotsiaalnoõnikud, kellele tegelemine noortega on väike lõik põhiülesannete täitmise kõrval.

Lääne maakonna noorsootööd on korraldatud juba aastaid maakonna strateegilisi eesmärke järgiva noorsootöö arengu- ja tegevuskava alusel. 2009.–2015. aasta arengukava eesmärk on noorsootööle paremate eelduste loomine ning noorsootöö areng maakonnas.

Vaatamata noorte arvu vähenemisele on maakonnas mitmeid tegutsevaid noorteühendusi ja liikumisi. Läänemaal tegutseb 10 noortekeskust. Noorte teavitamise ja nõustamisega tegeleb Läänemaa Laste ja Noorte Nõustamiskeskus. Välja on töötatud Läänemaa laste ja noorte teavitamise ja nõustamise arengusuunad. Noorte omavahelist koostöövõrgustikku ja noorte algatust koordineerib Läänemaa Noortekogu. Läänemaa Noortekogu arengukava sai valmis 2010. aasta lõpuks ja näeb ette tegevusi noorte osaluse valdkonnas aastatel 2011–2013. Tegutsevad noortevolikogud on Noarootsis, Haapsalus, Ridalas, Taeblas ja Martnas. Haapsalu politseijaoskond korraldab mitmesugust alaealistele suunatud preventiivset tööd. Omavalitsused korraldavad noorte töökasvatust ja rahvusvaheline noorsootöö toimib ka põhiliselt omavalitsuste tasandil.

Vähemalt neli korda aastas käib koos noorsootöö teemakoda. Noorsootöö teemalist infot leiab Läänemaa Noorteportaalist.

Suurenenud on kolmanda sektori roll maakonna noorsootöös, noortele pakutakse igas omavalitsuses nii sportlikku kui kultuurilist tegevust. Tähtis on spordiklubides noortega tehtav töö.

Valdkonna suurimad probleemid on noorsootöö tegijate vähesus ja ülekoormatus teiste tööülesannetega, info levik tegijatest väljapoole ja noorte omaalgatuse vähesus.

Lähiaastatel jätkub suundumus, kus noorte ootused uutele teenustele suurenevad. Eeldatakse kvalifitseeritud noorsootöötajaid, kvaliteetseid koolitusi, noortele suunatud infot. On täheldatav noorte vähene omaalgatus ja aktiivsus. Tulenevalt probleemidest on võetud suund toetada enam ennetustegevusi noorte hulgas, rakendada erinevaid koostööprojekte ning korraldada koolitusi, et tõsta noorte teadlikkust ja õhutada aktiivsust.

Meenutusi 2011. aastal toimunud suurematest ettevõtmistest

Tööd alustas Läänemaa noorteinfo töötaja

Selleks, et Läänemaa noored leiaksid kiiresti ja lihtsalt üles nende jaoks huvitava info, alustaski tööd Läänemaa noorteinfo töötaja, kelleks on Piret Konsap.

Me elame infoühiskonnas. Iga päev jõuab meieni suur hulk teavet televisioonist, internetist, ajalehtedest, aruteludest teistega jne. Suur ei ole mitte ainult infohulk, suured on ka selle edastamise võimalused. Üheks peamiseks infoallikaks on tänapäeval internet, kus teavet on palju ja see on ka kiiresti kättesaadav. Kuidas aga orienteeruda kogu selles infotulvas ning leida üles just see, mida otsitakse?

Selleks, et Läänemaa noored leiaksid kiiresti ja lihtsalt üles nende jaoks huvitava info, alustabki tööd Läänemaa noorteinfo töötaja, kelle põhiliseks tööülesandeks on Läänemaa noorteinfo kajastamine Läänemaa Noorteportaali kaudu. Läänemaa noorteinfo töötajana asus tööle Piret Konsap, kes soovis koostöös kohalike omavalitsuste, koolide, huvijuhtide, noorsootöötajate ja loomulikult Läänemaa noorte endiga edastada kiirelt ja asjakohaselt noori puudutavat teavet.

Vabatahtlikuna Sitsiilias Foto: erakogu (<http://noor.laanemaa.ee>)

Piret endast: „Olen küll sündinud Tallinnas aga kogu oma teadliku elu elanud Haapsalus. Õppinud olen Haapsalu gümnaasiumis ning seejärel Tartu Ülikoolis eripedagoogika erialal. 2005. aastal asusin tööle Haapsalu linnavalitsusse sotsiaal- ja tervishoiuosakonda kooli sotsiaaltöötajana. Seda tööd tegin ligi viis aastat, kuni otsustasin lõpuks teoks teha ühe oma unistustest – elada mõnda aega Itaalias. 2010. aastal töötasin kuus kuud vabatahtlikuna rahvusvaheliste noorteprojektidega tegelevas Sitsiilia noorteorganisatsioonis ArciStrauss. Enne Itaaliasse minekut jõudsin läbida Euroopa Noorte Info ja Nõustamise Agentuuri ERYICA poolt korraldatud noorteinfo töötajate baaskoolituse. Lisaks oma igapäevasele tööle olen olnud vabatahtlik nõustaja ja juhatuse liige noorte internetinõustamisportaalil Lahendus.net ning vabatahtlik Läänemaa mentorlusprogrammis. Ka hetkel jätkan vabatahtlikku tegevust, osaledes Haapsalu vabatahtlike tugiisikuna Läänemaa vabatahtlike võrgustiku loomisel. Vabal ajal meeldib raamatuid lugeda, et leida sõnu oma mõtetele ja tunnetele ning eneseväljenduseks kasutan joonistamist ja maalimist. Mind huvitab ühiskonnas toimuv ning ma pean tähtsaks aktiivseks kodanikuks olemist.“

Läänemaa noortefoorum Ristil läks korda

Läänemaa noortefoorumi MEIE „Noored ja tööturg“ toimumisest Ristil on aeg kokkuvõtteid teha. Sellel aastal arutleti tööturu ja töötuse teemadel. Noored valisid kolmest töögrupist endale kaks meelepärasemat. Teemadeks olid CV koostamine (video-CV tegemine), karjäärinõustamine ja töövestlusel osalemine.

Tagasisidest selgus, et kõige enam meeldis osalejatele Olger Tali töögrupp karjääri planeerimisest, kus räägiti sellest, et karjääri tegemiseks ei ole ilmtingimata kõrgharidust vaja ja et kõrgharidusse investeerimine üldplaanis ei ole sugugi kallis. See annab sulle kordades rohkem tagasi.

Mõned poisid said valmis ka enda video-CV, mille üle nad uhked olid ja mis peagi youtube.com lehele üles pannakse.

Töövestluse töögrupis õpiti tundma erinevaid töövestluse liike ja arutleti vestlusel osalemise plusside-miinuste üle. Praktiseerida said noored vähe, aga juba on kõigile selles töögrupis osalenutele saadetud ka teemat kinnistav materjal.

Hommikused peaesinejad olid Anni Kuller Eesti Noorteühenduste Liidust, kes rääkis enda edu(elu)loo ja tegi seda väga huvitavas vormis, jutustades muinasjuttu. Sellega olid kõik osalejad väga rahul ja kiitsid Annit huvitava esinemise eest. Teiseks esinejaks oli CV koostamise grupijuht Liis Kuusk, kes rääkis kõigile stardiplatsi projektist (www.stardiplats.ee). Osalejad leidsid, et ka Liis oli väga huvitav esineja, kes suutis ennast kuulama panna.

Õhtul esines Haapsalus poistest koosnev noortebänd Limelight, kes publikule väga hästi peale läksid. Neile tekkis lava ette lausa fännisektor ning neilt küsiti hiljem esinemisaegu, et saaks uuesti kontserti kuulata.

Foorumil osalejad said palju kaasa mõelda ja rääkida ning nende teadmistepagas on foorumilt lahkudes kordades suurem.

Virgutusvõimlemine grupitööde vaheajal Foto: Ülle Lass

Läänemaa noorte infomess „Oma rada“

4. märtsil otsisid sajad Läänemaa noored Haapsalu gümnaasiumis oma rada ehk juba neljandat korda toimus Läänemaa noorte infomess „Oma rada“.

Märtsikuu esimesel reedel olid Haapsalu gümnaasiumi kolmandale korrusele end mahutanud parkümmend Eesti kõrg- ja ametikooli. Üldiste õppimisvõimaluste tutvustamise kõrval jagasid õppeasutused ka praktilisi kogemusi. Tartu tervishoiukõrgkool õpetas, kuidas veenist verd võetakse, seda siiski mulaaži peal. Haapsalu kutsehariduskeskus valmistas kohapeal martsipani ning Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskool näitas põgusalt sepistamise telgitaguseid. Välismaal õppimise võimalusi oli tutvustamas *Dream Foundation*.

Lisaks olid ennast näitamas ka neli Läänemaa gümnaasiumi. Haapsalu gümnaasiumi tõmbenumbriks olid värskelt kohapeal valmivad vahvlid, mida oli kaasakiskuva laulu saatel hea nosida. Noarootsi gümnaasium tõmbas endale tähelepanu oma kuningriigi õukonnaga ning Haapsalu Wiedemanni gümnaasiumi boksis sai jälgida kokkuvõtvat videot kooli tegemistest.

Noorteorganisatsioonidest olid kohal kodutütred ja noorkotkad, Haapsalu noorte huvikeskus W4 ning Läänemaa Noortekogu. Vabatahtliku tegevuse kohta jagas infot alles värsked Läänemaa Vabatahtlike Keskus.

Oma raja leidmisel toetasid noori rahaliselt Euroopa Liidu tõukefondid, korralduslikult Läänemaa Laste ja Noorte nõustamiskeskus, ruumide osas Haapsalu gümnaasium ning nõu ja jõuga Läänemaa Noortekogu ja mitmed tugiõpilased.

Ürituse lõpetas korraliku müristamisega ansambel Limelight ning Läänemaa Noortekogu küpsetas vahvleid veel viimastele väikestele soovijatele tükk aega pärast seda, kui koristaja aula põrandalt viimased oma raja otsijate jalajäljed oli pühkinud.

Läänemaa noored toodavad ise uudiseid

2010. aastal alguse saanud Läänemaa meediavõrgustik koondab taaskord maakonna meediahuvilised noored kokku, et ka kohalikud noorteuudised jõuaksid avalikkuseni.

Eestis ainus omalaadne erinevate omavalitsuste noortest koosnev meediavõrgustik õpetab pea kahtekümnet osalist uudiseid leidma ja koostama. Lisaks saavad noored ülevaate teistest ajakirjanduslikest žanritest ja meediaga suhtlemisest.

Noorte meediakoolitus

Foto: Kelli Seiton

Noorte meediavõrgustiku eesmärk on tuua kohaliku tasandi noorteuudised avalikkuseni. “Maakohtades ja erinevates koolides toimub nii palju põnevaid asju, millest mujal väga vähe teatakse,” ütles koolitaja Kelli Seiton, “meediavõrgustiku liikmed kirjutavadki oma kodukohas toimuvast, et info liiguks altpoolt üles.”

Meediavõrgustiku esimene kohtumine toimus 2010. aasta novembris. 2011. aasta jooksul toimus veel neli täiendkoolitust, neist esimene 24. märtsil Haapsalus. Esimesel kohtumisel õppisid noored uudise põhitõdesid, intervjuerimist ja selle ajal märkmete tegemist, samuti vaadati pressifotosid ja olemuslugusid.

Meediavõrgustikuga liituma on oodatud kõik kirjutamis- ja meediahuvilised noored, selleks tuleb ühendust võtta Kelli Seitoniga, aadressil kelliseiton@gmail.com.

Noorte meediavõrgustik on loodud Läänemaa noorte infovajaduse projekti raames, mis on rahastatud Leader programmi poolt.

Läänemaa koolides on TORE

Haapsalu gümnaasiumi, Nõva põhikooli, Noarootsi kooli, Haapsalu Nikolai kooli ja Oru kooli õpilased osalesid 1.–3. märtsil Nõva põhikoolis TORE põhikoolituse teises etapis. Esimene etapp toimus 18.–20. jaanuaril Oru koolis. Koolitajateks on olnud Ülo Vihma ning Pille Kuldkapp. Projekti on aidanud ellu kutsuda Lääne maavalitsuse noorsootöö spetsialist Ülle Lass.

TORE ehk Tugiõpilaste Oma Ring Eestis on liikumine, mille eesmärgiks on koolikeskkona parendamine tugiõpilastegevuse kaudu. Eestis on tegutsetud aastast 1996 ja tänaseks tegutsetakse ligi 70 koolis. Torekad arendavad koolis põhiliselt kolme suunda: tugiõpilaste (TORE noorte) endi toimetulek, abi eakaaslastele (ka õppimine noorelt noorele põhimõttel läbi koolisiseste laienemiskoolituste), õpilaste ja täiskasvanute vaheline koostöö. Rohkem infot TORE kohta: www.tore.ee.

Selleks, et TORE kooliks saada, tuleb läbida põhikoolitus. Koolitus koosneb kolmest kolmepäevasest koolitusmoodulist. Koolitusel osalevad üldjuhul igast koolist üks tulevane TORE juhendaja ja kolm õpilast. Esimesel kolmel koolituspäeval õpitakse tundma ennast ja TORE organisatsiooni. Räägitakse mis on TORE ja kes on torekas. Määratletakse ja klassifitseeritakse koolielu probleeme. Õpitakse aktsepteerima ennast ja teisi just sellistena nagu me oleme. Esimese koolitusetapi eesmärgiks on luua TORE meeskond ning õppida käsitlema probleeme. Kõigeks selleks võetakse läbi sellised teemad nagu rollid elus, tugiõpilastegevuse võimalused koolikeskkonna parendamisel, tugiõpilaste roll koolikeskkonnas, tugiõpilaste omadused, tugiõpilaste olulised väärtused, inimeste erinevused ja sarnasused, empaatiavõime ja sallivus, positiivne mõtlemine ja palju muud.

TORE koolituse teises etapis on teemadeks edu ja ebaedu, hirm ja julgus, TORE partnerid, milleks ja kellega koostööd teha, tegeldakse konfliktide ja hoiakutega, õpitakse ei ütlemist ning psühholoogilisi piire ja palju muud huvitavat ning tugiõpilastele vajalikku.

Lisaks kõigele sellele osalesid Läänemaa tulevased torekad Nõva põhikoolis toimunud sõbrapäeva diskol.

Enne käesoleva õppeaasta lõppu tuleb läbida veel ka kolmas etapp ning siis peaks iga kooli meeskond olema valmis oma koolis uusi torekaid koolitama ja oma kooli TOREdaks tegema.

T-Stuudio näitas Koolitantsul taset

Haapsalu tantsustuudio T-Stuudio sai üleriigilisel tantsufestivalil Koolitants 2011 auväärse nominendi tiitli.

T-Stuudio võitis Eesti-teemaliste tantsude kategoorias nominendi tiitli tantsuga "Säbrun tidruku".

Tantsu seadis Annika Viibus. Esinesid Triin Õunapuu, Ketelin Suurküla, Margit Paat, Saskia Laitamm, Karita Kärmet, Kaari Mulk, Grete Grauberg, Laura Talve ja Janelle Koel.

Koolitantsu eelvoor toimus veebruaris Salme Kultuurikeskuses, kus võistlesid omavahel Tallinna, Raplamaa ja Läänemaa tantsugrupid. Läänemaalt osales T-Stuudio, kes võistles neljas kategoorias kuue tantsuga.

T-Stuudio võistles estraaditantsu kategoorias tantsudega "A.I.P." ja "Kood nr 92", vabatantsu kategoorias tantsudega "Rutiin naerab viimasena" ja "Sotsiaalne introvert", Eesti teemaliste tantsude kategoorias "Säbrun tidruku" ja showtantsu kategoorias tantsuga "Passime peale, et keegi ei passiks".

Finaalkontserdile Nokia kontserdimajja pääses T-Stuudio kahe tantsuga "Rutiin naerab viimasena" ja "Säbrun tidruku".

Haaknõela juubelilaval astuvad üles noored üle Eesti

16. aprillil näitasid Läänemaa koolinoorte moeürituse Haaknõela laval oma põnevaid ideid noored üle Eesti, enim osales gümnaasiste.

Haaknõela juubeliürituse laval osales tänavu 12 meeskonda, lisaks Läänemaa noortele tulid lavale ka Tartu, Nissi ja Hiiumaa noored. Enim osales gümnaasiumi- või kõrgkooliõpilasi. „Tundub, et tuleb kõva konkurents, kuna kohal on ka mitmed eelmiste aastate võitjad,“ hindas korraldaja Kadi Lass.

Esmakordselt võistlesid osalejad üritusel kahes vanuserühmas, millest noorema alumine piir oli kaheksas klass. „Kuna ka kõrgkoolinoored on õppivad noored, siis leidsime, et on ebaaus, kui samade tingimuste järgi hinnatakse väga suurte vanusevahedega noori,“ ütles Lass, kelle sõnul ürituse eesmärk on siiski pakkuda noortele lavakogemust ja koostegemise rõõmu.

Haaknõela üldvõitjaks võib saada aga mõlema vanuserühma võistkond. „Näiteks eelmisel aastal võitsid väga noored tüdrukud endast vanemaid ja just seetõttu, et nende kolleksioon oli kvaliteetne ja tegijate nägu,“ ütles korraldaja Kelli Seiton.

Foto: Paula-Marit Leiumaa

Korraldajate sõnul hindabki žürii enim kvaliteeti, aga ka leidlikke ideid ja kolleksiooni koostämngu. „Haaknõela eripärana on hästi tähtis ka just see, et esinemisel oleks sisu, mis on kooskõlas lavalise liikumisega,“ lisas Seiton.

Foto: Paula-Marit Leiumaa

Haaknõelal, mille teema oli „Tänapäeva muinasjutt“, nägi peale uute kollektsioonide ülevaadet ka kümnest möödunud aastast. Näitusel „Kümme aastat mu muinasjutulist Haaknõela“ oli väljas fotosid laval ja selle taga toimunust, aga ka stiilinäiteid põnevamatest kostüümidest.

Haaknõel on koolinoorte moeüritus, kus oma kollektsioonidega võivad osaleda kõik õppivad noored. Lisaks kollektsioonidele on laval ka muusikalised vahepalad. Haaknõel toimus 16. aprillil kell 19 Haapsalu Kultuurikeskuses.

Wiedemanni gümnaasiumi õpilased võidutsesid filmifestivalil

Pea kõik Läänemaa 6. filmikonkursi preemiad läksid Haapsalu Wiedemanni gümnaasiumi (HWG) õpilastele, kool pälvis žüriilt Läänemaa aasta filmikooli tiitli. Näitleja-, režii- ja peapreemia viis koju film „Hehee!“.

Filmikonkursi kaheksast filmist viis olid esitatud HWG poolt ning kool saavutas kaks näitlejapreemiat – esimese ja teise koha, tulevikulootuse ning parima režii auhinna. Žürii sõnul paistis silma, et koolis on toimekad õpilased ning head juhendajad.

Haapsalus toimunud konkursi lõppüritusel viis peapreemia ja ka lisaauhinna parima režii eest koju film „Hehee!“, mis oli žürii sõnul professionaalselt tehtud ning ka humoorikas. „Hea maitsega tehtud film,“ leidis näitleja Andrus Vaarik ning kiitis ka fantaasiarikast lähenemist ja noorte näitlejatööd.

Eriti paistis just tabavate lausete tõttu žüriile silma Oliver Laidro, kes filmis kõrvapõletikku kurtis ning koos sõbraga aevastust kinni hoidis.

Teise näitlejapreemiaga pärjati Sten Simulaski, kes filmiga „Tähetolm“ ka konkursi teise preemia võitis. Nii Simulaski kui ka filmi puhul hindas žürii erinevate plaanide oskuslikku kasutamist ning muusikavalikut.

Wiedemanni gümnaasiumi seitsmenda klassi noored pälvisid eriauhinna Tuleviku tegijad filmiga „Edgar ja arvuti“. „Kiirabionu oli filmis vägev ja laulatus ka,“ ütles žüriiliige, Läänemaa Noortekogu esindaja Jana Bendel, kelle hinnangul oli film vaimukas ja selge sõnumiga, „kindlasti tulevikus veel näeme neid poisse.“

Haapsalu kolledži tüdruku Elin Raagmaa film „Kevadpulm“ oli ainus premeeritud film, mille autor ei õppinud HWGs. „Kevadpulm“ sai preemia naiselikkuse eest. Samuti oli film omas muinasjutulises žanris väljapeetud, hindas žüriiliige, filmitudeng Reino Aedmäe.

Läänemaa Noortekogu ja Haapsalu kolledži koostöös korraldatud filmikonkurs toimus Läänemaal juba kuuendat korda ning seal osales kaheksa filmi kolmest koolist – HWGst, Haapsalu kolledžist ja Haapsalu gümnaasiumist. Filme hindasid Andrus Vaarik, Reino Aedmäe, Vilja Nyholm-Palm, Jana Bendel ja Ülle Lass.

Filmikonkurss toimus osana muinasjutufestivalist "Muinasjutuvägi" ning kandis teemat "Tänapäeva muinasjutt"

Läänemaa noorteinfo jääb noortest kaugemale

1. juunil avaldatud Läänemaa noorte infovajaduste uuringust ja seminarist selgus, et noorsootöö tegijate esitatud noorteteave ei ole noorte taset arvestav ning jääb sihtgrupist kaugemale.

Noorteinfo uuring, mille viis läbi Kadi Lass, kinnitas, et noored saavad teavet peamiselt oma lähedastelt ja sotsiaalvõrgustikest, mitte aga noorteportaalidest või noorteinfo keskustest. "Üks poiss kirjutas küsimustikku, et kui sind pole *Facebookis*, siis sind pole olemas. *Facebook* on kollane ajakiri sinu sõpradest," ütles Kadi Lass.

Peaaegu kõik küsitlusele vastanud noortest on mõne suhtlusportaali kasutajad, neist 84% just *Facebooki* kasutajad. Läänemaa noorteportaal eile *Facebooki* veel ise ei kasutanud. "Kõige tõhusam oleks arusaamine, et info levitamine ei käi nii, et täiskasvanu annab noorele, vaid et see käib noortelt noortele," lausus noorsootööd uurinud Tartu Ülikooli sotsioloog Piret Talur.

Läänemaaga seotud infokanaleist on 13–19-aastased maakonna noored enim kursis Lääne Elu paberväljaande ja Läänemaa portaaliga. Noortele suunatud Läänemaa noorteportaal ning kaks korda aastas ilmuvat noortelehte Oma Rada oskasid nimetada vaid üksikud noored, veel vähem oldi neid loetud. Uuring viidi läbi eelmise aasta novembris ja detsembris.

Noorsootöö tegijad "kärased" Läänemaa noorteinfo vajaduste teemal eile päris kõvasti! Foto: Ülle Lass

Infoseminaril nentis päeva juhtinud Urmas Vaino, kes on muuhulgas noorsootööd õppinud, et noortetöö tegijad ei ole veel teadvustanud, kus noored suhtlevad, ent selle uurimine võib olla samm paremuse poole. "Meie taju, kus kommunikatsioon toimub, on tegelikult kiviaegne," ütles ta, selgitades, et Internet on lai mõiste ja kust, kuidas ning kellelt seal informatsiooni saadakse, üsna segane.

Noorte infovajaduste uuringus osales 573 noort kõikidest Läänemaa omavalitsustest. Enim, 124 noort, osales Taeblast. Kõige vähem osalejaid, kaks noort, oli Vormsilt. Uuring on koostatud Läänemaa noorte infovajaduste projekti raames, mida toetab Leader programm ning seda saab lugeda Läänemaa noorteportaalist.

Lisaks uuringule on samal teemal käimas ka noorte Meediavõrgustik, kus iga omavalitsuse paar noort saavad meediakoolitust ning teemaga tegeleb Läänemaa noortefoorum Meie, mis toimub tuleval sügisel. Projekti lõpetab Oma Rada erinumber, mis annab ülevaate projekti tulemustest ja kokkuvõtetest.

Noorte infovajaduste uuringuga saab tutvuda:

http://noor.laanemaa.ee/images/infovajaduste_uuring.pdf

Läänemaa noorteportaal Facebookis

2. juunil avaldatud Läänemaa noorte infovajaduse uuring ja seminar leidsid, et noorsootöö tegijate esitatud noorteinfo ei ole noortega samal tasemel ning asub neist kaugel. Läänemaa noorteportaal astus esimese sammukese noortele lähemale ning läks *Facebooki*.

Kadi Lassi poolt läbi viidud noorteinfo uuringus oli üks poiss kirjutanud: "Kui Sind pole *Facebookis*, siis sind pole olemas." Läänemaa noorteportaal on nüüd *Facebookis* ning seega ka olemas ja leitav aadressilt <http://www.facebook.com/laanemaa.noorteportaal>

Juba paari *Facebookis* oldud päeva jooksul on noorteportaali kogunud hulganisti sõpru ning neid lisandub pidevalt. Lisaks Läänemaa noorteportaali enda poolt info edastamisele loodame saada infot, lugusid, pilte, arvamusi ja muud põnevat ka noortelt.

Head jagamist *Facebookis*!

Parimad õpilasfirmad on Paliverest ja Haapsalu gümnaasiumist

20. mail toimus Rannarootsi keskus Läänemaa õpilas- ja minifirmade laad ning võistlus, kus valiti parimaks minifirmaks Graftmontage Palivere põhikoolist ja parimaks õpilasfirmaks Triangle Haapsalu gümnaasiumist. Mõlema firma juhendaja oli Angela Leppik, teatas Lääne maavalitsus.

Minifirma on põhikooli õpilaste ettevõtmine ja õpilasfirmat veavad gümnaasiumiastme õpilased.

Võistlus koosnes kahest osast – tegevusaruanne ja esinemine laadal ning stendi tutvustamine Rannarootsi keskus. Võistlusel said osaleda Läänemaa koolides õppivad ning *Junior Achievemendi* arengufondis registreeritud õpilas- ja minifirmad.

Aruande hindamisel arvestati firma äritegevust, mida meeskond õppis, potentsiaalset kohta tegelikus ärimaailmas ja aruande välimust. Stendil arvestati kujundust, toote ideed ja kvaliteeti, meeskonnavaimu, müügitehnikat ja toote tundmist. Need kaks poolt andsid kokku summa, mille alusel valiti võitjad.

Žürii tööd juhtinud maavanema kohusetäitja Merle Mäesalu sõnul on ettevõtlusõppe koolides väga vajalik ja suunatud kaugemale tulevikku. "Ettevõtluse õppe eesmärk ei ole mitte otseselt teha õpilastest ettevõtjaid, vaid pakkuda õpilastele võimalust õppida ja kogeda, mida tegelikult tähendab oma firma loomine ja majandustegevuse korraldamine. Mini- ja õpilasfirmades osaledes jaotavad õpilased ülesanded: juhtimine, tootmise eest vastutamine, raamatupidamise arvestus, müügitöö jms. Neid ülesandeid täites ja vastutust jagades õpitakse koostööd ja saadakse aimu majandustegevusega kaasnevatest riskidest ning vastutusest, millised kauges tulevikus aitavad õpilasel otsustada, kas talle sobib firmaomaniku või palgatöölise roll," ütles Mäesalu.

Võistluse ja laada korraldaja oli Läänemaa Arenduskeskus, toetuse eest tuleb tänada Leader projekti ja Lääne maavalitsust.

Läänemaa noortekeskuste mitmekülgne pale

On hämar sügisõhtu. Noortekeskuse teismelised ja nooremad külastajad naudivad keskust lärmakalt. Väike poiss läheneb kavalalt noortekeskuse töötajale ja avaldab saladuse – poisid keeravad arvutitoa akna hingedelt kruvid välja. Kui noortekas kinni, tulevad salaja mängima. Plaan on alles uus ning ellu seda veel pole viidud. Nüüd kontrollib noortekeskuse töötaja lahkudes alati ka aknahinged üle.

Noortekeskuse töötaja üksi kuuekümne noorega

Läänemaa kümnest noortekeskusest kolm asub Taebla vallas. Rohelise, kollase, roosa ja sinise seinaga Taebla noortekeskuse keldriruum on korraga mahutanud ligi nelikümmend noort.

Hingata polnud hea, aga mahtus, ütleb noortekeskuse töötaja Eneli Ööpik (vasakul)

Ka teine valla noortekeskus, mis asub Paliveres, lööb külastajarekordeid – numbrid küündivad juba kuuekümmeni. „Ma ei saa ju ust lukku panna, öelda, et ära tule, ei mahu,“ räägib sealne töötaja Inga Lääne.

Mitmekümne noore eest vastutab üks noorsootöötaja. Noorsootöötaja kutsestandard lubab töötajal aga osaleda ning vastutada vaid sellistes tegevustes, mille kohta on tal teadmised, oskused ja õigus. Eelmisel sajandil vastu võetud noorsootööseadus jätab selle aspekti reguleerimata ning kuuskümmend teismelist ühe inimese vastutusele. Ja nii iga päev.

Haapsalu Avatud Noortekeskuse ehk rahvakeeli Kastani noorteka juhataja Natalja Jampolskajal on sellele oma lähenemine. „Me lepime kokku – see on, noored, teie maja,“ rõhutab Natalja, „teeme koos!“. Ta näitab uhkelt graffitiga kaunistatud maja seinal olevaid, valdavalt venepäraste nimedega nimekirju. Need on noortekeskuse hoolekogu ja noorte ümarlaua liikmed. „Ma näen esimest korda, et noortekeskusel on hoolekogu,“ vaimustub Eesti Avatud Noortekeskuste ekspert Natalia Sereda ja lööb käes oleva pliiaatsiga õhku, „ja minu arvates on see hea mõte!“.

Ümarlaua ja hoolekogu eesmärk on kuulda, mida noored ise noortekeskusest tahavad, mida neil vaja on ja milliseid tegevusi tehakse. Mitmed nimekirjas olevatest nimedest kuuluvad pigem koolis probleemsetele noortele.

Natalja Jampolskaja sõnul noortekeskuses neil nende lastega probleeme pole – seal on nad kaasatud otsustusse ning saavad end kasvõi bändis või noortekeskuse töö organiseerimises välja elada. See on nende koht

Noortekeskuse kütja

Noortekeskuse töötaja üks ülesanne ongi tuua kohalikud noored kokku ning luua ühtne kogukond. Talvel lisanduvad päevarutiini aga suvisest argisemad ülesanded – Palivere, Nigula, Lihula ja Võnnu noortemajas kuulub talviste tegemiste hulka ka kütmine. „Kujutate ette, et puid veetakse talvel! Aga noh, tee tuleb ju ka teha!“ räägib Inga Lääne ja laiutab käsi – talvel saab temast noorsootöötaja kõrval ka kütja ning lumerookija.

Maakonna esimene noortekeskus jagab samu muresid. 1999. aastal avatud Nigula noortekeskus asub puumajas. Selle trepikojas on vana maja mullane lõhn, sees aga köeb ahi ja pisikesed toad meenutavad rohkem kodu kui avalikku keskust. Piljardilaud nendesse tubadesse ei mahu, kuid peaaegu igas noortekeskuses olemasolev kohustuslik Wii küll. Ent nii, nagu lendavad Wii mängus bowlingukuulid, tuhiseb talvel tubadest läbi jääne tuul. „Ühest aknast sisse, teisest välja,“ kirjeldab keskuse töötaja Kairi Korpe. Kiriku kogudusemajas asuva keskuse remontijat pole aga ei vallast ega kirikust.

„Noored“ ja „vanad“ noored

Mõnel pool pole aga remonti vajagi, sest keldri pisut ohtlikuna näivad seinad või vanast puidust laed annavad kohale põnevust juurde. „Jälle üks hea näide, et ei ole puhas eurolaks,“ on ekspert Natalia Sereda Lihula noortemaja nähes õnnelik. Salsarütmide saatel kutsub maja vabatahtlik Meigo Märk külastajad tuurile, et näidata sõnumiga noortekeskust. Arvutiruumita maja seinu kaunistavad fotod põnevate infokildudega, WC-st saab teada fakte Niagara joa kohta, pehmete diivanitega tuba näitab, kust päike tõuseb ja kuhu loojub.

Lihula noortemajas käivad „suuremad noored“, kes teevad koha endale ise huvitavaks. Meigo on üks nendest – teeb maja ukсед lahti, kütab, korraldab ja vastutab, aga palka selle eest ei taha. Teeb hoopis elu endale huvitavaks ja kutsub näiteks Viljandi Kultuuriakadeemia tudengid tantsu ja näitlemist õpetama. Või muudab noortemaja kord aastas muusikastuudioks, kus ürituse Bändcämp raames plaate välja antakse.

Panga küla noortekeskus Ridaldas on võtnud suuna aga nooremate noorte poole. „Siin käib nelja-aastaseid ka,“ ütleb noortekeskuse töötaja Piret Jõgisoo. 2010. aastal avati euroremonditud noortekeskus – heledate seinte, korralike köögikappide, riulite ja laudade-toolidega. „Aga hubasust polnud“, ütleb Piret ja näitab uhkelt seintele maalitud Muumitrolli, karupoeg Puhhi ja lillekesi. Seinamaalingute projekt viidi algusest lõpuni koos noortega läbi, väädid arvutitoas on veel pooleli.

Piret Jõgisoo eestvedamisel on Panga küla noortekeskus palju noortesõbralikumaks muudetud

Nõukogudeajast pärit huvitegevus

Noortekeskuse töö, mis väljapoole paistab, koosnebki suurel määral projektipõhistest üritustest või huviringidest. Rahvakeeli vangimajas asuvas Haapsalu huvikeskuses on maakonna kõige eeskujulikum ringide valik – lisaks beebikoolile, käsitöö-, laulu- ja võimlemisringile asub siin katusekorrusel nõukogude ajast pärit automudelismi ringrada. „Meie au ja uhkus,“ ütleb Tiina Alasoo pisut aukartlikul häälel ja avab pööningukorrusel oleva ukse, mille tagant õhkub jäist külma ja avaneb vaade tohutu suurele katusealusele ruumile. Keset ruumi seisab vonklevate radadega autoring, kus kümme-kond teismelist poissi iganädalaselt autosid ehitavad ja nendega võidu sõidavad.

Haapsalu Noorte huvikeskuse automudelismi rada Fotod: Ülle Lass

Martna noortekeskuses selliseid katusekorruse ruume võimsate ringradadega pole – pole katusekorrustki, sest noortekeskus asub vallamaja keldris. Olemas on Wii ja arvutid, koroon ja lauajalgpall, aga keda pole, on noored. Martna keskuse töötaja Raimond Danilov on maakonna üks kolmest mehest, kes noortekeskuses töötab. „Siin käivad ikkagi oma asula lapsed,“ nendib ta mõtlikult ja jõuab järeldusele, et valla hajaasustuse tõttu ei jõua valla keskusest kaugemal elavad lapsed noortekasse.

Nii ei saa pakkuda ka regulaarseid huviringe, sest see eeldab igas ringitunnis kohal käivaid samu noori. Ka Noarootsi noortekeskusel on sama mure, ent juhataja Eve Torim teab lahendust. Eve tooks oma valla värskest remonditud noortekeskusesse vabatahtliku. „Keegi välismaalt näiteks,“ täpsustab Eve. Vabatahtlik, kes tooks kultuuri, uut hingamist ja põnevust.

Mis loom on ANK? Küsis Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus mõned aastad tagasi. Läänemaa ANK ei ole loom. See on kodu, kus mõnikord on külm, mõnikord soe. See on kodu, kus saab mängida Wii-d või olla arvutis. See on koht, kus võib osaleda huviringis või lihtsalt olla.

Eestis hakati koostama osaluskogude visioonidokumenti

31. oktoobril kogunesid Läänemaa omavalitsuste ja noortevolikogude esindajad Lääne maavalitsuse ruumidesse, et arutada osaluskogude visiooni aastani 2018.

Et noortevolikogude ja noortekogude maastikul ka pikemas perspektiivis õiges suunas liigutaks, tahetakse panna paika visioon ja eesmärgid järgmiseks 7 aastaks. Eesti Noorteühenduste Liidu ehk siis ENLi nägemus osaluskogude tulevikust on, et osaluskogud on võetud omaks väga erinevate sihtgruppide poolt ja koostööpartnereid ning koostöökohti on väga erinevate valdkondade ning organisatsioonidega. Selleks on ENL planeerinud kolme

visioonidokumendi loomisega seotud üle-eestilist kohtumist. Läänlased võivad uhkust tunda selle üle, et kohtumised planeeriti Tallinnasse, Tartusse ja Haapsalusse.

Läänemaa ümarlaud arutlemas visioonidokumendi sisu Foto: Ülle Lass

Lääne maavalitsusse nõupidamislaua taha kogunes 13 inimest, kellest kolm olid ENLi esindajad ja kümme inimest Läänemaalt, kelle seas olid Lääne maavalitsuse esindaja, Läänemaa Arenduskeskuse esindaja, Kaitseseliidu esindaja, Läänemaa noorteinfo töötaja ja Läänemaa Noorekogu esindaja ning lisaks veel viis inimest erinevatest omavalitsustest.

Visioonidokumendiga seotud kohumised said alguse Tartust, edasi liiguti Haapsalusse ja kohtumised lõpevad Tallinnas, misjärel on oodata ka lõpliku visioonidokumendi ilmumist.

Läänemaa VII noortefoorumist "MEIE"

140 noortemeelset tegijat kogunes 1. detsembril Läänemaa VII noortefoorumile „MEIE“, mis toimus sel aastal Martna põhikoolis.

Noortefoorumi alateemaks oli seekord „Informatsiooni kiirteel“. Kohaletulnud vägi osutus 140-pealiseks. Et Martna ei upuks autodesse, oli foorumi tegijatel tellitud selleks päevaks kolm maakondliku eriliini – Rootsiliin, mis tuli Noarootsi poolt, Pealinnaliin, mis tuli Haapsalu poolt ja Virtsu liin, mis käis ka läbi Risti, kuid kokkuvõttes tuli siiski Virtsu kooli poolt.

Kell 10 Martnasse saabunud noortele lausus avasõnad Lääne maavanema kohusetäitja Merle Mäesalu. Mäesalu rääkis Lääne maakonna noortest ning tõi probleemina välja noorte liigse väljarände. Pärast avamist oli noortel tõsine kiire enese töötubadesse registreerimisega, kuna igasse töötuppa mahtus ainult 21 nime. See tagas ka selle, et ükski töötuba ei jäänud tühjaks. Töötube oli kokku seitse, kõik erinevate teemadega.

Raadio töötoa juht oli Kelli Seiton. Teemaks olid erinevad raadiokanalid ja sealsed info avaldamise võimalused.

Televisiooni töötoa juht oli Sigrīd Salutee. Käsitleti erinevaid meediažanre televisioonis. Hiljem töötoas osalenute käest küsides vastasid Ridala kooli poisid Martin ja Markus, et töötuba on huvitav ja Sigrīd väga sõbralik ja lahe. Poisid arvasid, et miks mitte kunagi ise ka televisiooni valdkonnas tööd teha. Samaga ei saanud vastata aga Elisabeth ja Kerli, kes leidsid küll teemakoja huvitava olevat, kuid õpingute jätkamist samas valdkonnas pidasid liiga keeruliseks.

Kristi Erkmann juhtis veebilehe töötuba, kus räägiti Läänemaa noorteportaalist (noor.laanemaa.ee). Kokkuvõttes toodi välja portaali plussid ja miinused, viimaseid oli kahjuks rohkem. Heaks küljeks peeti aga seda, et portaal üldse eksisteerib.

Noorsootöö tegijate töötuba juhtis Piret Konsap. Räägiti noortele mõeldud infokanalitest. Töötoa kokkuvõttes toodi välja sellised infokanalid nagu *Youtube*, Kohalik Omavalitsus, Avatud Noortekeskus, *Facebook* ja Raamatud jne. Kogu seda nimekirja ei jõuaks siia üles kirjutada.

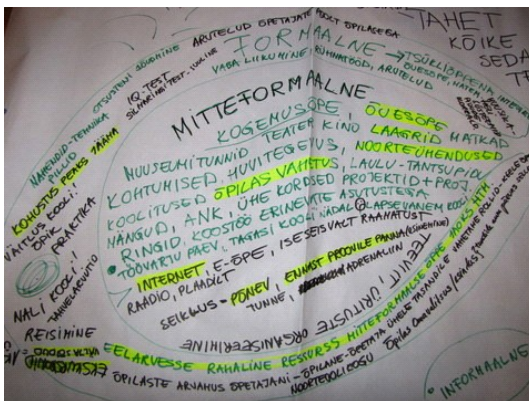
Kadi Lassi töötoas arutleti selle üle, kuidas korraldada head üritust. Kokkuvõtteks koostati nõ noorteürituse ABC. Osalejad tõid välja punkt punkti haaval olulised sammud, mis tuleks läbida, et üritus õnnestuks.

Meediavõrgustiku töötoa juht oli Raimond Danilov. Missiooniks oli kajastada noortefoorumil toimuvat, mida lugeja hetkel loebki. Lisaks veel pildimaterjal ja jutud erinevates sotsiaalmeedia kanalites.

Paberlehe töötuba juhtis Teele Üprus. Töötoast osavõtjad kujundasid paberplakatid, mille peale kirjutati kõik olulised meediakanalid, mida noored ise aktiivselt kasutavad.

Töötubades arutlemise järel, mis loomulikult oli energiat kulutav, hakati sööklas keha kinnitama. Pärast lõunasööki oli foorumil viibijatel väike paus. Pausi järgselt suunduti saali, kus tutvustati gruppides töötubades tehtut. Oli palju leidlikke lahendusi õpitava tutvustamiseks. Osalejad said oma arvamuse järgi hääletada enda lemmikteemakäsitleuse poolt.

Joonistamisaltid foorumlased said Kelli juhendamisel ehitada pliiaatsite abil tapeedile infolinna. Infolinn sai huvitav ning mitmekülgne.

Osaluskohtviku töötoa arutelud

Foto: Ülle Lass

Seejärel suunduti Osaluskohvikusse, arutamaks ühiste laudade taga huvitavaid teemasid. Kohvikusse oli moodustatud 10 laudkonda, kus igal laudkonnal oli oma teema, mille üle siis kohvilaua taga arutleda. Tähtsamateks teemadeks olid, kas 16-aastaselt peaks minema valima või mitte, noorte tööhõive, noorte osalus kohalikul tasandil ja noorteinfo kvaliteet. Puudutati ka noortele suunatud rahvusvahelist infot, vabatahtlike liikumist ja Avatud Noortekeskust kui noorte infokeskust.

Noorteinfo kvaliteedi laudkonna arvates suuri probleeme antud valdkonnas pole. Küll leiti, et koolist saadava info põhjal jõuab nooreni ainult info, mis õpetajat huvitab. Info, mis õpetajat ei huvita, nooreni ei jõua. Kuid kõige kvaliteetsemaks infoks peeti teavet, mis jõuab nooreni nõ käest kätte.

Päeva lõpetas paneeldiskussioon erinevatel meediateemadel. Diskussioonist võtsid osa 5 lugupeetud Läänemaa tegijat nii noorte kui ka juba vanemate seast.

Tunnustati noorsootöö parimaid

29. detsembril toimus Läänemaal Haapsalu Kutsehariduskeskuses see üritus, kus tänati aasta jooksul maakonnas parimat noorsootööd teinud inimesi. Ja tegusid ka.

Aasta tegu

Palivere Avatud Noortekeskus – Palivere Noorte Omaalgatuse Fond (NAF)

Palivere ANK kutsus keskuse noori üles looma projekte ja oma ideid ellu viima. Oodatud tavapärase noorteürituste korraldamise asemel võtsid noored aga kätte ja viisid ellu projekte, mis mõjutavad kogukonda pikaajaliselt.

Palivere ANK-i Inga tunnustust vastu võtmas Foto: Arvo Tarmula

Mis ära tehti?

Koos soetati suur kinoekraan filmiõhtute ning x-boksi mängimiseks, külastati Skyparki Tallinnas.

Noored parandasid Palivere bussijaama, korrastasid jalgpalliväljaku, korrastasid Palivere basseini suplusväljaku, paigaldasid noortekeskuse juurde korvpallilaua, joonistasid maha keksukastid, korrastasid jalakäijate sillad.

Töö sai tehtud vabatahtlikult ning tööriistad toodi kodudest. Kohalikud elanikud on noorte tööd tunnustanud ja Taebla valla heakorrakonkursil saadi eriauhind. Nüüd pakuvad kohalikud elanikud noortele juba uusi objekte, mis vajaksid ka korrastamist!

Aasta noor

Marit Sillat

Noor noorsootöötaja Marit Foto: Arvo Tarmula

Marit on 21-aastane noor ja ettevõtlik Haapsalu kutsehariduskeskuse (HKHK) huvijuht, kes alustas sel sügisel oma teist tööaastat. Sama kooli on ta ka ise koka erialal lõpetanud ning aktiivne oli ta juba õpilasena – viimastel aastatel oli ta lausa õpilasesinduse president.

Mariti õppetöö jätkus pärast HKHK-d Tallinnas noorsootöö erialal, kus ta hetkel teisel kursusel õpib.

Tänavu kevadel saavutas Marit kolleegide seas tunnustuse kui HKHK uustulnuk 2011 – see tunnustus antakse aasta jooksul oma töös ja tegevuses enim silmapaistnud uuele töötajatele.

Marit on aktiivne noor, kelle eestvedamisel on õpilaste seas populaarseks muutunud osalemine kooli õpilasesinduse töös. Tema eestvedamisel on aasta jooksul läbi viidud mitmeid noorteüritusi koolis, teemanädalaid ja -päevi, võistlusi, matku, sisse seatud uusi ja

huvitavaid huviringe. Mariti algatusel on kavas veel sel aastal korraldada koolis doonoriüritus. Ka asub Marit juhtima HKHK tugiõpilaste tegevust.

Eelmisel aastal osales Marit aktiivselt karjääritegevuses, käies üldhariduskoolides enda näitel tutvustamas karjääriplaneerimist, et murda müüti kutseharidusest kui tupikteest. Iga õpitud oskus tuleb kasuks, ning kui midagi väga soovid, siis saad seda kindlasti. Seda kõike võib Marit oma näitel parimal moel kinnitada!

Aasta noorsootöötaja

Anu Mätas

Anu riiulile lisandus veel üks tänukiri pikaajalise ja hea panuse eest maakonna noorsootöösse Foto: Ülle Lass

Virtsu kooli huvijuht Anu sai Lääne maavalitsuselt tunnustuse pikaajalise panuse eest noorsootöösse ning aasta noorsootöötaja auhinna. Tähesära on tal tänavu aga rohkemgi olnud – detsembri keskel sai Anu ka Eesti Noorsootöökeskuselt preemia pikaajalise panuse eest noorsootöösse. Anust saab rohkem lugeda juba uue aasta alguses ilmuvast Oma Rada aastalõpu numbrist.

Statistikat

Lääne maakonna avatud noortekeskuste 2011. aasta projektikonkurss

Maakonnas tegutseb 10 avatud noortekeskust (ANK), mis Kohalike omavalitsuste (KOV) ja juriidilise vormi järgi jaotuvad järgnevalt:

Nr	ANK nimi	Juriidiline vorm	KOV, kus ANK tegutseb
1.	Lihula Noortemaja	MTÜ Lihula Noorteklubi	Lihula vald
2.	Panga küla avatud noortekeskus	KOV struktuurüksus	Ridala vald
3.	Võnnu noortekeskus	MTÜ Võnnu noorte selts	Ridala vald
4.	Noarootsi valla ANK	KOV struktuurüksus	Noarootsi vald
5.	Martna ANK	KOV struktuurüksus	Martna vald
6.	W4	Haapsalu Noorte Huvikeskuse struktuurüksus	Haapsalu linn
7.	Kastani ANK	MTÜ Bõliina	Haapsalu linn
8.	Nigula laste- ja noortekeskus	KOV struktuurüksus	Taebala vald
9.	Taebala laste- ja noortekeskus (varaait)	KOV struktuurüksus	Taebala vald
10.	Palivere päevakeskuses asuv noortekeskus	KOV struktuurüksus	Taebala vald

4. ANKi projektikonkursi maakondlikud prioriteetidid 2011. aastal

Lääne maakonnas on prioriteetidid:

- 1) noorte omaalgatuslike ja innovaatiliste ideede toetamine;
- 2) kuriteoennetusliku sisuga projektide toetamine;
- 3) noortekeskuste ühisprojektide toetamine.

ANKi projektikonkursile esitatud taotluste koondtabel

Nr	Taotleja ametlik nimetus, projekti-juhi nimi	Projekti kogumaksumus	Taotletud summa	KOV poolne panus	Eraldatud summa	Taotluse mittehuldamise põhjendus	Rahastamislepingu sõlmimise kuupäev	Raha ülekandmise kuupäev
1.	Taebala	1664,47	1300	364,47	1300	-	8.04.2011	15.04.11

	valla- valitsus (Nigula ANK), Leili Mutso							
2.	Taebla valla- valitsus (Taebla ANK) Mariel Kõrgemägi	1760	1300	460	1300	-	8.04.2011	15.04.11
3.	Taebla valla- valitsus (Palivere ANK) Leili Mutso	1932,54	1300	632,54	1300	-	8.04.2011	15.04.11
4.	Noarootsi valla- valitsus (Tiina Rohi)	1899	1300	599	1300	-	8.04.2011	15.04.11
5.	Martna valla- valitsus (Kristhel Valper)	1812	1300	512	1300	-	8.04.2011	14.04.11
6.	Ridala valla- valitsus (Urve Sarapik)	1719,25	1300	419,25	1300	-	8.04.2011	14.04.11
7.	Haapsalu Noorte Huvi- keskus (Tiina Alasoo)	1635	1300	335	1300	-	5.04.2011	13.04.11

8.	Lihula valla-valitsus (Tiina Lobja)	2104,2	1189,2	915	550	Projekti osalise rahastuse tingiste projektide võrdluses väga nigela sisuga taotlus	8.04.2011	14.04.11
----	-------------------------------------	--------	--------	-----	-----	---	-----------	----------

8. Rahastust leidnud projektide analüüs

Nr	Projekti nimetus, taotleja ja projektijuht	Projektis osalenud noorte arv	Projekti kogumaksumus	ANK projekti-konkursi komisjoni poolt eraldatud toetussumma
1.	„Nigula ANK 2011“, Taebla Vallavalitsus, Leili Mutso	40	1648,26	1300

Projekti sisu lühikirjeldus (üldeesmärk ja peamised tegevused, kaasatud asutused, projekti kestus)

Eesmärgid:

- Pakkuda noortele tegevust ja seiklust ka väljaspool noortekeskust:
  - mopeedimatk ja sihtkohta minek jalgratastega;
  - ujumine;
  - koostöö Taebla ja Palivere ANKidega.
- Korrastatud ja turvalised noortekeskuse ruumid:
  - noored vahetavad ise välja köögipõranda linoleumi;
  - korrastada keskuse vahendid ning paigutada nad ostetud kappi.
- Mitmekesisemad tegevusvõimalused uute vahendite soetamise abil:
  - mängukonsool (1 tk);

- jalgrattad (2 tk.);
- skairannerid (1 tk).

Tegevused

Köögi põranda linoleumi vahetus – noored pakkusid idee ise välja ja olid ka nõus selle välja vahetama. Mopeedimatk Ridala vallas Üsses – see on hoopis midagi erinevat ja kahtlemata väga põnev. Matk toimus looduses. Matkale kaasatati 10 noort.

Jalgrataste ostmine – kuna noortele meeldib käia jalgratastega matkamas, siis soetati kaks ratast lisaks. Mängukonsooli ja lisapuldi soetamine – mäng võimaldab noortel saada keskuses kohapeal suure mänguelamuse, sellega saab mängida mitmeid mängu: keegel, lauatenis, vehklemine, aerutamine, jne.

Vahendite kapp – tarvis on vahendite hoidmiseks kappi ja korve väiksemate vahendite paigutamiseks, näiteks värvipliatsid, vildikad, pintsliid, käärid jne.

Skyrannerite soetamine – need on vahendid, millega saab kõndida ja hüpata nagu vedrude peal.

Ujumine – märtsi koolivaheajal on soov minna noortega ujuma Haapsalu veekeskusesse.

Kas projekti eesmärk sai täidetud, milles see väljendus?

Seatud eesmärgid said täidetud: noortele pakuti erinevaid tegevusi ja seiklust väljaspool noortekeskust, korrastati ja tehti turvalisemaks noortekeskuse ruumid, keskuses on noortel uued võimalused tegutseda uute vahendite kaasabil.

Millise Noorsootöö strateegia 2006–2013 meetme rakendamisele oli tegevus suunatud?

Meetmed 2, 6, 8 ja 10

2.	„Taebla ANK 2011“, Taebla vallavalitsus (Mariel Kõrgemägi)	25	1952,32	1300
----	--	----	---------	------

Projekti sisu lühikirjeldus (üldeesmärk ja peamised tegevused, kaasatud asutused, projekti kestus)

Eesmärgid:

1. Muuta noore teadlikumaks ja avardada nende silmaringi. Taebla noortekeskuse noored (keskmiselt 10 noort korraga) osalevad igakuistes väitlustundides, mille tulemusel on nad teadlikumad riigipoliitika ja ühiskonnakorralduse osas ja nad oskavad edaspidi rohkem päevakajalistel teemadel kaasa rääkida.

2. Liiklus- ja õiguskuulekamad noored. Taebla noortekeskuse noored järgivad liigeldes tähelepanelikumalt ohutus- ja liiklusreegleid, nad on teadlikumad uuest liiklusregulatsioonist, mille tulemusel on suurenenud nende turvalisus liikluses. Õppereisile kaasatakse 16 noort. Liiklusseaduse infotunnis osaleb umbes 25 noort ja hilisemas viktoriinis samuti umbes 25 noort.

3. Parem meeskonnavam ja uued tegevused. Taebla noortekeskuse tegevused on mitmekesisemad ja uuemad, kuna noored on eneseteadlikumad ja oskavad oma võimeid kasutada edasises noortekeskuse töös. Lõpuanalüüsi käigus tehakse uus tegevuskava.

Kas projekti eesmärk sai täidetud, milles see väljendus?

Projekti eesmärgi täitmine väljendus tegevuste toimumises. Kõik planeeritavad tegevused viidi ellu.

Millise Noorsootöö strateegia 2006–2013 meetme rakendamisele oli tegevus suunatud?

Meetmed 2, 6, 8, 12, 15 ja 32

3.	„Palivere ANK 2011“, Taebla vallavalitsus, Leili Mutso	60	2084,16	1300
----	--	----	---------	------

Projekti sisu lühikirjeldus (üldeesmärk ja peamised tegevused, kaasatud asutused, projekti kestus)

Eesmärgid:

- Palivere noortekeskuses toimuvad uued tegevused;
- Paliveres toimuvad noorte algatatud ja korraldatud üritused (4 tk);
- Palivere piirkonnas on aktiivsed ja laia silmaringiga noored, kes huvituvad uutest kogemustest (60–70 inimest);
- Palivere noortekeskuse tegevus on noorte poolt planeeritud ja ellu viidud, kõik noored on kaasatud.

Kaasatud on Nigula ja Taebla noortekeskused, parvlaeva Hiiumaa meeskond, Tiit Reisid Hiiumaal, Laitse *Rally Team*.

Kas projekti eesmärk sai täidetud, milles see väljendus?

Projekti tegevused said ellu viidud ja eesmärgid täidetud.

Millise Noorsootöö strateegia 2006–2013 meetme rakendamisele oli tegevus suunatud?

Meetmed 2 ja 10

4.	„Loome ja teeme“, Noarootsi vallavalitsus, Tiina Rohi	30	1929,57	1300
----	---	----	---------	------

Projekti sisu lühikirjeldus (üldeesmärk ja peamised tegevused, kaasatud asutused, projekti kestus)

Projekti eesmärk on noorte huvi toetamine loovtegevuste vastu, tagades tegevusteks vajalikud vahendid ja võimalused ANKis, luua tingimused uute oskuste omandamiseks ja kogemuste vahetamiseks.

Tegevused:

Kevadisel koolivaheajal osales 10 noort Loovala õpitoas.

Aprillikuus täiendati noortekeskuse vahendeid ja inventari.

Juunis toimus kolmepäevane loovtegevuste laager Piret ja Janno Bergmanni juhendamisel, kus 20 osalejal oli võimalus saada fotograafia algõpetust, meisterdada, joonistada ja maalida, osaleda maastikumängus ning fotojahil (parimatele auhinnad). Valminud töödest on näitus ANK-is.

Juulikuus osalesid Noarootsi noored traditsioonilisel Läänemaa Noortepäevadel.

Projekt kestis 2011. aasta septembrini.

Kas projekti eesmärk sai täidetud, milles see väljendus?

Planeeritud tegevused viidi ellu.

Millise Noorsootöö strateegia 2006–2013 meetme rakendamisele oli tegevus suunatud?

Meetmed 2, 10 ja 12

5.	„Puutumatu loodus“, Martna vallavalitsus, Raimond Lunev (projektijuht vahetus)	28	1812	1300
----	--	----	------	------

Projekti sisu lühikirjeldus (üldeesmärk ja peamised tegevused, kaasatud asutused, projekti kestus)

Projekti peamiseks eesmärgideks olid kohaliku looduse tundmaõppimine ja meeskonnatöö oskuste õppimine. Kanuumatk andis selleks hea võimaluse. Kloostri vaatetorni külastus, Matsalu Rahvuspargi looduskeskuse külastus ja meenutusõhtu. Projekti tegevused toimusid ajavahemikul mai–oktoober 2011. Partner oli Kumari Reisid OÜ.

Kas projekti eesmärk sai täidetud, milles see väljendus?

Planeeritud tegevused viidi ellu.

Millise Noorsootöö strateegia 2006–2013 meetme rakendamisele oli tegevus suunatud?

Meetmed 2, 6, 10 ja 12.

6.	„Noorteka noor ärka ja märka oma tervist“, Ridala vallavalitsus, Urve Sarapik.	60	1832,59	1300
----	--	----	---------	------

Projekti sisu lühikirjeldus (üldeesmärk ja peamised tegevused, kaasatud asutused, projekti kestus)

Üldeesmärk: Laste ja noorte kehalise ja vaimse tervise ning sotsiaalarengu edendamine. Projektis osales 60 noort, kellest 40 olid iapäevased külastajad. Projekti kaasabil on noortele võimaldatud erinevaid tegevusi ja koolitusi, mis on suurendanud noorte kehalist ja vaimset tervist ning mõjunud positiivselt noore sotsiaalarengu edendamisele.

Tegevused: tantsu- ja laulvõistlused, lastekaitsepäev, tervisepäev, jalgrattamatk Vormsile, tervisliku toidu valmistamise koolitus.

Kas projekti eesmärk sai täidetud, milles see väljendus?

Planeeritud tegevused viidi ellu.

Millise Noorsootöö strateegia 2006–2013 meetme rakendamisele oli tegevus suunatud?

Meetmed 2, 8, 9, ja 12

7.	W4 tegevused aastal 2011, Haapsalu Noorte Huvikeskus, Tiina Alasoo	65	1635	1300
----	--	----	------	------

Projekti sisu lühikirjeldus (üldeesmärk ja peamised tegevused, kaasatud asutused, projekti kestus)

Projekti idee oli korraldada Haapsalu Noorte Huvikeskuse ANKis 4 suuremat üritust aasta jooksul. Projekti tulemusel suurenes omaalgatus ja noored said ise olla projektiga hõivatud – projekti kirjutamisest, planeerimisest kuni läbiviimiseni välja.

Tegevused:

Ringreis Läänemaa noortekeskustesse, kevadtalgud, jalgrattamatk Vormsile, jõulupidu.

Kas projekti eesmärk sai täidetud, milles see väljendus?

Projekti tegevused said ellu viidud. Muudeti vaid viimasena planeeritud üritus. Algselt planeeriti võõrustada mõnda noortekeskust mujalt Eestist

Millise Noorsootöö strateegia 2006–2013 meetme rakendamisele oli tegevus suunatud?

Meetmed 2, 10 ja 12

8.	Noorte kuritegeliku käitumise ennetamine läbi huvitegevuse. Lihula Vallavalitsus, Tiina Lobja	36	558,4	550
----	---	----	-------	-----

Projekti sisu lühikirjeldus (üldeesmärk ja peamised tegevused, kaasatud asutused, projekti kestus)

Projektis olid planeeritud järgmised tegevused:

Wii mängu soetamine, mängijate koolitused ja osavustegevuste päev. Tegevuskavas olid tegevused kuude kaupa lahti kirjutatud. Kahjuks aruandes oli näidatud vaid mängu soetamist ja kaks nädalat mängude mängimist.

Lääne maavalitsus ei ole aruandega rahul. Kostatakse päring tegevuste täpsustamiseks.

Kas projekti eesmärk sai täidetud, milles see väljendus?

Projekti eesmärk ei ole millegi soetamine ja tegevuskava eesmärki on eiratud. Projekti pealkiri ja huvitegevuse nimetamine ei lähe projektis näidatud tegevustega sisu poolelt

kokku. Projekt ei täitnud eesmärki.

Millise Noorsootöö strateegia 2006–2013 meetme rakendamisele oli tegevus suunatud?

Meetmeid nimetatud ei ole.

ERINOORSOOTÖÖ

Lääne maakonna alaealiste komisjon töötas 2011. a järgmises koosseisus: komisjoni esimees Kadi Jalgma, aseesimees Ülle-Krista Annuk, komisjoni sekretär Kaasi Almers, liikmed Kaja Rootare, Malle Õiglas, Toivo Hein, Marika Haller.

2011. aastal toimus 17 istungit, kus oli arutusel 83 õigusrikkumist, neist 29 juhul tüdrukute ja 54 juhul poiste poolt toimepandud õigusrikkumised.

Alaealiste komisjoni poole pöörduti alaealiste suhtes, kes on:

- 1) nooremana kui 14-aastasena toime pannud karistusseadustikus ettenähtud kuriteokoosseisule vastava õigusvastase teo – 7 juhul;
- 2) nooremana kui 14-aastasena toime pannud karistusseadustikus või muus seaduses ettenähtud väärteokoosseisule vastava õigusvastase teo – 42 juhul;
- 3) 14–18-aastasena toime pannud karistusseadustikus ettenähtud kuriteo, kuid prokurör või kohus on leidnud, et isikut saab mõjutada karistust või KarS § 87 ettenähtud mõjutusvahendit kohaldamata ja kriminaalmenetlus on tema suhtes lõpetatud – 20 juhul;
- 4) 14–18-aastasena toime pannud karistusseadustikus või muus seaduses ettenähtud väärteo, kuid kohtuväline menetleja on leidnud, et isikut saab mõjutada karistust kohaldamata või kohus on leidnud, et isikut saab mõjutada karistust või KarS § 87 ettenähtud mõjutusvahendit kohaldamata ja väärteomenetlus on tema suhtes lõpetatud – 9 juhul;
- 5) koolikohustuslikud, kuid on ühe õppeveerandi jooksul mõjuva põhjuseta puudunud enam kui 20% õppetundidest – 8 juhul.

Taotluste esitasid:

- 1) politseiametnik – 56 juhul;
- 2) elukohajärgse valla- või linnavalitsuse volitatud esindaja – 5 juhul;
- 3) lastekaitseametnik – 2 juhul;
- 4) sotsiaalametnik – 1 juhul;
- 5) prokurör – 21 juhul.

Alaealiste arv, kelle õigusrikkumist arutati alaealiste komisjonis oli 73, neist 23 tüdrukut ja 50 poissi.

Alaealiste, kelle õigusrikkumist on arutatud alaealiste komisjonis, vanuseline jaotus:

- a) alla 14-aastasi 33;
- b) 14–18 aastasi 40.

Mõjutusvahendeid on määratud järgmiselt:

- 1) hoiatus – 26 korda;
- 2) koolikorralduslikud mõjutusvahendid (sh pikapäevarühma suunamine) – 0;
- 3) suunamine psühholoogi (15), sotsiaaltöötaja (4) või muu spetsialisti (8) juurde vestlusele – 26 korda;
- 4) lepitamine – 0;
- 5) kohustus elada vanema, kasuvanema, eestkostja või hooldaja juures või lastekodus – 0;
- 6) üldkasulik töö – 33 korda;
- 7) käendus – 2 korda;
- 8) noorte- või sotsiaalprogrammides (4) või rehabilitatsiooniteenuses (2) või ravikuurides (2) osalemine – 8 korda;
- 9) kasvatuslikke eritingimusi vajavate õpilaste erikooli suunamine – 0.

Mõjutusvahendi kohaldamisel ei ole alaealine täitnud talle pandud kohustusi ja on tulnud korraldada kordusarutelu neljal juhul.

Sundtoomist komisjoni istungile on alaealistele kohaldatud ühel juhul.

Komisjon on alaealisele pidanud määrama esindaja ühel juhul.

Matkamäng Paliveres

14. KULTUUR

14.1. Aasta 2011 Läänemaa kultuurielus

2011. aasta on olnud Läänemaa kultuurikandjatele edukas aasta – läänlased on saanud üle-eestiliselt ja rahvusvaheliselt rohkelt auhindu ja tähelepanu. Maakonnas korraldati nii traditsioonilisi kui uusi üritusi, põnevalt on tähistatud tähtpäevi, sündinud on uusi algatusi.

Huvipakkuvaid üritusi toimus sel aastal palju, näiteks **Armeenia kultuuripäevad**

Foto: Arvo Tarmula

Kevadel toimus Eesti nüüdistantsu festival **UUS TANTS 10**, kus näidati üheksat olulist tantsulavastust, mis esietendusid aastatel 2009–2010.

Foto: Arvo Tarmula

Sügisel oli Eesti avalikkuse tähelepanu pööratud taas Haapsalu poole, sest toimus Eesti Kultuuri Koja foorum **"Eesti vaimne julgeolek ja kultuuripoliitika põhisuunad"**.

Augustis toimus Läänemaal Roostal (**Eesti külade IX maapäev**), mida korraldas Kodukant Läänemaa koostöös teiste organisatsioonidega. Viimast kaht üritust väisas ka president Toomas Hendrik Ilves.

Edevalt saab märkida, et Läänemaa on nüüdsest maailma disainikaardil. Lihula ettevõtte Narma LV 2011. aasta kollektsiooni kuuluv vaibadisain BOG 4053 sai pärjatud tootedisaini kategoorias maailma ühe mainekaima **disainiauhinnaga Red Dot**.

Järjest aktiivsemaks on muutunud kirikute koostöö nii omavahel kui ka avaliku sektoriga. Ilmus nii eesti kui inglise keeles koostatud (**brošüür "Läänemaa kirikud. Churches in Läänemaa"**).

Taasiseseisvumispäeva tähistati üle-eestilise üritusega, milleks oli **Missio 2011 tänuädal „Laul ja vabadus“**.

Terve nädala kestvate sündmuste raskuskeskmeks oli 20. augustil vastrenoveeritud Haapsalu Jaani kirikus toimunud konverents, lossiõuel peetud lastepäev ja Haapsalu linnuses toimunud suur oikumeeniline kontsert-tänujumalateenistus ning lippude tseremoonia. Kogu üritust valmistati ette 8 kuud, sellega oli seotud üle 200 inimese ning kõike seda koordineeris Leevi Reinaru, kes valiti **Läänemaa sädeinimeseks**

EELK Lääne praostkond on olnud osaline mitmetel ühisüritustel, sh näiteks (**võidupüha**) tähistamisel, mis 2011. aastal korraldati Lihulas. 2011. aastal tähistati [Lihula 800. aastapäeva](#). Sünnipäev kestab läbi aasta – iga kuu on pühendatud ühele teemale.

Maikuu toimus Kullamaal kunsti- ja muusikapidu „**Helisev Kullamaa**“, mis oli pühendatud Harju- ja Läänemaa orelimeistri Carl August Tantoni 210. sünniaastapäevale.

Haapsalus lõppes kultuurikeskuse pikalt kestnud renoveerimine. Esimest korda toimus **Itaalia kultuuri- ja veinipidu Haapsalus**.

Ristil avati **Risti Rahvaseltsi Käsitöömaja**, kus hakkab toimuma käsitöötoodete valmistamine, näitused ja müük, koostööd teevad erinevad Risti piirkonna käsitöölised.

Juuni alguses toimus **Nõva Rannaküla sadamas viikingipaatide vettelaskmine ja etnojämm**.

Vormsis peeti juulikuus traditsiooniliselt **Olavipäeva** ja toimus neljandat korda ülesaareline üritus **Vormsi 4. kultuuripäev**, mille eesmärgiks on Vormsi kultuuripärandi tutvustamine, väärtustamine, säilitamine ja edendamine. Sel aastal oli kultuuripäev pühendatud Maria Murmani (09.03.1911–3.02.2004) 100. sünniaastapäevale. Vormsi Käsitöö Seltsi käsitööd hinnati kõrgelt, Pranglis toimunud saarte kultuuripäevadel saadi **peaauhind**.

Muusikud pöörasid sel aastal küll enam tähelepanu laulu- ja tantsupeole, kuid sellele vaatamata osaleti konkurssidel ja korraldati teisi üritusi. Noored solistid näitasid taset, 16. korda toimus Läänemaa **solistide laulukonkurss**.

Foto: Arvo Tarmula

Augustis kogunesid noored muusikud Lihulasse laagrisse, toimus üritus **bändKÄMP**.

Nargenfestival tegi Haapsalus avalöögi kontserdiga . **„Kuidas Kreek, Bach ja Brahms 2011 noored olid“**

Saueaugu teatritalu kostitas teatrigurmaane sel suvel kahe etendusega – „Tasandikkude helinad“ ja „Tuhkatriinumäng“. Peremees Margus Kasterpalu sai tunnustuseks tehtud töö eest Läänemaa kultuuritegija tiitli.

Suvel etendas MTÜ R.A.A.A.M. seitsmel korral **Andrus Kivirähki lavastust „Valged Daamid“**

Valge Daami kodulinnas Haapsalus.

Läänlased kasutasid 2011. aasta jooksul programmist **„Teater maale“** teatrielamusteks 5979,29 eurot. Kogusummast 85% läks laste ja noorte etenduste toetuseks.

Matsalu Loodusfilmide festival toimus 9. korda. Jagati taas auhindu, Lääne maavalitsus pani välja eripreemia **filmile „Delta“**.

Foto: Arvo Tarmula

Valmistumaks väärikalt Eesti filmi 100. juubeliaastaks toimusid Kinobussi ja Euroopa kultuuripealinna Tallinn 2011 eestvedamisel 2011. aasta jooksul üleriigilised **(filmitalgud)**. **Õppe- ja võttepäevad** toimusid ka Läänemaal.

2011. aasta **(Haapsalu Õudus- ja Fantaasiafilmide Festivali (HÖFF))** fookuses seisis Põhja-Ameerika žanrikino. Toimus kaks ametlikku Euroopa esilinastust ning kokku sai kaeda 18 filmi Eestist Mehhikoni.

Foto: Arvo Tarmula

Pea kõik (**Läänemaa 6. filmikonkursi**) preemiad võitsid Haapsalu Wiedemanni gümnaasiumi õpilased, pälvides žüriilt Läänemaa aasta filmikooli tiitli. Näitleja-, režii- ja peapreemia viis koju film „Hehee!“.

Loomeskuse suveprogramm sai tihe, sisukas ja põnev.

2011. aasta kunstifestival **Seanahk** tõi Haapsallu esindusliku rahvusvahelise ja Eesti *performance*-kunsti seltskonna.

Evald Okase Muuseum pakkus 2011. aastal huvitavaid näitusi ja üritusi. Kaeda sai nii maale, fotosid, kaasaegset ehtekunsti, moekunstnike loomingut, autentsete ajalooliste Jaapani kimonote kollektsiooni, traditsiooniliselt oli avatud püsiekspositsioon Evald Okase töödest, mis annab ülevaate kunstniku loomingust läbi aastate. Kai Koppel avas muuseumi õuel **klaasistuudio**.

Haapsalu linnagaleriis toimus Graafilise disaini festival, Eesti Kunstiakadeemia nahakunsti osakonna üliõpilastööde näitus, Haapsalu Kunstiklubi sügisnäitus, suvine tarbekunstinäitus. Oma töödega astusid üles Mats Õun, Lea Tomson, Carmen Lansperg, Anne Parmasto, Tõnis Saadoja, Erki Kasemets, Elis Saareväli, August Sai ja Manfred Dubov Kalatski.

Haapsalu kunstikooli galeriis olid väljas nii õpilaste tööd kui ka näitused teistelt meistritelt, toimusid õpitoad. Lõpetas kunstikooli 28. lend – Regina Elvelt, Sandor Köster, Riste Riitel, Jüri Türkei, Raina Türkel ja Ilmar Volmer. Vabariiklikul keraamikakonkursil “Savisellid” saavutasid auhinnalise koha Sannor Soon ja Anna Golovnja.

14.2. Rahvakultuuri tähtsamad sündmused, ettevõtmised Läänemaal

2011. aastal valmis Rahvakultuuri Keskuse töötajate poolt hallatav rahvakultuuri valdkondlik andmekogu (www.rahvakultuur.ee). Andmekogu eesmärgiks on säilitada informatsiooni rahvakultuuriga tegelevate asutuste, organisatsioonide, kollektiivide ja isikute kohta. 31.12.2011. a seisuga tegutses Läänemaal 151 kollektiivi 2539 osalejaga, neist naisi 1837, mehi 702. Organisatsioone ja asutusi on kantud andmebaasi 167 ja isikuid 153.

Läänemaa kultuuripäril on filmimees ja festivalikorraldaja Ago Ruus

Eesti Kultuurkapitali Läänemaa ekspertgrupp, Läänemaa Omavalitsuste Liit ja ning Lääne Maavalitsus valis Läänemaa kultuuripärlikuks 2011 Ago Ruusi.

Ago Ruus pälvis tiitli Matsalu loodusfilmide festivali korraldamise eest. Preemia anti üle 27. jaanuaril 2012. a Haapsalu Kultuurikeskuses maakonna taidlejate päeval “Vähegi viitsijad XIX”.

Läänemaa kultuuripreemiad 2011

Eesti Kultuurkapitali Läänemaa ekspertgrupp tunnustas maakonna 2011. aasta tublimaid kultuuritegijaid:

- Haapsalu gümnaasiumi muusikateater – muusikali “Kinni läe`te teie” lavaletoomise eest;
- Aarne Õunapuu – puhkpillimuusika edendamise eest Läänemaal;
- Jarmo Karing – kaasaegse tantsu festivali “Uus tants 10” ja loominguliste noorte kokkusaamise LONKS korraldamise eest;
- Tiit Maivel – abi eest kultuuriürituste heli- ja valgustehnilisel nõustamisel ja korraldamisel;
- Tütarlastekoor Canzone – eduka esinemise eest Itaalias rahvusvahelisel koorifestivalil;
- Aidi Vallik – raamatu “Mina, kana, lehm ja kratt” väljaandmise eest;
- Lääne maakonna keskraamatukogu – raamatuketi korraldamise, raamatu “Lugejale avatud. Haapsalu raamatukogu rahvas meenutab” väljaandmise eest;
- Laulustuudio DO-RE-MI – eduka esinemise eest Krakovis II rahvusvahelisel koorifestivalil;
- Haapsalu Wiedemanni gümnaasiumi filmiprojekt – eduka osalemise eest Läänemaa 6. noorte filmikonkursil (Anti Rannus, Vahur Kuusk);
- Astrid Bork – rahvatantsu ja kultuurielu edendamise eest Lihulas;
- Margus Kasterpalu – teatrielu edendamise eest Saueaugu Teatritalus;
- Mirje Sims – tegevuse eest Haapsalu käsitööseltis;
- Noarootsi neiduderühm – eduka esinemise eest noortefestivalil Küprosel;
- Varje Paaliste – rahvatantsu ja kultuurielu edendamise eest;
- Õnne Pool – kultuurielu edendamise eest Oru vallas;
- Mairi Gossfeldt – loominguliste noorte kokkusaamise LONKS korraldamise eest, noortega töö eest T-Studios;
- EELK Lääne-Nigula kogudus – muusikalise töö eest Lääne-Nigula koguduses;

- Kaja Avila – koorimuusika edendamise eest;
- Imbi Mäepere – rahvatantsu edendamise eest;
- Kristina Rajando – Vormsi kultuuripärandi uurimise, taaselustamise eest.

Vähegi Viitsijate päev

21. jaanuari õhtul pidas viissada Läänemaa taidlejat Vähegi Viitsijate õhtut, kus anti üle kultuuripreemiad ja üle kolmekümne kollektiivi esitas väikese etteaste. Seekordse peo teemat "EURO" tõlgendas igaüks omamoodi. Hoogsates kavades sai näha nii traditsioonilist rahvatantsu kui ka naljakaid ülesastumisi. Uustulnukad oma etteastetega olid rahvatantsurühm Heide Tõmme ja ansambel Vingerpill. Haapsalu käsitööselts pani välja käsitöönäituse. Kaks ja pool tundi kestnud preemiate üleandmine ja etteasted lõppesid tantsuga ansambli liukala saatel.

Fotod: Arvo Tarmula

Haapsalu kammerkoor on Eesti parim "Tuljaku" esitaja

Haapsalu kammerkoor tuli Tartus peetud segakooride konkursilt "Tuljak" koju kahe auhinnaga – võideti nii oma kategooria kooride hulgas kui ka "Tuljaku" võistulaulmises.

Tartus peetud 18. segakooride festival on ainus segakooride konkurss Eestis. Tänavu võttis sellest osa rekordarv koore – 35. Kõige tihedam oli konkurents C-kategooria kooride hulgas, kuhu kuulub ka Läänemaa segakooridest ainsana konkursil käinud Haapsalu kammerkoor – seal võistles 19 koori.

Laulupoisid võistlesid Uuemõisa Valges saalis

Poiste solistidekonkurssi korraldab Eesti Meestelaulu Selts poistelaulu edendamiseks seitsmendat korda. 28. veebruaril toimus Läänemaa poiste solistide võistulaulmine. Maakondlik žürii valis 30 laulupoisi hulgast välja need, kes esindavad Läänemaad üle-eestilisel poistesolistide võistulaulmisel.

8- ja 9-aastased:

- Mihkel Türnpu, Oru Kool, õpetaja Eneken Viitmaa;
- Karl-Mihkel Seiton, Martna põhikool, õpetaja Piret Pääbo;
- Juhan Johannes Raudsik, Lihula Gümnaasium, õpetaja Iren Sieberk;
- Mattias Metsalu, Haapsalu linna algkool, õpetaja Kirsti Tammeniit.

10- ja 11-aastased:

- Erik Mihkel Pukk, Risti põhikool, õpetaja Ivi Küla;
- Raigo Ainlo, laulustuudio DO-RE-MI, õpetaja Anne Pääsuke;
- Reno Mark, Lihula gümnaasium, õpetaja Iren Sieberk.

12-aastased ja vanemad:

- Siim Jürise, Haapsalu Wiedemanni gümnaasium, õpetaja Sirje Kaasik;
- Martin Karu, Ridala põhikool, õpetaja Anne Pääsuke;
- Karl-Christoph Rebane, Ridala põhikool, Anne Pääsuke.

Kuni 16-aastased, häälemurde läbiteinud noormehed:

Markus Lember, Ridala põhikool, õpetaja Sirje Kaasik.

17–20 aastased:

Joonas Grauberg Haapsalu Wiedemanni gümnaasium, õpetaja Ulrika Grauberg.

Läänemaa kooliteatrite festival

Läänemaa X kooliteatrite festival sai teoks 4. märtsil Lihula Kultuurikeskuses. Osales kümme truppi, neist kolm algkooli, kaks põhikooli ja viis gümnaasiumi osast. Festivali gümnaasiumiosa truppide tase osutus nii ühtlaseks, et võitja Haapsalu *Waggish Group* edestas kahte, samuti haapsallastest konkurenti, vaid ühepunktiste vahedega.

Algklasside osas tunnistati parimaks lavastuseks Haapsalu Sanatoorse Internaatkooli näitering etendusega "Kuldharjaga kanake", lavastaja Ave Tehu.

- Gümnaasiumide osas võitis Haapsalu *Waggish Group* etendusega "Üks teine Robin", lavastaja Triin Jugapuu.

Vabariiklikul festivalil Rakveres said Haapsalu Wiedemanni gümnaasiumi noored näitlejad etenduse „Üks teine Robin“ eest eriauhinna „Säravaim vaim“.

Parim kõrvalosatäitja:

- Mihkel Palk, kojaülem Haapsalu Sanatoorse Internaatkooli näiteringi lavastuses “Kuldharjaga kanake”;
- Laura Liivak, vaim muusikakooli teatriklassi II kursuse lavastuses;
- Karl-Eerik Illik, osade eest lavastustes “*Half life*” (SEE-lised noored) ja “Üks teine Robin” (*Waggish Group*).

Parim peaosatäitja:

- Siim Birk, poiss/poisi isa Haapsalu gümnaasiumi näitetrupi Teine Vahetus lavastuses “Kolm kuldset juuksekarva”;
- Ann Lember, tüdruk Haapsalu muusikakooli teatriklassi III kursuse lavastuses “Kaks tüdrukut”;
- Aleksandra Koel, tüdruk Haapsalu muusikakooli teatriklassi III kursuse lavastuses “Kaks tüdrukut”.

Parim lavastaja:

- Triin Jugapuu, lavastused “Üks teine Robin” ja “Kaks tüdrukut”.

Eriauhind visuaalse ja harmoonilise terviklahenduse eest:

- Haapsalu gümnaasiumi näitetrupp Teine Vahetus, lavastus “Kolm kuldset juuksekarva”, lavastaja ja autor Karel Rahu.

Käsitöömemmeks kutsutud Silvi Saarloo sai naistepäeval 80

Silvi Saarloo on Läänemaa rahvusliku käsitöö hoidja ja edendaja. Tema oli käsitöö- ja kunstikoja üks algataja, sallimuuseumi rajaja, käsitöö edendaja hing ja juht.

Läänemaa külateatrite festival toimus Kõmsi kultuurimajas

2. aprillil toimus Kõmsil Läänemaa neljas külateatrite festival. Osalesid teatritrupid Matsalust, Asukülast, Paliverest ja Haapsalust.

- Parim lavastus: Jaak Pihlaka jant Oskar Lutsu ainetel „Saamuel sõidab Brasiiliasse“ (Kojateater), lavastaja Aivo Paljasmaa;
- parim meesnäitleja: Raimo Jõgise (Kojateater);
- parim naisnäitleja: Aino Hurt (Kojateater);
- parim külateater: Matsalu näitemänguseltsing;
- parim külaelu teemaarendus: Asuküla näitetrupp;
- publiku auhind: Asuküla näitetrupp.

Lustlik võitis üle-eestilise rahvatantsukonkursi

23. aprillil toimus Maie Orava tantsude võistutantsimine. Üle-eestilisel rahvatantsukonkursil esindas Läänemaad tantsurühm Lustlik. Iga rühm pidi esitama kaks Maie Orava tantsu. Lustlik sai enim punkte nii kohustusliku kui ka vaba tantsu eest ja kogus sajast võimalikust 97 punkti. Lustlik sai enda valdusse järgmiseks viieks aastaks rändauhinna. Samuti kaasneb sellega õigus, kohustus ja au korraldada järgmine võistutantsimine Haapsalus.

Kullalind 2011

Mudilaste laulupäev "Kullalind 2011" toimus 4. mail Haapsalu Kultuurikeskuses. Osales 34 laululast kaheteistkümnest maakonna lasteaiast.

Läänemaa tantsupidu "Maailm on ümmargune"

Pidu peeti 28. mail Haapsalu Piiskopilinnuses. Osales 1200 tantsijat, võimlejat: 14 lasteaiarühma, 44 maakonna rahvatantsurühma, 6 võimlemisrühma, külalisrühmad Vigalast ja Harjumaalt, vene tantsurühmad Tallinnast, maakonna *line*- ja kõhutantsijad, tantsurühm Black Coffe. Tänavuses tantsupeorongkäigus sai näha ka Läänemaa uut rongkäigukujundust. Maakonna sildil sümboliseerib igat valda kohaliku seelikutriibuga lind, seelikutriibulised linnud on sümbolina ka valdade siltidel. Sellel peol viisid tantsurühmad vaatajaid reisile ümber maailma. Esimest korda nägid vaatajad Tiiu Tulviku poolt seatud ja lasteaiarühmade poolt ette kantud laulumänge Rootsist. Peo tarbeks tegi Margus Tokko laulumängudele ka uue muusikalise seade.

115 aastat Läänemaa esimesest laulupeost

Sel aastal möödus esimesest Läänemaa laulupeost 115 aastat. Iga viie aasta tagant peetav liikuva asukohaga laulupidu toimus 4. juunil Lihula linnusemäel, sest ei Haapsalus ega Kullamaal pole küllalt suurt laululava koos tantsuplatsiga. Samuti sobis laulupidu tänavu peetud Lihula 800 aasta juubelipidustuste raamidesse.

Peol oli laulmas 39 koori 900 lauljaga. Osales ka kolm külaliskoori. Kuna Läänemaal on praegu vaid üks meeskoor, oli meeshälte tugevdamiseks kutsutud laulupeole M. Lüdigi meeskoor Pärnust ja meeskoor Runo. Kolmanda külalisena oli laval Läänemaa ammune sõber – Riisipere kammerkoor. Kõige rohkem osales peol laste- ja noortekoore.

Koore saatsid nii puhkpilliorkester kui ka otse Läänemaa laulupeoks kokku pandud bänd. Kuulda sai kõiki traditsioonilisi puhk- ja bändipille, aga ka selliseid rahvapille nagu akordion, plokkflööt ja torupill. Peale kooride osales peol ka kolm tantsurühma: Lustlik, Läki Tantsule ning Lihula õpetajate rühm Kirivöö. Ka kõik tantsud said saateks elava muusika.

Esitatud repertuaar oli kirev. Alustati traditsioonilisemast laulupeomuusikast ja jõuti välja lausa rokini.

Peo üldjuht-lavastaja oli Ulrika Grauberg, kes valis laulupeo pealkirjaks Piret Ripsi teose "Laula elu ilusaks".

I Eesti Naiste Tantsupidu

Aasta 2011 tõi meile veel ühe uue algatuse. Kui me seni oleme saanud osa kahest meeste tantsupeost Rakveres, siis nüüd pandi esmakordselt alus naiste tantsupidude traditsioonile – toimus I Naiste Tantsupidu – Naise Lugu.

Jõgevamaal 12. juunil toimunud esimesel naiste tantsupeol osales Läänemaalt 7 naisrühma: Ritsikad, Haniale, Kullakesed, Oru mari, Midli-Madli, Noarootsi naised, N. Öpsid.

XI noorte laulu- ja tantsupidu Maa ja ilm – selle maa lood lauluväljakul!

Maa ja ilm kohtuvad seal, kus igatsus lõpeb ja armastus algab. Ja igatsusest ilma näha saab tahtmine tagasi tulla.

Läänemaalt osales peol 61 kollektiivi kokku 1100 noore laulja, tantsija, võimleja ja pillimängijaga. Kuus Läänemaa mudilaskoori laulis laulupeo valikkooris, kes esitas 11 salmiga laulu „Sõmeralt sõrmikule“.

Noorte laulupeo tule süütas Tallinna lauluväljaku tuletornis Haapsalu gümnaasiumi noortekooris laulev Robert Pirk.

Lihulas peeti lilltikandi festivali

Lihula lillkirja festival, mis peeti 6. augustil Lihula mõisa saalis, kogus paarsada küllastajat. Töötubades oli huvilisi palju ja seitsme võistutikkija seas oli tikandimeistreid Tallinnast Leisini. Võistutikkijate töid hindasid käsitöömeistrid Silja Nõu, Maie Roos, Ilme Figol, Mare Kaisal, Jarõna Ilo. Võitjaks osutus Mareli Rannap Saaremaalt.

Haapsalu sallipäev 14. augustil Rootsituru ringil

Sallipäeval peeti traditsioonilist pitsikudumise võistlust. Esitati näitemäng Haapsalu salli teemal ja toimus moedemonstratsioon pitsimustriliste kudumitega. Meistrid viisid läbi salliraamimise õpituba. Pidulik lõpetamine toimus Kuursaalis.

Rahvatantsumaraton Läänemaa teedel

TeateTants läbis kaheksa ööpäeva jooksul 15 maakonda ja tantsiti ligi tuhat kilomeetrit. Läänlased tantsisid 25. augusti õhtul Pärnu- ja Läänemaa piirilt Virtsu sadamasse ning 27. augusti hommikul alustasid tantsumaratoni Rohuküla sadamast Koluverre. Teedel tantsis maakonna 28 täiskasvanute- ja noorterühma ja ka tantsijad Hanila Laulu- ja Mänguseltsist ning tantsurühm Black Coffe.

Toomkoor võitis kulddiplomi

Haapsalu luteri kiriku Toomkoor võitis 17. septembril Narvas toimunud Maarja laulude festivalil peaauhinna ehk kulddiplomi. Koor esitas festivalil kolm Sirje Kaasiku laulu.

Heljo Talmeti preemia sai Anne Kübarsepp

Läänemaa tantsujuhtide ühendus annab Heljo Talmeti nimelist preemiat välja koostöös kultuurkapitali Läänemaa ekspertgrupiga. Tänavune preemia oli arvult kümnes. Preemiat antakse välja igal sügisel Haapsalu tantsujuhi Heljo Talmeti mälestuseks. Aastatepikkuse töö eest rahvatantsurühmadega pälvis tantsupreemia Palivere rahvatantsujuht Anne Kübarsepp.

Suur tänu noorte laulu- ja tantsupeo Läänemaa esindusele!

Ma tuhat korda tänan Sind!

XI noorte laulu- ja tantsupidu "Maa ja ilm" Läänemaa esindus

Suur aitäh dirigentidele ja juhendajatele:

Aarne Õunapuu, Alevtina Leppmaa, Andres Ammas, Andres Kampmann, Anne Pääsuke, Anne Kübarsepp, Astrid Sumberg, Ave-Piia Rohtla, Eneken Viitmaa, Gunnar Grencštein, Hilja Tamm, Ilona Aasvere, Imbi Kose, Imbi Mäepere, Inge Sinimeri, Ingrid Arro, Iren Sieberk, Ivi Küla, Kadri Kelner, Kaja Avila, Karin Lükk-Raudsepp, Kirsti Tammeniit, Lea Semerik, Lea Teder, Lehari Kaustel, Lia Puhm, Liia Lees, Liivi Mustkivi, Malle Niit, Malle Prikk, Malle Õiglas, Pille Saatmäe, Piret Leiumaa, Piret Paabo, Riina Roost, Ruth Kampmann, Sirje Kaasik, Sirje Vaikre, Tiiu Tulvik, Urlika Grauberg, Varje Ojala Toos, Ülle Tammeaar.

Suur aitäh käsitöö- ja kunstiõpetajatele:

Aite Leit-Lepmets, Aive Nõupuu, Janne Muuli, Kirsti Saluäär, Maarja Jõevee, Tiiu Randmann, Ursula Aavasalu, Ülle Kübarsepp.

Suur aitäh käsitöö- ja kunstikonkursside žüriile:

Ants Roos, Kristi Erkmann, May Aavasalu, Marju Heldema, Marju Viitmaa.

Suur aitäh Risti Rahvaseltsile istumisaluste kudumise eest.**Suur aitäh staabiliikmetele:**

Alar Kruusmaa, Alge Vare, Andreas Rahuvarm, Boris Norkin, Karin Indrekans, Kristi Erkmann, Kristo Pell, Kädi Jõgi, Mai Jõevee, Marko Jaaku, Reigo Hinno, Toomas Raid, Urmas Mägi, Vahur Viitmaa, Varje Paaliste, Ülle Lass.

Suur aitäh rahastajatele ja toetajatele:

Läänemaa Omavalitsuste Liit, Eesti Kultuurkapitali Läänemaa ekspertgrupp, Rahvakultuuri Keskus, Lääne Maavalitsus, Lääne Elu OÜ, OÜ Läänlane.

Täname kõiki lauljaid, tantsijaid, võimlejaid, muusikuid, noori käsitöölisi ja kunstnikke, lapsevanemaid!

Tänu dega Läänemaa laulu- ja tantsupeo komisjon:

Merle Mäesalu, Ülle Erman, Andreas Rahuvarm, Ülle Lass, Ulrika Grauberg, Kristi Erkman, Marju Viitmaa

XI noortepeol maa ja ilm osalenud kollektiivi juhtide ja abistajate-sponsorite tänuvastuvõtt toimus 19. oktoobril Haapsalu Kultuurikeskuses. Meelelahutust pakkus kutsutuile Märt Agu tantsuakadeemia tantsutrupp.

Ehtekojad

Eesti Rahvakunsti ja Käsitööliit valis 2011. aasta teemaks „Ehe ehe“. Eesti erinevates paikades korraldati üheaegselt ehtepäevi.

Läänemaal toimusid ehtekojad neljas kohas. 20. oktoobril oli ehtekoda Haapsalu Kutsehariduskeskuses, juhendas Maju Heldema. Teemaks oli ehete mõiste muutumine ajas ja meis. Meisterdamise käigus valmis erinevatest materjalidest kaela- ja käehteid.

22. oktoobril korraldati ehtekoda Nõva Huvikeskuses. Ehtekoda organiseeris Margarita Erit. Toimus traadiväänamise algkoolitus. Valmis hulk ehteid traadi ja pärlite koostöös.

Samal päeval oli ehtekoda ka Haapsalu Käsitööseltsi ruumides, mida organiseeris ja juhendas Mirje Sims. Ehtekoja pealkirjaks oli „Ehtekoda – pärlid, paelad, fimo ja palju ideid“.

29. oktoobril toimus ehtekoda Rõude Külaseltsis. Organiseeris seda Helve Telei ja juhendas Maarja Jõevee. Ehteid tehti vildist ja kõrvale kasutati teisi vildiga sõpruses olevaid materjale.

Haapsalu rätt sai raamatusse

„Haapsalu sall“ on saanud endale väärilise järje. Aime Edasi ja Siiri Reimann esitlesid 26. oktoobril oma uut raamatut „Haapsalu rätt“, mis nii teostuse, kujunduse kui ka mahu poolest on salliraamatu tubli ja võrdväärne kaksik.

Muusikateatri Pöialpoiss rajaja Tõnu Paomets oleks 3. novembril saanud

100-aastaseks

Haapsalu gümnaasium kutsus Tõnu Paometsa 100. sünniaastapäeva tähistamiseks kokku kooli sümfooniaorkestri. Tuntud muusikutest lõid kaasa trompetist Jaak Vasar ja Anti Kammiste. Mälestusüritusel esitati Paometsa loodud „Lipumarssi“ ja „Õnnelikku lendu“. Samuti mängis orkester ühe loo muusikateatri lavastusest „Kevade“, mis jäi Paometsal teatriga seotud tegevustest viimaseks.

Puhkpilliorkester Haapsalu 30

Puhkpilliorkester Haapsalu tähistas 20. novembril oma 30. sünnipäeva suurejoonelise kontserdiga Haapsalu Kultuurikeskuse teatrisaalis. Laval oli poolsada pillimeest. Solistidena esinesid Madis Kari klarnetil, Taavi Kuntu trompetil ja Mattias Mutso ksülofonil.

Puhkpilliorkestri Haapsalu asutaja ja dirigent Aarne Õunapuu pani orkestri juubeliks kokku ülevaateraamatu orkestri 30-ne aasta tegemistest.

14.3. Raamatukogud

Lääne maakonna keskraamatukogu kõige olulisem sündmus oli kolimine tagasi endistesse renoveeritud ruumidesse Haapsalu Kultuurikeskuses. Sümboliseks tähistas kolimise algust emakeelepäeval toimunud ca 750 osavõtjaga raamatukett marsruudil Wiedemanni 14 – kultuurikeskus. Raamatukogu taasavati 18. mail. Maikuus toimus teist korda rahvusvaheline muinasjutufestival „Muinasjutu vägi“ ja konverents, oktoobris tähistas **(Haapsalu raamatukogu 145. tegevusaastat ja lasteosakonna 60. aastapäeva)**. Juubeliaasta

tähtsündmuseks oli ca 90 osavõtjaga juubelikonverents ning raamatu „Lugejale avatud. Haapsalu raamatukogurahvas meenutab“ väljaandmine.

Lääne maakonna keskraamatukogu pälvis tubliduse eest Läänemaa kultuuritegija 2011 tiitli. Loe edasi Lääne maakonna keskraamatukogu tegemisest [siit](#):

14.4. Läänemaa Muuseum

Läänemaa muuseumis jätkus töö kogudega ja korrastati infosüsteemi MuLS sisestatud andmeid. Toimus varasemast ulatuslikum museaalide teaduslik kirjeldamine.

14. märtsist kuni 4. juunini eksponeeris Läänemaa muuseum koostöös Eesti Piibliseltsi ja EELK Haapsalu Püha Johannese kogudusega näitust „Piibel emakeeles“. Näitusega paralleelselt lahkas viie lektoriga loenguprogramm Eesti ja maailma piibliajaloo erinevaid aspekte ning toimus pedagoogiline programm II kooliastmele „Vana Testament ja ajaloolisus“.

2011. aasta suvel valmis uus omanäitus „Tassike kohvi“, mis käsitles kohvijoomise kombe jõudmist Läänemaale ning pagari- ja kondiitriäride tegevust ennesõjaaegses Haapsalus. Süvenenumalt oli vaadeldud tollase kuulsaima, Dietrichi kohviku, arengulugu. Kõnealuse näituse tarvis valmis ka õppeprogramm „Väike etiketiõpetus. Kuidas katta lauda õigesti ja maitsekalt“.

Uute stendidega täiendati püsinäitust „Ma Teile kirjutan Haapsalust...“ ning alates sügisest 2011 saadeti see rändnäitusena maakonna raamatukogudesse.

Läänemaa muuseumi rändnäitus „Haapsalu vanadel fotodel“ oli 2011. a suvel eksponeeritud Läti Ülikooli Akadeemilises Raamatukogus Riias. Näitus annab fotode abil ülevaate linna arengust ja linlaste tegemistest aastatel 1880–1940.

Ilon Wiklandi tööd olid eksponeeritud Jaapanis toimuval näitusel „Astrid Lindgreni maailm“.

Raekojas eksponeeriti seitset ajutist näitust, kuut Iloni Imedemaal ja kuut

Ants Laikmaa majamuuseumis.

Toimusid traditsioonilised üritused – koduloopäev (16. aprill), muuseumiöö teemal „Öös on aardeid“ (14. mai) ja suvine ajalookonverents (2. juuli). Valmis ning ilmus muuseumi Toimetiste 14. number (2. juuli).

2011. aastal toimus Iloni Imedemaal mitmeid uusi pedagoogilisi programme.

Talvel ja kevadel jätkus Iloni Imedemaal 2010. aastal alanud programm „8 maailma“, mil igal kuul tutvustasime lastele erinevaid maailma riike, nende kombeid ja kööki.

2011. a. suve teemaks oli Iloni Imedemaal „Muinasjututeemaline“. Suve vältel toimusid erinevad muinasjututeemalised töötoad ning koostöös Kojateatriga jõudis lavale Sven Nordqvisti jutustustel põhinev etendus „Pettson ja Findus rebasejahil“.

2011a suvel toimus Iloni Imedemaal lasteetendus Pettson ja Findus rebasejahil. Lavastajaks Aivo Paljasmaa. Foto: Edgar Tammus

Mais võtsime osa muinasjutufestivalist ning 14. mail toimunud Muuseumiööst.

1. juunil tähistasime lastekaitsepäeva juba traditsiooniks kujunenud pannkookide küpsetamise ja vahvate mängudega.

Detsembrist jaanuarini toimus Viive Noore illustratsioonide näitus, veebruaris laste joonistuste näitus, märtsis Jelena Tsebakova tööde näitus. Maist augustini sai Käsitöökojas uudistada näitust erinevatest muinasjutunukkudest ning Piret Mildebergi hampelmanne. Juulist augustini oli väljas tinasõdurite näitus, mille vanimad eksemplarid olid üle saja aasta vanad. Septembris-oktoobris toimus lasteraamatu „Väike Chopin“ illustratsioonide näitus, mida käis avamas Poola suursaadik Eestis. Novembris olid vaatamiseks Poola muinasjuttude illustratsioonid ning detsembris Catherina Zaripi tööd erinevatest õpikutest, juturaamatutest, ajakirjast Tähekeste ning mujalt.

2011.–2012. a talvehooaja teemaks olid Astrid Lindgreni raamatud. Igas kuus toimusid kahel päeval erinevad kokandustunnid ning läbi seiklusteraja, mängude ja meisterdamiste püüdsime tutvustada lastele erinevaid raamatuid.

Septembri alguses pidasime suvelõpu pidu. Lastega käis mängimas Arlet Palmiste. Päeva jooksul toimusid klounietendused, mängud, võistlused ning meisterdamised.

Septembris toimus ka Vene noorsooteatri lavastatud ja etendatud lastelavastus „Madagaskar“ vene emakeelega lastele.

Oktoobris, sügisesel koolivaheajal, toimusid iga päev erinevad meisterdamised ning võtsime osa ka filmiürituste sarja „Kutsu-Juku“ esimesest osast, mille raames näitasime erinevaid joonisfilme ja toimus Nukufilmi Lastestudio läbiviidud õpituba.

Detsembris toimus Iloni Imedemaal esimest korda Jõulumaa.

Ants Laikmaa majamuuseumis toimus aprillis talgupäev, kus korrastati muuseumi ümbrust. Veel elustati Laikmaa majamuuseumis maalipäev, toimus nädalavahetus rahvatantsijatega ning kunstiklubi üritus „M. Under ja A. Adson Laikmaa elus“. Jalgratturitele mõeldes

korrastati kergliiklustee majamuuseumi pääsemiseks ning lastele korraldati jõuluüritus "Jõulud Laikmaal".

A. Laikmaa 145. sünniaastapäeva tähistamine Ants Laikmaa majamuuseumis 05.05.2011. Sündmusega avati muuseumi suvehooaeg ja kunstnik Toomas Vinti maalinäitus. Avamisel esines Haapsalu poistekoor. Foto: Edgar Tammus

Sidemuuseumis, mis oli külastajatele avatud maist septembrini, sai osa võtta telefoni arengulugu tutvustavast õppeprogrammist.

Cyrillus Kreegi kortermuuseumis oli 15. oktoobril lahtiste uste päev, mida külastas 74 inimest. Alates 16. oktoobrist 2011. a on kortermuuseum suletud seoses ruumide rendilepingu lõpetamisega.

Pikaegne muuseumitöötaja Sirje Rahumägi. Foto: Eve Otsavel

Läänemaa muuseumi ja selle filiaale külastas 2011. aasta jooksul kokku 20 773 inimest, nendest 14% oli välisuriste.

KÜLASTATAVUS LÄÄNEMAA MUUSEUMIDES 2011

Muuseumi filiaal	Ja	Vee	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dets	2011 kokku
Raekoda	74	38	83	97	826	282	353	185	159	177	109	43	2 426
Iloni Imedemaa	144	187	251	326	2355	2014	4034	2560	670	785	302	671	14 299

A. Laikmaa majamuuseum	16	40	35	166	685	634	543	498	173	106	61	93	3 050
C. Kreegi kortermuuseum	0	0	0	0	0	285	115	186	0	108	0	0	694
Sidemuuseum	0	0	0	0	138	34	32	35	65	0	0	0	304
Kokku													20773

14.5. Aasta 2011 Rannarootsi muuseumis

Aasta 2011 algas Rannarootsi muuseumis tegusalt, juba veebruaris tutvustasime vanu hülgepüügi traditsioone.

3. märtsil käis Jorma Friberg muuseumi esindajana unustamatu rannarootslase Maria Murmani 100. sünniaastapäeval Vormsil, viis tema hauale muuseumi poolt lillekimbu ja süütas küünla.

Märtsi lõpus avasime näituse Alma käsitöödest, näitus sai eksponaatiderohke, väga huvitav ja mitmekülgne. Alma oli pärit Noarootsist Tahu külast ning kogu oma elu, alates varasest noorpõlvest kuni väärrika eani, tegeles ta kõige muu kõrvalt käsitööga. Kui ta juhtus nägema ilusaid käsitööseseid, mis olid tehtud tehnikas, mida ta ise varem polnud teinud, sai nendest kindlasti tema järgmiste tööde inspiratsioon ja peagi kaunistasid uued esemed tema kodu. Näitus sündis tänu Alma tütre Ene ja tema laste pea aastapikkusele ettevalmistustööle ja igakülgsel toetusele.

Järgmine näitus, mille muuseumis avasime, oli valik Elsa Arjakule kuulunud Alliklepast Pärtli talust 2010. a omandatud majapidamisesemetest, tekstiilidest, raamatutest ja paljudest muudest asjadest. Näitusele sai vaid väike, aga ülevaatlik osa ühe eestirootslaste mitmesaja aasta vanuse põlistalu kultuuripärandist. Tänu omaniku heasoovlikkusele saame nüüd põhjalikult tutvuda aastasade jooksul talus tehtud naiste käsitöödega ja meeste valmistatud majapidamisesemetega.

2010. a sügisel sai muuseum uhke vana kalasuitsuahju omanikuks ja muuseumi töötajate ühisel otsusel sündis plaan, korraldada kala teemapäevi. Esimese nelja teemapäeva kalad said valitud. Aprilli lõpus oligi jääraime teemapäev. Meri oma salapärasusega oskas meid üllatada ja väljahõigatud jääraime päeva eel kadus kala kohalikest vetest. Õnneks sai kaladega varustamise osas tehtud varakult kokkulepe Ants Kariga, kes organiseeris räime kohale Lätist. Kalade suitsutamine sai meile esimeseks tõsiseks proovikiviks, ei olnud ju keegi meist varem niisuguses suitsuahjus kalu suitsutanud. Külaliste positiivne tagasiside andis kinnitust, et suitsuahju võib heaks kiita.

Rannarootslased olid tublid paadiehitajad, millest tekkis mõte korraldada muuseumis vanu paadiehitustraditsioone tutvustav teemapäev. Nii aitab muuseum omalt poolt kaasa vaikselt ununema hakkavate traditsioonide alalhoidmisele.

Mai lõpus korraldasime teise kala teemapäeva ja valitud kalaks oli tuulehaug. Meri oma ettearvamatuslega oskab alati üllatada, ka seekord suutis ta meid korralikult pinges hoida. Teemapäev oli välja kuulutatud laupäevaks, aga veel kolmapäeval ei olnud kaluritel merest õnnestunud püüda ühtegi tuulehaugi. Meil oli tõsine kartus, et ei saagi kala ja tuulehaugi teemapäev jääb ära. Õnneks kaks päeva enne üritust tulid tuulehaugid tagasi ja tänu tublile Nõva kalurile Heino Niklasele ja meie varustajale Ants Karile oli ürituse päevaks 260 tuulehaugi suitsuahjus. Meeleoluks tegi muusikat Vormsi Verner.

Muuseum osales juulis Tallinnas toimunud merepäevadel, mille raames toimusid ka eestirootslaste kultuuri tutvustavad üritused ning jaalaga „Vikan“ viidi soovijaid Naissaarele, osalemaks seal toimunud Rootsi päeval.

23. juulil suitsutasime angerjaid, mis maitseid väga hästi. Väga populaarsed olid lestad – neid suitsutasime augustis lausa kahel korral ja jäime lootma inimeste heasoovlikkusele, kui kõigidele ei jagunud.

Muuseumi juhina tööle asudes seadis Ülo Kalm endale esimeseks prioriteediks lahendada näitusemaja Väedeni kinnistu omandiküsimus. Siiani tegutses muuseum oma näituste ja tegevustega üürnikuna, mis seadis kogu arengule piirangud ja mingil määral puudus meil muuseumi tuleviku osas kindlustunne. Üle aasta kestis dialoog omanikega, lõpuks sai kinnistu ja hoonete ostuhinnaks kokku lepitud 1 240 000 rootsi krooni. Läbirääkimiste pidamine ja kokkuleppeni jõudmine sai võimalikuks vaid tänu Sihtasutus Kuningas Gustaf VI Adolphi rootsi kultuuri fondi 300 000 rootsi krooni suurusele toetusele ja perekond Eva ja Bengt Heymani 1 000 000 rootsi kroonisele suurtoetusele, millest perekonna nõusolekul saime tasuda ülejäänud ostusumma.

3. juuni läheb Rannarootsi muuseumi ajalukku päevana, mil Haapsalu notar Eha Naudi juures sai allkirjastatud Väedeni kinnistu ostuleping.

Igal neljapäeval jätkavad Agneta Tomingase poolt algatatud neljapäevamemmede traditsiooni kaheksa tublit vanaprouat, kes tegelevad muuseumis käsitööga ja jagavad sel päeval muuseumi külastajatele nii käsitöö alaseid kogemusi kui oma pika elu jooksul kogutud huvitavaid mälestusi.

Mitu head aastat tagasi kinkis perekond Malmström muuseumile Rootsis 1954. aastal ehitatud kaluripaadi, mis on siiani muuseumi paadikuuris taastamist oodanud. Kuid nüüd saame rõõmuga teatada, et juunis alustas paadimeister Ain Hannus paadi taastamistödega ja paadile nime andmine, õnnistamine ning veeskamine toimus 13. augustil kell 12.00. Paadile sai oma algse ehitaja tütre järgi nimeks Lilian. Paadi sai muuseum taastada jälle tänu perekond Eva ja Bengt Heymani poolt 2010. a muuseumi tegevuse toetuseks annetatud 100

000 rootsi kroonile, millest perekonna nõusolekul tasume paadimeistri palga ja riigile makstavad maksud.

2.–8. oktoobril osalesime Helsingis traditsioonilisel Silgulaadal, kus tutvustasime eestirootslaste kultuuri ja ajalugu ning müüsimise puulaevaselts Vikani aluselt Runbjarn traditsioonilist käsitööd ja suitsuangerjat.

Detsembrikuu alguses aegsasti enne jõule tegime koostöös neljapäevamemmedega jõulukroonide valmistamise proovitöötoa, et siis 2012. aastal organiseerida töötuba laiemale ringile. Kätt sai harjutada Vormsi ja Noarootsi kandi traditsioonilisi jõulukroone meisterdades.

Muuseumi külastas 2011. aastal 4148 inimest, 2010. aastal oli vastav arv 2324.

Tere tulemast Rannarootsi Muuseumisse!

Naissaare kaluripaadi Liliani veeskamine, 13.08.2011

Angerjapäev, juuli 2011

14.6. Eesti Kodukaunistamise Ühenduse Läänemaa komisjoni konkursi "Eesti kaunis kodu" 2011. a Läänemaa laureaadid Eesti Vabariigi presidendi vastuvõtul

Perekond Schwindti kodu Haapsalus

Moodne uhiuus eramu sobitub hästi Haapsalu puupitsilisse vanalinna. Keset õue kasvav tammepuu heidab varju ning kivirahn rõhutab paiga looduslikku ilmet. Õu on hästi

lapsesõbralik, seal on liivakasti ja ronimisriistade vahel ka elumajaga samas toonis mänguonnikke. Naabruses asuvat alajaama varjab hekk.

Ellen ja Aarne Kalvisti suvekodu Uuelepa talus Üdruma külas Kullamaa vallas

Läänemaale tüüpilist rootsipunaseks värvitud maja ümbritseb stiilne taluõu, mille keskel on kiviktaimla. Leidlikke detaile ja looduslikke kivi- ja puuskulptuure jätkub kõikjale. Omapäraselt on kujundatud pumbamaja. Kunstlikus tiigis, mille kaldaid katavad iirised, elavad kogred.

Ilona ja Andres Kruuseli Pärna talu Kasari külas Martna vallas

Üks kask meil kasvas õues – on esimene mõte, mis tallu üle truubi ehitatud stiilse sillakese sisenedes tabab. Hooned on ajastutruult renoveeritud ja sobivad hästi hoolikalt hoitud põlispuude alla. Endiseid aegu meenutavad ka suveköök ja traditsioonilised talulilled. Isikupära lisavad puuskulptuurid ja põnevad detailid.

Noarootsi vald

Vallavanem Aivar Kroon, vallavolikogu esimees Rein Vatku

Lisaks paljudele kaunilele kodusaedadele on vallal ka heakorrastatud keskus Pürksi mõisa ja pargiga, laste mänguväljakud, staadion, tenniseväljak ja seikluspark ning kolm ilusat kalmistut. Alustatud on rookatusesega rootsipunaste bussipeatuste rajamist. Vallas on toimiv viidamajandus ja jäätmekäitlus.

